

Kahtava Lake, Larsmont ja Toivola Township

Suomalaisperäisiksi esitetyt paikannimet Minnesotan osavaltiossa

Hanna Virranpää

Maisterintutkielma

Suomen kielen ja suomalais-ugrialaisten
kielten ja kulttuurien maisteriohjelma

Suomen kieli

Humanistinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

Toukokuu 2021

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Suomen kielen ja suomalais-ugrilaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Suomen kieli			
Tekijä – Författare – Author Hanna Virranpää			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Kahtava Lake, Larsmont ja Toivola Township. Suomalaisperäisiksi esitetyt paikannimet Minnesotan osavaltiossa			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2021	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 61 + 2 liitesivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tässä tutkielmassa tarkastellaan suomalaisperäisiksi esitettyjä paikannimiä, jotka sijaitsevat Yhdysvaltain Minnesotassa. Aineisto koostuu 129 paikannimestä, joista luontonimiä on 81 ja kulttuurinimiä 48. Paikannimien suomalaisperäisyydellä viitataan osaltaan 1870–1930-lukujen välisellä ajalla Pohjois-Amerikkaan lähteneisiin suomalaisiin siirtolaisiin. Tutkimus edustaa nimistöntutkimusta, mutta monikielisen ja -kulttuurisen kontekstin huomioon ottaen myös kielikontaktitutkimuksen näkökulma on olennainen osa tutkimusta.</p> <p>Paikannimiä analysoidaan sekä niiden kielten osalta että typologisesti. Analyysin ensimmäisessä osiossa analyysia tehdään aineistolähtöisesti, mutta toisessa osiossa analyysin pohjana toimii nimistöntutkimuksessa käytetty syntaktis-semanttinen analyysimalli. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä kieltä paikannimien nimenosat nykyisin edustavat ja miten nimet ovat mukautuneet englantiin sekä millainen rakenne ja semanttinen tausta nimillä on. Tutkimuksen kannalta laajempia kysymyksiä ovat, miten kielikontaktit näkyvät paikannimissä sekä millaiset nimet on esitetty suomalaisperäisiksi ja millaisin perustein ne ovat suomalaisperäisiä.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että sekä luonto- että kulttuurinimissä on aineksia kolmesta eri kielestä, suomesta, ruotsista ja englannista. Englanninkielinen perusosa ja suomen- tai ruotsinkielinen tai englantiin mukautunut määriteosa voi kertoa joko nimen osittaisesta kääntämisestä tai myöhemmin nimeen liitetystä perusosasta. Luontonimien kohdalla yleisimpiä nimeämisperusteita ovat paikan sijainti tai asema, paikalla oleva tai esiintyvä sekä paikan suhde ihmiseen. Kulttuurinimien nimeämisperusteita ovat paikan sijainti tai asema sekä paikan suhde ihmiseen. Lisäksi siirtolaisuusajan arvostukset näkyvät mm. historiallisesti merkittävien suomalaisten henkilöiden niminä kulttuurinimissä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Nimistöntutkimus, onomastiikka, amerikansuomi, kontaktionomastiikka, kielikontaktit, paikannimet, siirtolaisuus, syntaktis-semanttinen analyysimalli, Minnesota, Pohjois-Amerikka			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

1 Johdanto.....	1
2 Teoreettinen tausta	3
2.1 Nimistöntutkimus	3
2.1.1 Paikannimen rakenne ja semantiikka.....	4
2.1.2 Paikannimien muodostaminen.....	5
2.2 Kielikontaktitutkimus ja paikannimet kielikontaktitilanteessa.....	7
2.2.1 Lainanimien mukautumisprosessit	9
2.2.2 Sekanimet	10
3 Tutkimusmenetelmät	11
4 Pohjois-Amerikan siirtolaisuus, suomalaisten asema ja alueen kielikontaktit	13
4.1 Amerikansuomalaisten historiaa.....	13
4.2 Kielikontaktit ja kieliryhmien sosiaaliset suhteet	17
5 Aineiston rajaus, paikannimien sijainnit ja nimien tarkoitteet.....	19
5.1 Paikannimien lukumäärä piirikunnittain	21
5.2 Paikannimien tarkoitteet	24
6 Kontaktionomastinen analyysi.....	27
6.1 Luontonimet	27
6.1.1 Englanninkieliset nimet	28
6.1.2 Suomenkieliset määriteosat	29
6.1.3 Ruotsinkieliset määriteosat.....	30
6.1.4 Englantiin mukautuneet nimenosat.....	31
6.1.5 Muut tapaukset	32
6.2 Kulttuurinimet	33
6.2.1 Englanninkieliset nimet	33
6.2.2 Suomenkieliset nimenosat	34
6.2.3 Ruotsinkieliset nimenosat.....	35
6.2.4 Englantiin mukautuneet nimet.....	35
6.3. Yhteenveto.....	36
7 Typologinen analyysi	39
7.1 Luontonimien rakenne ja nimeämisperusteet	40
7.1.1 Paikan sijainti tai asema	40
7.1.2 Paikalla oleva tai esiintyvä	41
7.1.3 Paikan suhde ihmiseen.....	42

7.1.4 Muut tapaukset	45
7.2 Kulttuurinimien rakenne ja nimeämisperusteet	47
7.2.1 Paikan sijainti tai asema	47
7.2.2 Paikan suhde ihmiseen.....	48
7.2.3 Muut tapaukset	49
7.3 Yhteenveto.....	51
8 Lopuksi.....	53
Lähteet.....	57
Liitteet	62
Liite 1. Syntaktis-semanttisen analyysin pääpiirteet (Ainiala ym. 2008: 108–110).....	62

Kuvat

Kuva 1: Siirtolaisuus vuosina 1870–1914

Kuva 2: Minnesotan osavaltio ja piirikuntien nimet

Kuva 3: Aineiston paikannimet kartalla

Kaaviot

Kaavio 1: Luontonimien lukumäärät piirikunnittain

Kaavio 2: Kulttuurinimien lukumäärät piirikunnittain

Kaavio 3: Luontonimien tarkoitteet

Kaavio 4: Kulttuurinimien tarkoitteet

Kaavio 5: Luontonimien nimenosien kieli

Kaavio 6: Luontonimien nimenosien mukautuminen englantiin

Kaavio 7: Kulttuurinimien nimenosien kieli ja mukautuminen englantiin

Kaavio 8: Kulttuurinimien nimeämisperusteet

Kaavio 9: Luontonimien nimeämisperusteet

Kaavio 10: Nimenmuodostustapoja

1 Johdanto

Tässä maisterintutkielmassa tutkin Yhdysvaltain Minnesotassa esiintyviä suomalaisperäisiksi esitettyjä paikannimiä. Termi *suomalaisperäinen paikannimi* viittaa osaltaan Pohjois-Amerikkaan vuosien 1870–1930 välillä lähteneisiin suomalaisiin siirtolaisiin, jotka asettuivat asumaan muiden muassa Minnesotan osavaltioon. Aineisto koostuu 129 paikannimestä, jotka sijaitsevat Minnesotan osavaltiossa. Tarkastelen paikannimiä sekä niiden kielen osalta että typologisesti. Näin ollen tutkielmani edustaa nimistöntutkimusta, mutta ottaen huomioon monikielisen ja -kulttuurisen kontekstin, myös kielikontaktitutkimuksen näkökulma on tärkeä. Siirtolaisuuden myötä suomalaiset ja täten myös suomen kieli ovat väistämättä kohdanneet eri kielten ja kulttuurien kanssa.

Sosiolingvistikseen näkökulmasta amerikansuomalaisten elämää, kielimuotoja ja koodinvaihtoa on tutkittu paljonkin, mutta amerikansuomalaisten luoman paikannimistön tarkastelu ja siltä osin myös tarkka kielitieteellinen analyysi on jäänyt tutkimusten ulkopuolelle. Tämä onkin merkittävin syy tutkimusaiheeni valinnalle. Viimeisin tutkielmani aihetta lähentelevä tutkimus on Kulonen-Hendricksin pro gradu -tutkielma vuodelta 2016, jossa hän tarkastelee Delawaren laakson suomalaisperäisiä paikannimiä. Tutkielmassa käytetyt metodit ja lähestymistavat eivät kuitenkaan ole samat kuin tässä tutkimuksessa käytettävät.

Koska suomalaiset siirtolaiset ovat alkuun olleet uudessa maassa lähes poikkeuksetta kielitaidottomia (ks. Virtaranta, Jönsson-Korhola, Martin & Kainulainen 1993: 17–19), on oletettavaa, että he ovat nimenneet uusia asuinalueitaan suomenkielisillä nimillä, jotka ovat sittemmin lainautuneet ja mukautuneet englantiin. Kun suomalaisia siirtolaisia alkoi saapua Pohjois-Amerikkaan, oli luonnollista, että nimien ääntäminen oli puolin ja toisin hankalaa: suomalaisten oli hankalaa ääntää amerikkalaisia nimiä ja amerikkalaisten puolestaan suomalaisia. Esimerkiksi suomalaisten siirtolaisten tiedetään käyttäneen jo olemassa olevista amerikkalaista paikannimistä äännekorjauksia versioita niistä puhuttaessa (esim. *Arizona* > *Arisoona*, *Chisholm* > *Sisholmi*). Onkin syytä olettaa, että suomalaisten luomassa nimistössä on tapahtunut muutoksia myös vastaanottajakielen suuntaan. (Virtaranta 1990; Jönsson-Korhola 2003b: 437.)

Paikannimiä kielikontaktitilanteessa on tutkittu paljon sekä Suomessa että muualla maailmassa. Esimerkiksi Suomessa lainanimistöntutkimuksella on pitkät perinteet, sillä täällä sille on ollut hyvät mahdollisuudet: Suomessa on kaksi kielikontaktialuetta, missä kohtaavat suomi ja ruotsi sekä suomi ja saamen kielet. Etenkin suomen ja ruotsin välisiä kontakteja paikannimistössä on tutkittu jo 1960-

ja 70-luvuilla Eero Kiviniemen ja Kurt Zilliacuksen toimesta.¹ Kontaktionomastiikan pioneerina pidetään Eberhard Kranzmayeria², mutta systemaattisen kielikontaktitutkimuksen kerrotaan alkaneen vasta Uriel Weinreichin teoksen *Languages in Contact* (1953) myötä; teos toimi samalla yhtenä perusteoksena syntyneelle sosiolingvistiikan tutkimusalalle (ks. Sandnes 2010: 44–48).

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaiset nimet on esitetty suomalaisperäisiksi ja millä perusteella ne ovat suomalaisperäisiä. Tutkimuksessa tarkastelen paikannimien kieltä, rakennetta ja sisältöä, mikä osaltaan auttaa selvittämään, miten kielikontaktit näkyvät nimissä. Metodologiset kysymykset ovat tutkimukseni kannalta mielenkiintoisessa roolissa: Analyysin ensimmäisessä osassa teen analyysia aineistolähtöisesti, koska tutkimukseen ja aineistoon sopivaa metodologiaa ei ole. Toisessa osassa käytän puolestaan typologiseen analyysiin lukeutuvaa syntaktis-semanttista analyysimallia, jota ei ole hyödynnetty tällaisen aineiston analysoinnissa. Vaikka tutkimuksen keskeisin tavoite ei olekaan selvittää metodien sopivuutta, on silti mielenkiintoista nähdä, ovatko tutkimuksessa käytetyt metodit toimivia. Varsinaiset tutkimuskysymykset ovat siis seuraavat:

1. Mitä kieltä paikannimien nimenosat ovat ja miten ne ovat mukautuneet vastaanottajakieleen?
2. Millainen rakenne ja semanttinen tausta paikannimillä on?
3. Miten kielikontaktit näkyvät paikannimissä?
4. Millaiset paikannimet on esitetty suomalaisperäisiksi ja millaisin perustein ne ovat suomalaisperäisiä?

Tutkielman kulku on seuraavanlainen: Luvussa 2 käyn läpi tutkimuksen teoreettista taustaa ja määrittelen samalla tutkimuksen kannalta keskeisimmät käsitteet, ja luvussa 3 esittelen tutkimusmenetelmäni. Luku 4 on aineistoluku, jossa perustellaan aineiston rajaus ja lisäksi analysoidaan aineistoa kulttuurillisessa ja maantieteellisessä kontekstissa; toisin sanoen sijoitan aineiston kartalle sekä käyn läpi paikannimien tarkoitteet. Luvussa 5 käsittelen amerikansuomalaisten historiaa sekä Minnesotan kielikontaktialueita ja alueen kieliryhmien välisiä sosiaalisia suhteita. Luku 6 on ensimmäinen kahdesta analyysiluvusta, jossa teen analyysia nimenosien kielestä; luvussa 7 teen puolestaan typologisen analyysin. Molempien analyysilukujen lopussa on yhteenveto. Luku 8 toimii tutkielman päätelmälukuna, jossa pohdin tutkimukseni tuloksia mahdollisten ongelmakohtien, mutta myös mahdollisten jatkotutkimusten aiheiden näkökulmasta.

¹ Ks. Pitkänen 1985: 471; Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 67–70.

² Kranzmayer 1934: *Zur Ortsnamenforschung Im Grenzland*.

2 Teoreettinen tausta

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni teoreettista taustaa. Koska työssä on kyse nimistöstä ja kahden – ja todellisuudessa varmasti useammankin – kansan ja kielen kohtaamisesta, pyrin teoriaosiossa nivomaan yhteen kaksi kielentutkimuksen aluetta, nimistöntutkimuksen ja kielikontaktien tutkimuksen.

Teoriaosuus jakautuu eri lukuihin seuraavasti: Ensimmäiseksi paneudun nimistöntutkimuksen teoriaan yleisesti, minkä jälkeen tarkastelen alaluvuissa paikannimien rakennetta, semantiikkaa ja nimenmuodostusta. Sen jälkeen teen yleiskatsauksen kielikontaktitutkimukseen, mistä jatkan kontaktionomastiikan käsittelyyn; alaluvuissa tarkastelen lainanimien mukautumista sekä lyhyesti sekanimiä. Jokaista teoriaosuutta käsitellessä käyn ohessa läpi aiempaa tutkimusta sekä tutkimuksen kannalta keskeisimpiä käsitteitä.

2.1 Nimistöntutkimus

Nimistöntutkimus eli onomastiikka tutkii kielen erisnimiä eli propreja. Lingvistiseksi alaksi nimistöntutkimus on juurtunut jo kauan sitten, mutta vielä pidemmät perinteet sillä on esimerkiksi historian ja arkeologian aputieteenä. Tänä päivänäkin nimistöntutkimukseen yhdistetään poikkitieteellisyys, koska nimet tarjoavat informaatiota monesta asiasta ja niitä voidaan lähestyä useasta eri näkökulmasta. Nimet voivat kertoa mm. kieli- ja asutushistoriasta, kielikontakteista, omistuksesta, kulttuurista ja elinkeinoista sekä ideologioista ja identiteetistä. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 14–16; 28; Ainiala & Sjöblom 2020: 802.)

Nimet ovat kuitenkin ensisijaisesti osa kieltä ja kielenkäyttöä, joten siksi nimistöä on tärkeää lähestyä ja tutkia kielitieteellisesti. Kuten muillakin kielellisillä ilmiöillä, myös nimillä on rakenteensa ja semantiikkansa. Koska kieli on dynaaminen järjestelmä, eivät nimetkään ole täysin immuuneja muutoksille ja mukautumiselle. Esimerkiksi pelkästään Suomessa on lukuisia paikannimiä, joiden merkitys on täysin hämärtynyt. Tällaisia *läpinäkymättömiä* nimiä kutsutaan *opaakeiksi* nimiksi. Sitä vastoin sanasemanttisesti *läpinäkyvät* nimet ovat *transparentteja* (Ainiala ym. 2008: 33). Seuraavaksi tarkastelen paikannimen määritelmää sekä rakennetta ja semantiikkaa. Sen jälkeen käsittelen paikannimen muodostamista.

2.1.1 Paikannimen rakenne ja semantiikka

Paikannimi on kielellinen ilmaus, jonka päätehtävä on yksilöidä paikka ja erottaa se muista, etenkin samanlajisista, paikoista (Kiviniemi 1990: 44). Ainialan (1997: 241–242) mukaan yksilöivän funktion lisäksi paikannimen olemukseen kuuluu myös kuvaileva merkitys, koska paikannimien asu ja muoto voivat vaihdella eri tilanteissa eri nimenkäyttäjien keskuudessa paremmin tarkoitetaan kuvaavaksi. Paikannimet voidaan luokitella *luontonimiin* ja *kulttuurinimiin*. Luontonimi tarkoittaa kirjaimellisesti luonnonpaikan nimeä, ja sen tarkoite eli *paikan laji* voi olla esimerkiksi järvi, lampi, suo, niemi tai lahti. Kulttuurinimi viittaa puolestaan johonkin ihmisen luomaan tai rakentamaan paikkaan, kuten esimerkiksi taloon, viljelykseen, kaupunkiin tai hautausmaahan. (Ainiala ym. 2008: 27; Kiviniemi, Pitkänen & Zilliacus 1974: 22, 27, 42.)

Paikannimien tulkinnassa on otettava huomioon sekä paikannimien rakenne että semantiikka: jotta voi ymmärtää paikannimien rakennetta, on ymmärrettävä myös niiden semantiikkaa, ja päinvastoin (Ainiala ym. 2008: 96). Kiviniemen (1975) mukaan nimien rakenteella on yleisesti tarkoitettu nimenmuodostukseen liittyviä syntaktisia ja morfologisia piirteitä. Paikannimien rakennetta tarkastellessa keskeisimpiä käsitteitä ovat *nimenosa* ja *nimielementti*, joista jälkimmäinen on nimeen sisältyvä sana tai suffiksi. Nimenosa on puolestaan nimeen sisältyvä kielellinen ilmaus, joka ilmaisee yhden paikkaa luonnehtivan seikan, jolloin se voi olla funktioltaan nimittävä tai paikan lajia tai erityispiirrettä ilmaiseva. Nimenosia määriteltessä nimi jäsennellään osiinsa syntaktisten suhteiden perusteella; toisin sanoen jokaista nimestä erottuvaa sanaa ei siis välttämättä voi määritellä nimenosaksi. Esimerkiksi appellatiivisena ilmauksena *haapalaksonkallio* sisältäisi kolme sanaa ja neljä morfeemia, mutta paikannimenä se sisältäisi kaksi nimenosaa: perusosan *kallio* sekä määriteosan *Haapalakson-*. (Mts. 17; Kiviniemi ym. 1974: 32.)

Sandnesin (2016: 546) mukaan suurin osa paikannimistä on yhdistelmiä, jotka koostuvat kahdesta nimenosasta eli *perus-* ja *määriteosasta*. Useimmat suomenkieliset paikannimet ovat yhdyssanan muotoisia kaksiosaisia nimiä, mutta niiden lisäksi on myös yksiosaisia nimiä. Kaksiosaisessa nimessä perusosa merkitsee itse paikkaa ja useimmiten ilmaisee sen lajin tai nimen. Määriteosa puolestaan määrittää perusosaa ja yksilöi paikan. Esimerkkinä kaksiosaisesta nimestä voisi toimia aineistostani *Heikkila Lake*, jossa *Heikkila* on määriteosa ja *Lake* perusosa. Yksiosainen nimi, esimerkiksi kylännimi *Esko*, tulkitaan syntaktisesti vain perusosaksi. (Ainiala ym. 2008: 96–97, 99.) On toki huomioitava, että kaksiosaiselta näyttävä nimi jäsenyy metonymisenä siirrynnäisenä yksiosaiseksi: kun esimerkiksi kaksiosainen järvennimi *Wolf Lake* on siirtynyt myös asutuksen nimeksi, on nimi tällöin yksiosainen, koska se ei viittaa järveen. Edellä esitettyyn paneudun tarkemmin tuonnempana. Nimenosien järjestys paikannimessä riippuu kielen syntaktisista

ominaisuuksista (ks. esim. Hough 2016: 88, 99). Kuten suomen kielessä, myös germaanisissa kielissä, mihin englantikin lukeutuu, perusosa tulee määriteosan jälkeen (Sandnes 2016: 546).

Paikannimen semantiikkaa eli nimiin sisältyviä merkityksiä tutkiessa tutkijan täytyy pyrkiä tarkastelemaan nimiä nimenantajan näkökulmasta, jotta *nimeämisperuste* saataisiin selville. Toisin sanoen on kysyttävä, miksi nimi on annettu. Nimen sisältöä on kuitenkin usein mahdotonta saada täysin selville ja mahdollisia nimeämisperusteita voi olla useampikin kuin yksi. Mitä läpinäkymättömämpi nimi, sitä vaikeampaa voi olla ymmärtää nimen sisältöä. Kiviniemen (1980: 320) mukaan nimien alkuperäiskieli on ollut keskeisin kriteeri selvittäessä esihistoriaan liittyviä kysymyksiä. Vaikka en tässä tutkielmassa tarkastele esihistoriallisia kysymyksiä, on silti tutkimukseni kannalta oleellista selvittää, mitä kieltä aineistoni nimenosat edustavat – sen myötä on helpompi ymmärtää nimeen sisältyviä merkityksiä.

2.1.2 Paikannimien muodostaminen

Paikannimien muodostamisen ymmärtäminen on olennainen osa nimistötutkimusta. Osaltaan on myös tärkeää ottaa huomioon kielenkäyttäjän ja kieliyhteisön näkökulma osana nimenmuodostamista, sillä nimeäminen on yksilön ja yhteisön toimintaa: kun nimenantaja alkaa käyttää tietystä paikasta tiettyä ilmausta, vaatii se muulta yhteisöltä hyväksynnän, jotta ilmausta aletaan käyttää nimenä. Poikkeuksen luovat viralliseen käyttöön muodostetut suunnitellut nimet, mutta huomio ei keskity tutkimuksessani niihin. (Ainiala ym. 2008: 39.) Nimenmuodostustapoja katsotaan olevan kolme, jotka ovat suora ja epäsuora nimeäminen sekä analogiaan eli malleihin perustuva nimenmuodostus (mts. 101–107).

Suoralla nimeämisellä tarkoitetaan sitä, että nimen ja paikan välillä on suora merkityssuhde. Tällöin nimi voi antaa suoraa informaatiota esimerkiksi paikan sijainnista, omistuksesta tai muista ominaisuuksista. Suoraksi nimeämiseksi voidaan myös katsoa *liitynnäiset*, jotka ovat nimiä, jotka sisältävät jo olemassa olevan paikan nimen tai sen osan; toisin sanoen nimi on muodostettu jonkin läheisen paikan nimeen liittyen.³ Esimerkiksi nimi *Saarijärvenkangas* on saanut nimensä siitä, että kangas sijaitsee Saarijärven lähellä. (Ainiala ym. 2008: 101–102, 110.)

Analogian rooli nimenmuodostuksessa on merkittävä, ja nimeämisen sanotaankin usein olevan analogista. Tällöin paikannimi muodostetaan olemassa olevan nimistön mukaan. (Ainiala ym. 2008: 40, 107.) Analoginen nimenmuodostus sekä käsite *nimivarasto* (engl. *onomasticon*) nivoutuvat kiistatta toisiinsa. Kaikki nimet, jotka tunnemme, muodostavat jokaiselle kielenkäyttäjälle

³ Liitynnäiset voidaan jakaa edelleen *määriteliiyynnäisiin*, *peruosaliitynnäisiin* ja *kokoliitynnäisiin*.

nimivaraston. Nimivarasto on jokaisella uniikki – kuten sanavarasto muutenkin. Uutta ja tuntematonta paikkaa nimetessään kielenkäyttäjät hyödyntävät siis nimivarastoaan, jolloin uuden nimen mallina toimii hänen tuntemansa nimistö. (Kiviniemi 1977: 6; Ainiala ym. 2008: 40; Brink 2016: 159.) Brink (mts. 159) kuitenkin huomauttaa, että nimen antamisen sijaan kyse olisi myös nimen valinnasta. Myös Kiviniemi (1975: 51) toteaa seuraavasti: ”Usein saa sellaisen kuvan, että nimenmuodostus on ikään kuin vain nimervalintaa tarkoitukseen sopivista malleista.”

Brink (mts. 159–160) on esittänyt kaksi tapaa, joilla kielenkäyttäjät hyödyntävät nimivarastoaan uudessa ja tuntemattomassa ympäristössä. Ensimmäinen tapa on luoda nimi hyödyntäen kotimaan tuttuja nimielementtejä sisältäviä rakenne- ja nimityyppisiä: kun esimerkiksi suomalainen siirtolainen on Minnesotassa nimennyt paikan *Heinolaksi*, hänellä on ollut tieto kotimaansa ja kielensä nimenmuodostustavoista, joihin lukeutuu muun muassa henkilönnimipohjainen asutusnimi, johon on liitetty nimenmuodostussuffiksi *la*. Nimi on siirtolaiselle tuttu, mutta samalla hän on luonut uudelle alueelle nimimallin, joka on tuntematon valtaväestölle. Toinen tapa on siirtää jo olemassa olevia nimiä uuteen elinympäristöön sellaisenaan – tähän palaan tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Lopuksi perehdyn tarkemmin epäsuoraan nimeämiseen, jossa on nimensä mukaisesti kyse siitä, että nimen ja tarkoitteen välillä on epäsuora merkityssuhde. Toisin kuin suorassa nimeämisessä, paikka on nimetty sen herättämien assosiaatioiden pohjalta. (Ainiala ym. 2008: 103.) Kun tarkastellaan epäsuoraa nimeämistä, on tärkeää nostaa esiin käsite *siirrynnäinen*. Englanninkielisessä nimistöntutkimuksessa siirrynnäisestä käytetään termiä *transferred name* (esim. Brink 2016). Lisäksi on tärkeää huomioida, että analogia liittyy vahvasti myös epäsuoraan nimeämiseen, ja voisikin sanoa, että raja tuntuu toisinaan olevan häilyvä.

Aiemmin termiä *siirrynnäinen* käytettiin vain sellaisista nimistä, jotka olivat kulkeutuneet asutuksen mukana seudulta toiselle – tai jopa maasta toiseen (Kiviniemi 1975: 48). On kiistaton fakta, että esimerkiksi Euroopasta on viety runsaasti nimistöä Australiaan, Kanadaan sekä Yhdysvaltoihin, ja käytetty uudelleen siellä; näin on tapahtunut sekä siirtomaakaudella että siirtolaisuuden myötä. Uudelleenkäytetyllä nimellä uusi elinympäristö on otettu haltuun ja samalla on kenties säilytetty muisto entisestä kotimaasta. (Mts. 48; Ainiala ym. 2008: 18; Brink 2016: 158–159.) Kun uusi paikka nimetään olemassa olevan nimen avulla, eli yhteen tiettyyn tarkoitteeseen viittaava nimi on siirtynyt viittaamaan uutta tarkoitetta, on kyse epäsuorasta nimeämisestä (Kiviniemi 1975: 48). Sittemmin siirrynnäisen määritelmä on laajentunut ja kattaa täten suuremman ja monipuolisemman joukon nimiä. Kiviniemi (1975) on tarkastellut yksityiskohtaisemmin siirrynnäisten eri ryhmiä, joista yksi on edellä mainittu asutuksen mukana seudulta toiselle siirtyneet nimet. Seuraavaksi tarkastelen muita ryhmiä.

Toisen siirrynnäisten ryhmän muodostavat *assosiaationimet*, jotka voidaan jakaa edelleen kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä muodostuu kosketusassosiaatioon perustuvista *metonyymisistä siirrynnäisistä*, eli nimistä, jotka pohjautuvat läheisen paikan nimeen. Tämä siirrynnäistyyppi on esimerkiksi Suomen nimistössä yleisin. (Kiviniemi 1975: 48–49.) Erona aiemmin selitettyyn liitynnäiseen, metonyymistä siirrynnäistä ei ole muodostettu vain läheisen paikan nimeen liittyen, vaan koko läheisen paikan nimi on siirtynyt sellaisenaan toisen paikan nimeksi: esimerkiksi jos Valkeajärven rannalla sijaitsevaa taloa aletaan kutsua järven nimellä, järvennimi siirtyy talon nimeksi. Koska järven nimi on ollut olemassa ensin, se on *primaari nimi*, jolloin talon nimi on puolestaan *sekundaari nimi*. (Ainiala ym. 2008: 36, 104–105.) Toisen ryhmän muodostavat yhtäläisyysassosiaatioon perustuvat *vertailevat siirrynnäiset*, eli nimet, jotka nimenantaja on nimennyt jonkin tuntemansa tai kuvittelemansa paikan mukaan: esimerkiksi hallanarkaa peltoa on voitu alkaa kutsua *Siperiaksi* (mts. 104).

Kolmannen ryhmän muodostavat *analogiset siirrynnäiset*. Tällöin uudet nimet voivat perustua valmiisiin malleihin, mutta toisin kuin muut edellä esitetyt siirrynnäiset, ne myös ilmaisevat tarkoitteensa erityispiirteen. Toisin sanoen uudet nimet on luotu assosiaatioiden sijaan valmiita ja samanasuisia *nimimalleja* käyttäen. Esimerkki tällaisista nimistä Suomessa ovat *Kohiseva*-nimet, jotka ovat levinneet asutuksen myötä valmiiden mallien mukaan.⁴ Ero analogisen nimenmuodostuksen ja analogisen siirrynnäisen välillä ei aina välttämättä ole selkeä, koska monet muutkin nimet ovat esimerkiksi semanttisesti tai morfologisesti analogisia (Kiviniemi 1975: 52).

2.2 Kielikontaktitutkimus ja paikannimet kielikontaktitilanteessa

Kielikontakti tarkoittaa mitä tahansa tilannetta, jossa on läsnä enemmän kuin yksi kielimuoto; kyseessä voi olla kirjoitettu, viitottu tai puhuttu kieli. Kielikontaktien tutkimus tarkastelee siis kahden tai useamman kielimuodon kohtaamiseen liittyviä ilmiöitä. Ihmiskielessä ei ole mitään osaa, johon tietynlainen kielikontaktitilanne ei voisi vaikuttaa. (Lindstedt & Wahlström 2020: 558, 583.) Näin ollen myös nimistöntutkimus kielikontaktien valossa on tärkeää, koska nimet ovat osa kieltä ja kielenkäyttöä.

Kielikontaktien tutkimuksessa puhutaan ns. kontaktikielistä, jotka ovat kontaktitilanteessa syntyneitä kielimuotoja. Tällaisiksi kielimuodoiksi luetaan kreolit, pidginit ja sekakielet. (Lindstedt & Wahlström 2020: 560.) Vaikka etenkin ensimmäisen polven suomalaiset pärjäisivät suomalaisyhteisöissä pitkäänkin pelkällä suomen kielellä, ei lainasanoilta ja amerikanenglannin

⁴ Ks. enemmän Kiviniemi 1971: *Suomen partisiippinimistöä*.

muiltakaan vaikutteilta voitu välttyä. *Amerikansuomeksi* nimitetäänkin enimmäkseen ennen 1930-lukua Pohjois-Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten ja heidän jälkeläistensä suomen kieltä. (Virtaranta 1992: 9.) Kyseessä ei kuitenkaan ollut yhtenäinen kielimuoto, koska Suomesta lähdettiin siirtolaiseksi eri murrealueilta. Amerikansuomi ei myöskään ole määriteltävissä kreoli- tai pidginkieleksi, ei edes sekakieleksi. Virtaranta (mts. 9) perustelee asiaa siten, ettei englannista lainautunut sanasto suomeen fonologisesti ja morfologisesti mukautettuna järkyttänyt kielen rakennetta siten, että amerikansuomesta olisi tullut sekakieli; tämä on oman tutkimukseni kannalta tärkeä huomio.

Lindstedtin ja Wahlströmin (2020: 588) mukaan olisi tärkeää, että kielikontakteja tutkiva tuntisi tutkittavan kielen kehityshistoriaa; sen lisäksi olisi hyvä tuntea myös puhujayhteisön kielenulkoista historiaa, tai vastaavasti ilmiön ollessa tuore, sen nykyistä tilannetta. Myös Sandnesin (2016: 545) mukaan kunnollinen analyysi vaatisi mahdollisimman tarkan kuvauksen jokaisesta kontaktialueella vallitsevasta tai vallinneesta kielestä. Tämän tutkimuksen kohdalla kyse ei ole vuosisatoja kestäneestä historiallisesta kontaktista, vaan verrattain tuoreesta. Tutkimuksen kannalta on kuitenkin olennaista pohtia, onko kyse enää nykyisin olemassa olevasta kielikontaktista, sillä amerikansuomalaisten suomen kielen taito alkoi heikentyä jo toisen polven siirtolaisten keskuudessa, ja kolmannen polven suomen kielen taito oli jo todella vähäistä. (Virtaranta ym. 1993: 19–20.)

Weinreich ([1953] 1979: 83) on korostanut, että kielikontakteja tutkiessa on myös erityisen tärkeää huomioida sosiokulttuurinen konteksti ja kaksikieliset puhujat. Ensimmäisenä mainittu kattaa kontaktin intensiivisyyden ja keston sekä kieliryhmien väliset sosiaaliset suhteet. Mitä tulee kielenkäyttäjiin, on otettava huomioon heidän kielitaitonsa suhteessa muihin alueen kieliin, mikä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa jokaisesta kontaktialueesta olisi hyvä tehdä erillinen kuvaus erikseen jokaiselta kielen tasolta. Tämän laajuisen tutkielman kohdalla laajojen kuvauksien tekeminen on kuitenkin mahdottomuus; luvussa 5 tulen kuitenkin tarkastelemaan amerikansuomalaisten historiaa ja suhteita muihin alueen kieliryhmiin.

Kun kielikontakteja tutkitaan nimistön näkökulmasta, puhutaan kontaktionomastiikasta. Kun kielikontakti on syntynyt, ja vähintään kahden eri kielen puhujat kohtaavat ja alkavat kommunikoida keskenään, myös nimet ja nimisysteemit ovat jatkuvasti kosketuksissa (Naert 1995: 54). Paikannimien katsotaan olevan todennäköisimmin ensimmäisiä kielenaineiksia, jotka lainautuvat kielestä toiseen kielen kohdatessa. Tämä johtuu siitä, että nimet ovat ilmauksia, joita ei välttämättä tarvitse ymmärtää. (Sandnes 2016: 540.) Pedersenin (2017: 26) mukaan termiä *paikannimien lainautuminen* käytetään, kun kaksi tai useampi kieliryhmä omaksuu toistensa paikannimiä – tai vastaavasti vain yksi kieliryhmä tekee näin. Kyse ei tarvitse olla vuosisatoja kestäneestä ja siten

historiallisesti merkittävästä kontaktista, vaan olemassa oleva ja lyhytkestoinenkin kontakti riittää vaikuttamaan nimistöön.

Nimenantajien kielitaidolla – tai sen puutteella – on luonnollisesti suuri merkitys; lisäksi myös kielten läheisyydellä on merkitystä. Uudessa maassa englantia taitamattomat suomalaiset ovat tuskin osanneet kääntää englanninkielisiä paikannimiä. Ei ole myöskään takeita siitä, että he olisivat edes halunneet oppia käyttämään paikallisia nimiä. Viitaten jo johdannossa mainitsemaani Virtarannan (1990) artikkeliin, amerikansuomalaisten puheessa paikannimiä on kuitenkin käytetty äännemukaelmina. Tietoa uuden maan nimistä on saatu vain tulkkien avulla, mikä on puolestaan lisännyt heidän nimitietouttaan: vähäisilläkin tiedoilla suomalaiset ovat voineet oppia alueen paikannimistön tavallisimmat määrite- ja perusosat. (Zilliacus 2001: 73.)

Vierasperäisten paikannimien tutkiminen on ollut haasteellista kielentutkijoiden keskuudessa. Kun tutkitaan lainanimiä, on *lainanimi* tulkittava eri nimeksi kuin mitä alkuperäinen nimi on, ja niitä on tutkittava osana sitä kieltä ja nimistöä, johon nimet on lainattu. Tässä tutkimuksessa aineistosta ei kuitenkaan käy yksiselitteisesti ilmi, minkä kielisessä kontekstissa nimiä on käytetty. Arvioisin kuitenkin jo johdantoluvussa mainitsemaani nojaten, että tiiviissä suomalaisyhteisöissä ensimmäisen polven siirtolaisten pääkieli eli matriisikieli on ollut suomi (ks. esim. Kovacs 2009: 26). Toisessa polvessa amerikkalaistuminen ja suomen kielen taitoa pikkuhiljaa syrjäyttävä englantia on voinut vaikuttaa siihen, että suomenkielisiä nimiä on alettu mukauttamaan – edes osittain. Tutkimuksessa onkin pyrittävä myös selvittämään, missä määrin eri paikkojen nimet ovat lainautuneet kielestä toiseen ja miten nimet on mukautettu vastaanottajakieleen; tähän paneudun seuraavassa alaluvussa. (Zilliacus 2001: 69–70.) Lisäksi olisi tärkeää, että tutkimuksessa voidaan erottaa toisistaan lainanimet ja niiden mukautuminen ja uudelleenkäyttö sekä nimenmuodostus lainatuilla nimielementeillä (Sandnes 2010: 50).

2.2.1 Lainanimien mukautumisprosessit

Lainauduttuaan nimet voivat joko muuntua uuteen kieleen sopiviksi tai pysyä alkuperäisessä asussaan. On kuitenkin hyvin epätyypillistä, etteikö nimessä tapahtuisi mitään muutoksia vastaanottajakielessä. (Ainiala & Sjöblom 2020: 816; Sandnes 2016: 544.) Vastaanottajakieleen mukautumista voi tapahtua eri kielen tasoilla. Kaikkein yleisintä mukautumisprosessia edustaa *fonologinen* mukautuminen, jolloin tuntemattomat äänteet, äänneyhdistelmät tai grafeemit korvataan sellaisilla äänteillä ja grafeemeilla, jotka ovat vastaanottajakielessä hyväksytyjä; hyvä esimerkki tästä olisi *ä:n* korvautuminen *a:lla*. Verrattuna muihin mukautumisprosesseihin fonologinen mukautuminen on niin sanotusti pakollista, sillä kielisysteemi vaatii lainanimien foneettista

mukautumista. Jos lainatussa nimessä on paljon tuntemattomia äänneitä, eivät kielenkäyttäjät osaa ääntää nimeä, eikä se siten tule osaksi vastaanottajakieltä. (Sandnes 2016: 545; 2010: 50.)

Kun nimi mukautuu morfologisesti, on kyse siitä, että alkuperäisnimen kieliopilliset piirteet saatetaan kääntää vastaanottajakieleen. Jos esimerkiksi suomenkielinen paikannimi on monikkomuotoinen, on nimi myös vastaanottajakieleen käännettynä monikossa. Toisin kuin fonologinen mukautuminen, kääntäminen ei ole pakollinen osa mukautumisprosessia. Se kuitenkin ilmaisee nimen merkitystä kieliopillisella tasolla sekä edistää lainanimen yhdentymistä vastaanottajakieleen. Vastaavasti sanaston tasolla leksikaalinen mukautuminen tarkoittaa sitä, että nimenosia tai nimielementtejä voidaan korvata vastaanottajakielen sanoilla, jotka ovat foneettisesti samanlaisia kuin alkuperäisnimessä, mutta merkitykseltään täysin erillisiä; sanat siis vain kuulostavat samanlaisilta. Tällainen mukautuminen on kuitenkin melko harvinaista. (Sandnes 2016: 545–547.)

Muita prosesseja edustavat syntaktinen ja semanttinen mukautuminen. Ensimmäiseksi mainittu koskee nimen koko syntaktista rakennetta, jolloin mukauttaminen vaatisi kielenkäyttäjältä kaksikielistä kyvykkyyttä. Vaikka suomi ja englantia kuuluvat täysin eri kieliryhmiin, on niiden paikannimien rakenne kuitenkin samanlainen, eli määriteosa tulee ennen perusosaa. Tilanne olisi eri, jos jommassakummassa kielessä nimenosien järjestys olisi erilainen. Semanttinen mukautuminen puolestaan merkitsee yhden tai useamman nimielementin kääntämistä. Osakäännökset ovat tavallisia, ja yleensä käänös koskeekin vain nimen perusosaa. Tämä johtunee siitä, että perusosat ovat määriteosia stereotyyppisempiä ja niitä on helpompi kääntää esimerkiksi moniin englanninkielisiin paikannimiin; lisäksi perusosat viittaavat paikan näkyviin piirteisiin, joita molempien kielten puhujat havainnoivat. Myös semanttinen mukauttaminen vaatii kielenkäyttäjältä kielitaitoa, ja kääntäminen voikin olla helpompaa, jos kielet ovat toisilleen läheiset. (Sandnes 2016: 546–547.)

Kaikista edellä mainituista mukautumisprosesseista tyypillisin on Sandnesin (2016: 547) mukaan yhdistelmä, jossa perusosat ovat käännettyjä ja määriteosat fonologisesti tai leksikaalisesti mukautuneita. Tämä itseasiassa tukee yleisellä tasolla sitä, miksi suurin osa paikannimistä on kontaktitilanteessa ennemmin lainattuja kuin täysin uusilla nimillä korvattuja: koska paikannimien perustehtävä on toimia viitteenä tietyille sijainnille, on tunnistamismielessä hyödyllistä käyttää sellaista nimeä, jolla on suhde toiseen, tuttuun nimeen. (Sandnes 2010: 51.)

2.2.2 Sekanimet

Sekanimellä tarkoitetaan paikannimeä, joka sisältää aineksia useammasta kuin yhdestä kielestä. Koen tutkimukseni kannalta oleelliseksi käydä läpi tutkimusta sekanimien taustalla, koska aineistossani on nimiä, jotka voitaisiin ainakin joissain tutkimusperinteissä tulkita sekanimiksi.

Sekanimistä on käytetty myös termiä *hybridinimi*, mutta sitä pidetään kuitenkin hieman ongelmallisena; lisäksi hybridinimillä näyttäisi olleen erilaisia määritelmiä eri tutkijoiden keskuudessa. Tähän ovat voineet vaikuttaa eri tutkimusfokukset: tavoitteena on saattanut olla nimien etymologian selvittäminen, mikä puolestaan tukee tietoa siitä, että nimistötutkimus on alun perin painottunut lähinnä nimien alkuperän selvittämiseen. (Zilliacus 2001: 69; Ainiala ym. 2008: 61; Sandnes 2010: 48.) Esimerkiksi Walther (1980) on käyttänyt termiä hybridisaatio (*hybridisation*), kun nimet mukautuvat vastaanottajakieleen, mutta säilyttävät silti alkuperäiskielen piirteitä, ja Eichlerin (1980) mukaan hybridinimet ovat nimiä, joissa yksi elementti on käännetty ja toinen on fonologisesti mukautunut. Myös Pellijeffin (1980) mukaan sekanimet ovat tavallisia, ja yleensä perusosa on käännetty osa nimestä.⁵

Suomalaisessa ja skandinaavisessa kontaktionomastiikassa on kuitenkin oltu sekanimistä eri mieltä: esimerkiksi Naert (1995) huomioisi nimien muodostumisessa vain yksikielisen näkökulman.⁶ Onkin syytä huomioida se, että yleensä kaksikieliset henkilöt käyttävät tietyssä tilanteessa tiettyä kieltä, ja sama koskee silloin myös paikannimiä. Sandnes (2016: 543) havainnollistaa mielestäni hyvin, että esimerkiksi saamenkieliset todennäköisesti käyttävät norjalaisten kanssa kommunikoidessaan norjankielisiä paikannimiä, vaikka niille olisi olemassa myös saamenkielinen variantti. Paikannimi siis muodostetaan tietynlaisessa kielellisessä kontekstissa, ja vaikka puhuja olisikin kaksikielinen, ei koodinvaihto niin sanotusti ylety niin pieneen osaan kieltä kuin mitä nimet ovat (Mts. 549). Voisi siis todeta, että nimet, jotka sisältävät eri kielten aineksia, ovat yleensä osittain mukautuneita tai sisältävät lainattuja nimiä tai appellatiiveja (Sandnes 2010: 48). Lisäksi paikannimeen on voitu liittää tarkentava perusosa, jolloin on kyse *epeksegeesistä*⁷ (Sandnes 2016: 548).

3 Tutkimusmenetelmät

Tässä luvussa esittelen tutkimusmenetelmäni. Tutkimuksessa käytetään kahta eri tutkimusmenetelmää, jotka kuitenkin kohdistuvat samaan aineistoon; näin ollen aineistoa ei jaeta ja analysoida vain jommallakummalla menetelmällä.

Analyysin ensimmäisessä osiossa teen aineistolleni kontaktionomastisen analyysin. Koska kontaktionomastiikalla ei ole vakiintuneita metodeja (ks. esim. Sandnes 2016), teen analyysia

⁵ Aiemmasta tutkimuksesta ja hybridinimien eri määritelmistä kattavasti tietoa: Sandnes 2010: 44–50.

⁶ ”In her contact onomastic thesis, Naert (1995: 54–58) likewise regards monolingual formation as the rule.” Sandnes 2010: 48.

⁷ Esimerkiksi lammennimeen *Valkeinen* lisätään tarkentava perusosa *Valkeisen/lampi* (ks. myös Ainiala ym. 2008: 111).

aineistolähtöisesti. Tarkastelen, mitä kieltä nimenosat edustavat tällä hetkellä ja millaista vastaanottajakieleen mukautumista nimissä on mahdollisesti tapahtunut ja missä määrin. Koska tutkin lainanimiä, tarkastelen aineistoani osana englantia, mikä osaltaan on hieman ristiriidassa sen kanssa, että tarkastelen nimenosien kieltä. Toisin sanoen, vaikka nimet ovat lainautuneet ja mukautuneet englantiin, voidaan niiden kieltä silti tutkia; kielen selvittäminen auttaa myös ymmärtämään nimen sisältöä, jota tarvitaan nimeämisperusteiden selvittelyssä. Koska niin sanotusti pilkon nimet osiin ja tarkastelen nimenosien kieltä, selviää nimien rakenne mahdollisesti jo tässä vaiheessa analyysia – siitäkin huolimatta, että nimien rakenteen selvittäminen on keskeinen osa typologista analyysia. Nimien rakenteeseen perehdyn kuitenkin tarkemmin vasta analyysin toisessa osassa, josta kerron seuraavaksi.

Analyysin toisessa osassa teen aineistolle typologiseen analyysin syntaktis-semanttisen analyysimallin avulla, jonka pääpiirteet on esitetty liitteessä 1. Typologisen analyysin päätavoite on saada aineistosta sellainen yleiskuva, jonka perusteella voidaan selvittää, miksi nimet ovat sellaisia kuin ovat (Ainiala & Sjöblom 2020: 810). Syntaktis-semanttisen analyysin avulla pyritään selvittämään nimien rakenne ja nimeämisperusteet. Lisäksi tässä analyysiosiossa huomioin myös nimenosien kielen.

Kun paikannimet jaetaan nimenosiin, saadaan myös selville nimen rakenne. Esittelin teorialuvussa nimenosien funktioita, joita ovat paikan lajia ilmaiseva, nimittävä tai erityispiirrettä ilmaiseva. Kun nimet on jaoteltu nimenosiin, luokitellaan *erityispiirrettä* ilmaisevat nimet sekä lauseetta sanasemanttisesti. Lausesemanttisessa luokittelussa selvitetään nimien nimeämisperusteet. Toisin sanoen tutkijan täytyy pohtia sitä, mikä on se kielenulkoinen asia, jonka perusteella nimenantaja on antanut paikalle nimen. Nimeämisperusteille on jaoteltavissa neljä pääluokkaa, jotka ovat 1) paikan sijainti, 2) paikan luonnollinen ominaisuus, 3) paikalla oleva tai esiintyvä ja 4) paikan suhde ihmiseen. On huomioitava, että kaikkien nimien nimeämisperuste ei välttämättä selviä. (Ainiala ym. 2008: 98–99.)

Jos mahdollinen nimeämisperuste kuitenkin saadaan selville, ilmaistaan sanasemanttisen luokittelun avulla se leksikaalinen kategoria, johon kuuluvalla ilmauksella nimeämisperuste on ilmaistu. Katteoria voi olla proprinen, eli nimeämisperuste on ilmaistu esimerkiksi etunimellä, sukunimellä, paikannimellä tai sen osalla, tai jollain muulla proprilla. Nimeämisperuste on voitu ilmaista myös ei-proprisella substantiivilla, jolloin kategoria voi esimerkiksi olla eläinkunta, luonnonpaikka, luonnonkasvit tai kulttuurituote. (Ainiala ym. 2008: 101; 109–110.)

Analyysin tukena käytän Ainialan ym. (2008) teoksessa esitettyä syntaktis-semanttisen analyysin mallia, jossa on esitetty analyysin pääpiirteet (ks. Liite 1). Lisäksi hyödynnän Kaupsin (1966) artikkelia *Finnish Place Names in Minnesota: A Study in Cultural Transfer* sekä muita

FPNOF-sivustolla esitettyjä lähteitä tarkastellessani nimeämisperusteita (esim. Upham 1920). Kaups on edellä mainitussa artikkelissaan luokitellut suomalaisperäisiä paikannimiä kuvaileviin (*descriptive*, esim. *Alango*), omistusta ilmaiseviin (*possessive*), joka jakautuu edelleen henkilöä tai etnisyyttä ilmaiseviin nimiin (esim. *Leskinen Creek* ja *Finn Creek*), muistonimiin (*commemorative*, esim. *Runeberg Township*) sekä muihin ja hylättyihin nimiin (*other, abandoned*). Edellä esitetty jaottelu perustuu historioitsija George R. Stewartin laatimaan luokitteluun.⁸ Kaupsin artikkeli voi tuoda tietoa nimeämisperusteista, mutta samalla se toimii mielenkiintoisena vertailukohtana syntaktis-semanttiselle analyysille, jossa nimiä jäsennellään ja analysoidaan eri tavalla.

Syntaktis-semanttiselle analyysille on ominaista käyttää apuna kirjain- ja numerokoodeja, jolloin analyysin tulos esitetään yhtenäisenä koodina (ks. Liite 1). Koska aineistoni on melko laaja, en analyysissäni käsittele jokaista nimeä erikseen – näin ollen en myöskään tuo esille nimien koodeja.

4 Pohjois-Amerikan siirtolaisuus, suomalaisten asema ja alueen kielikontaktit

Tässä luvussa teen katsauksen Suomesta Pohjois-Amerikkaan kohdistuneeseen siirtolaisuuteen sekä amerikansuomalaisten historiaan. Lisäksi pohdin suomalaisten asemaa Yhdysvalloissa ja siten myös sosiaalisia suhteita muihin kieliryhmiin, tässä tapauksessa lähinnä amerikkalaisiin ja Minnesotassa eläviin alkuperäiskansoihin.

4.1 Amerikansuomalaisten historiaa

Tässä tutkielmassa käyttäessäni termiä *amerikansuomalaiset* tarkoitan suomalaista alkuperää olevia Yhdysvaltojen ja Kanadan asukkaita (ks. Virtaranta ym. 1993: 11), jotka polveutuvat Suomesta lähteneistä siirtolaisista. Käytän myös termejä *ensimmäisen polven suomalainen*, jolla tarkoitetaan Suomessa syntyneitä tai 15-vuotiaina tai sitä vanhempina Pohjois-Amerikkaan muuttaneita⁹ sekä *toisen polven suomalainen*, joita ovat ensimmäisen polven jälkeläiset tai alle 15-vuotiaina vanhempinsa kanssa Pohjois-Amerikkaan muuttaneet (ks. Virtaranta ym. 1993: 13).

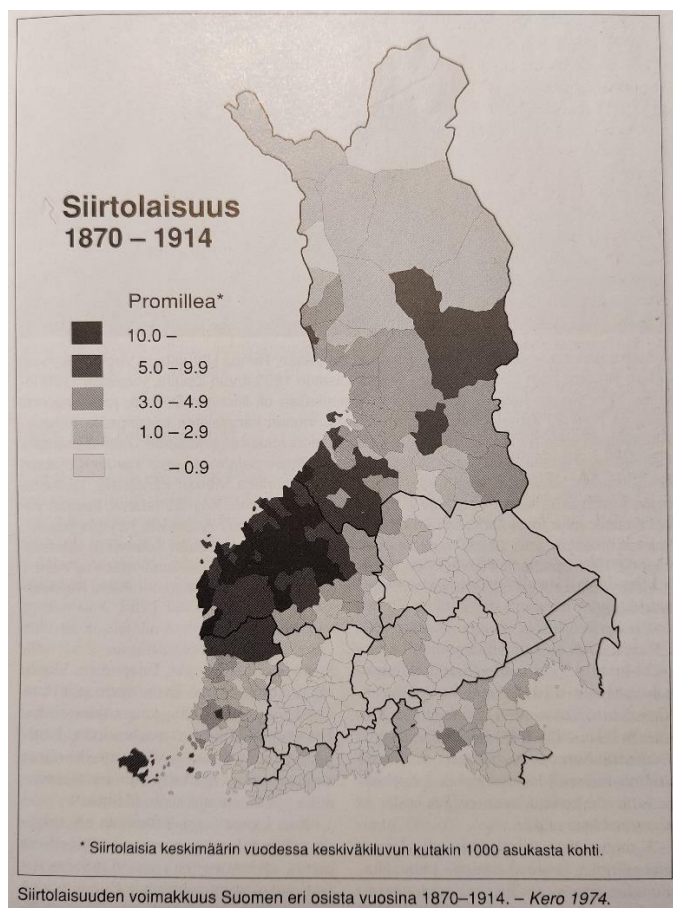
Viime vuosisatojen kuluessa noin puoli miljoonaa suomalaista on lähtenyt siirtolaiseksi Pohjois-Amerikkaan. Esimerkiksi ennen toista maailmansotaa lähteneistä siirtolaisryhmistä suurin on amerikansuomalaiset. Ensimmäisten siirtolaisten lähdöstä on kulunut lähes 400 vuotta, kun 1640-luvulla muutama sata suomalaista asettui ruotsalaisten joukossa Yhdysvaltoihin Delawareen.

⁸ Stewart 1954: *A Classification of Place Names*.

⁹ Tarkennuksena: vuosien 1870–1930 välille ajoittuneen siirtolaisuuden aikana muuttaneita.

Delaware-joen suulle syntyi ajalle 1635–1655 Uuden Ruotsin siirtokunta, ja suurin osa sinne saapuneista suomalaisista oli Vermlannin metsäsuomalaisia. Vielä 1660-luvullakin alueelle saapui suomalaisia Ruotsista. (Jönsson-Korhola 2003a: 9; Jönsson-Korhola 2003b: 388–389; Kero 1996: 19.)

Vilkkain siirtolaisuusaalto Pohjois-Amerikkaan ajoittui kuitenkin vasta vuosien 1870–1930 väliselle ajalle, jolloin Suomesta lähti arviolta noin 350 000 suomalaista. Lähtijöiden tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida, sillä ennen Suomen itsenäistymistä suomalaiset matkasivat uudelle mantereelle joko ruotsalaisina tai venäläisinä. (Jönsson-Korhola 2003b: 388–389.) Suomalaisia lähti siirtolaisiksi eri puolilta Suomea. Vuosina 1870–1914 lähteneistä pelkästään 158 400 oli kotoisin Vaasan läänistä. Muutenkin Länsi-Suomesta, etenkin Pohjanmaalta ja Lapin läänistä lähti melko runsaasti väkeä verrattuna Hämeestä ja Itä-Suomesta lähteneisiin. (Kero 1996: 58; ks. Kuva 1 alla.) Kero (mts. 61–62) esittääkin muutaman tärkeän syyn juuri Pohjanmaalta lähtemiselle: Talouselämän kehittyminen Pohjanmaalla ei ollut yhtä suotuisaa kuin muualla Suomessa, ja tähän yhdistettynä väkiluvun merkittävä kasvu 1800-luvulla johti siihen, ettei kaikille riittänyt töitä. Kun työtä ei ollut kotimaassa riittävästi, uudessa maassa työllistyminen tarjosi houkuttelevan vaihtoehdon. Lisäksi Pohjanmaalta oli paremmat yhteydet ulkomaille verrattuna esimerkiksi Savoan. Suomesta lähteneet suomalaiset eivät tietenkään olleet pelkästään suomenkielisiä, vaan lähtijöissä oli myös ruotsinkielisiä. Ruotsinkielisten lähtijöiden määrän selvittäminen on kuitenkin nähty lähes mahdottomaksi, koska kaikki suomalaiset määriteltiin äidinkielestään huolimatta suomalaisiksi. (Wasastjerna 1957: 59.)

Kuva 1. *Siirtolaisuus vuosina 1870–1914* (Kero 1996: 59).

Vuosisadan vaihteen siirtolaisuusaallon mukana Pohjois-Amerikkaan saapuneet suomalaiset asettuivat Yhdysvalloissa Suurten järvien alueelle Minnesotaan, Michiganin yläniemekkeelle, Wisconsiniin, Ohioon ja Kanadassa Ontarioon. Minnesotan osavaltio sijaitsee pohjoisessa keskilännessä Kanadan rajalla, ja se on Suomen tavoin tunnettu lukuisista järvistään ja kylmistä talviolosuhteistaan (Wasastjerna 1957: 71–72). Keron (1996: 131) mukaan suomalaisten asettumista juuri Minnesotaan asettumisen syytä onkin haettu siitä, että osavaltion pohjoisosat ovat muistuttaneet karuilla järvi- ja metsämaisemillaan Suomea. Todellisuus oli kuitenkin toinen, eivätkä suomalaiset asettuneet Minnesotaan juurikaan maisemien vaan tarjolla olleiden töiden takia.

Ilmosen (1926: 164) mukaan Minnesotan ensimmäiset suomalaiset asettuivat maaseudulle ja alkoivat raivata metsiä pelloiksi, mutta elantoakin oli saatava jostain. Vanhimpiin maanviljelysasutuksiin, kuten New York Millsiin suomalaiset asettuivat vuonna 1870; kaivostyöt osavaltion pohjoisosissa puolestaan aloitettiin vuonna 1880. Minnesotan suurimmat suomalaisasutukset sijaitsivatkin kaivosalueen läheisyydessä, ja sen varrelle perustettiin lukuisia kaivoskaupunkeja (esim. Eveleth, Ely, Virginia, Hibbing), joihin alkoi lopulta kerääntyä tuhansittain suomalaisia. (Kero 1996: 127; Ilmonen 1926: 164.) Ilmiö näkyy myös kartalla aineistoni

paikannimien sijainneissa (ks. Kuva 3 s. 23), sillä valtaosa niistä sijaitsee suuren kaivosalueen varrella. Kaivostöiden lisäksi suomalaisia työllistyi runsain määrin myös metsänhakkuussa ja sahalaitoksilla (Ilmonen 1926: 165).

Etenkin Minnesotan, Michiganin ja Wisconsinin osavaltioihin syntyi hyvin tiiviitä suomalaisyhteisöjä, joissa suomalaisten oli mahdollista kehittää omaa toimintaa. Niinpä suomalaiset rakennuttivat seuraintaloja, joissa vietettiin aikaa yhdessä, perustivat mm. erilaisia järjestöjä, kuoroja, urheiluseuroja, työväenyhdistyksiä, ammattiyhdistyksiä ja osuuskauppoja. Myös sanomalehtitoiminta oli aktiivista. Tästä voisi päätellä, ettei kaikkia suomalaisia kiinnostanut esimerkiksi englannin oppiminen tai amerikkalaistuminen – ei ennen kuin siirtolaisten lapsien oli pakko käyttää koulussa englantia. Suomalaisyhteisöt alkoivatkin kuihtua toisen maailmansodan aikoihin, kun amerikkalaistuneet toisen polven suomalaiset alkoivat muuttaa pois kotiseuduiltaan. (Virtaranta ym. 1993: 13–14, 16–17; Jönsson-Korhola 2003b: 394.)

Kuten aikoinaan Pohjois-Amerikkaan lähteneiden, myös nykyistä amerikansuomalaisten tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida. Tätä tutkimusta varten en ole ottanut selvää nykyisistä laskenta- ja tilastointitavoista sekä määritelmistä, mutta olen kuitenkin yrittänyt selvittää tämänhetkisen amerikansuomalaisten määrän: Yhdysvaltojen vuoden 1980 väestölaskennassa yhteensä 615 872 henkeä ilmoittautui täysin (267 902) suomalaiseksi tai osittain (347 970) suomalaista alkuperää olevaksi (Virtaranta ym. 1993: 12–13). Vuonna 2019 yhteislukumäärä oli arviolta 653 222 (US Census 2019). On myös syytä ottaa huomioon, että amerikansuomalaisten määrä ei vastaa amerikansuomea taitavien määrää, vaan kyse on pikemminkin kulttuurillisesta identiteetistä.

Virtarannan ym. (1993: 12) mukaan amerikansuomalaisten lukumäärää on vuosikymmenten saatossa ollut vaikeaa arvioida, koska eri väestönlaskentakerroilla kansallisuutta ja äidinkieltä koskeneet kysymykset on aseteltu eri tavoin: Kansallisuutta koskevat kysymykset ovat voineet olla tarkoin määriteltyjä, yleisimmin vastaajan isän kansallisuuden mukaan. Useimmiten kansallisuuden ilmoittaminen on kuitenkin jätetty vastaajan oman kansallisuustunteen varaan. Toisin sanoen joku on voinut ilmoittaa itsensä amerikkalaiseksi, vaikka sukujuuret olisivat suomalaiset, tai vastaavasti vain yhdenkin isovanhemman suomalaisuus on voinut olla merkittävä tekijä vastaajan kansallisuustunteessa. Lisäksi on huomioitava, että tarkasti määritellyistä kansallisuutta koskevista kysymyksistä huolimatta tulosten tilastoinnissa on voinut olla eroja. Tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että suomalaiseksi on voitu laskea ne, jotka ovat vähintään puoliksi suomalaisia, tai vain ne, joiden molemmat vanhemmat ovat suomalaisia.

4.2 Kielikontaktit ja kieliryhmien sosiaaliset suhteet

Minnesotan pohjoinen raja on yhteinen Kanadan rajan kanssa, ja Kanadassa Minnesotan rajanaapureita ovat Manitoban ja Ontarion provinssit. Nykyään Ontariossa 4,1 % väestöstä on ranskankielisiä ja Manitobassa vastaava luku on 3,2 %. Prosenttiosuudet ovat pieniä verrattuna englanninkielisten määrään (O: 93,4 % ja M: 95,5 %). (Statistic Canada, 2016 Census.) Prosenttiosuuksista – vaikkakaan ne eivät heijasta historiallista tilannetta – huolimatta voisi olettaa, että merkittävin kontakti suomen kanssa on kuitenkin ollut englantia, vaikka on muistettava, että Pohjos-Amerikkaan saapui runsaasti siirtolaisia muualtakin Euroopasta. Niin Kanadan kuin Yhdysvaltain taloudellinen nousu 1800-luvun lopulla perustui luonnonrikkauksiin, kuten viljelysmaihin, koskemattomiin metsiin, malmeihin ja kivihileen, ja luonnonrikkauksien hyödyntämiseen tarvittiin paljon siirtolaistyövoimaa (Kero 1996: 143). Esimerkiksi amerikasuomen sanastossa näkyekin ensisijaisesti työ- ja ammattisanaston lainautuminen: esimerkiksi kaivosmiesten kielessä lainasanoja kuului työasioista puhuttaessa. Muuta lainasanastoa edustavat mm. autoihin, ruokatalouteen sekä kasveihin ja eläimiin liittyvä sanasto. (Virtaranta 1992: 29.) Englanti vaikutti kuitenkin suomeen sen verran vähän, että amerikasuomea ei määritellä sekakieleksi (ks. luku 2.2).

Toisin kuin muut Euroopasta saapuneet siirtolaiset, suomalaiset kohtasivat rajua rasismia valtaväestön taholta ja heitä kutsuttiin esimerkiksi ”Finlandereiksi”. Someron (2017: 98) mukaan syy nimitykselle oli se, etteivät suomalaiset siirtolaisuutensa alkuvaiheessa osanneet kertoa omaa kansallisuuttaan, koska heidän kielitaitonsa oli niin puutteellista. Sen takia suomalaisia alettiin kutsua nimityksellä ”finländare”, suomenmaalaiset, joka viittaa aikaisemmin Amerikkaan saapuneiden ruotsalaisten suomalaisista käyttämään nimitykseen. Suomalaisten asemaa ja mainetta ovat värittäneet myös rikollisuus ja alkoholiongelmat. Esimerkiksi tappelut kasautuivat Keron (1996: 203) mukaan niille paikkakunnille, joissa ainoa suomalainen ”järjestö” oli paikallinen kapakka. Väkivallan katsotaan olleen tavallista 1800-luvun lopun suomalaisyhteisössä, ja alkoholilla on tilastojen valossa ollut usein osuutensa tapahtumien kulkuun (mts. 204–205).

Ennen 1920-lukua Pohjois-Amerikassa vallitsi tieteelliselle rasismille perustunut statusmäärittely, jonka mukaan suomalaiset yhdistettiin valkoisia alhaisempaan ”mongoloidiseen rotuun” sekä alkuperäisväestöön (Somero 2017: 98; Kivisto & Leinonen 2014: 75). Vielä ennen 1910-lukua esimerkiksi Minnesotassa eläneiden suomalaisten kansalaisuushakemuksia hylättiin, koska he olivat nimenomaan suomalaisia siirtolaisia (Kivisto & Leinonen 2014: 76). Rotumäärittely sekä yhteiskunnan ja paikallisyhteisöjen negatiivinen suhtautuminen suomalaisia kohtaan kansana aiheutti sen, että suomalaiset kokivat asemansa muita eurooppalaisperäisiä ryhmiä alhaisemmiksi (Somero 2017: 99). Sen sijaan suomalaisten välejä alueen alkuperäisväestöön on kuvattu parempina.

Ennen eurooppalaisten saapumista Pohjois-Amerikkaan Minnesotan aluetta asuttivat alkuperäisväestön ojibwat ja dakotat (Graves & Ebbott 1962: 25). Esimerkiksi St. Louisin piirikunnassa Fond du Lacin alueella (nyk. Midway), minne ensimmäiset suomalaiset saapuivat 1870-luvun alussa, suomalaisten lähimpiä naapureita olivat alkuperäiskansojen edustajat.¹⁰ Myös Minnesotan pohjoisosissa kaivosalueilla asui merkittävä määrä alkuperäiskansalaisia (Kivisto & Leinonen 2014: 83). Tänä päivänä Minnesotassa on kaikkiaan seitsemän ojibwa-heimolaisten reservaattia, joista neljä sijaitsee juuri osavaltion pohjoisosissa lähellä aineistossani esiintyviä paikannimiä.

Somero (2017) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut mm. muistitiedon avulla suomalaisten ja alkuperäisväestön kanssakäymistä noin vuosina 1850–1950, ja hänen mukaansa suomalaiset olivat mahdollisesti eniten tekemisissä ojibwojen ja creiden kanssa. Tutkimus osoittaa, että etenkin työnteko ja kaupankäynti, mutta myös metsästys, tiedon jakaminen ja avun antaminen ovat olleet merkittävimpiä motiiveja suomalaisten ja alkuperäisväestön väliselle vuorovaikutukselle. Tutkimuksessa todetaan myös, että molempien osapuolien asenteet toisiaan kohtaan olivat positiiviset, ja yhdistävinä tekijöinä on pidetty mm. luontosuhdetta, sosioekonomista asemaa, työmoraalia ja vuorovaikutustyyliä. Lisäksi suomalaiset ovat nostaneet kielellisen yhteisymmärryksen löytymisen merkittäväksi tekijäksi, mutta se, mitä tämä *kielellinen yhteisymmärrys* on tarkoittanut, jää kuitenkin pimentoon. (Mts. 104–106.)

Edellä esitetyistä seikoista herää ajatus, että ensimmäisen polven suomalaiset ovat olleet ikään kuin vähemmistö vähemmistön sisällä¹¹, ja vaikuttaisi myös siltä, että ensimmäisen polven suomalaiset olivat hyvin vähän tekemisissä valtaväestön kanssa. Naiset ovat kotirouvina olleet tätäkin vähemmän, elleivät työllistyneet amerikkalaisperheisiin palvelusväeksi. (Ks. Kero 1996: 172, 175.) Englannin vaikutus suomen kieleen näyttäytyi lähinnä lainasanoina. Näyttäisi siltä, että suomalaiset olisivat olleet enemmän kontakteissa alkuperäisväestön kanssa. Tämä näkemys perustuu kuitenkin vain siihen mitä kirjallisuus kertoo. Siitä miten paljon suomalaiset siirtolaiset ovat olleet tekemisissä muiden eurooppalaisten siirtolaisten kanssa ei juurikaan löydy tietoa. Voisi kuitenkin olettaa, että siinä missä suomalaiset, myös muutkin siirtolaiset ovat työllistyneet mm. kaivoksiin tai rakennusmaille.

Kun amerikkalaisten suhtautuminen suomalaisiin oli mitä oli, on ymmärrettävää, että tiivis suomalaisyhteisö on koettu tärkeäksi, jolloin englantikin on päässyt vaikuttamaan suomeen lähinnä sanaston kautta. Samalla valtaväestön negatiivinen suhtautuminen aiheutti toisen polven

¹⁰ Wasastjerna 1957: 345, 347.

¹¹ Jos ajatellaan, että eurooppalaiset siirtolaiset itsessään muodostavat vähemmistön.

suomalaisissa häpeää mm. suomen kieltä ja suomalaisuutta kohtaan, jolloin amerikkalaistuminen on nähty tavoiteltavana asiana.

5 Aineiston rajaus, paikannimien sijainnit ja nimien tarkoitteet

Tässä luvussa kuvaan tutkimuksen aineiston, joka koostuu 129 nimestä. Aineisto on koottu Suomen Sukututkimusseuran ylläpitämältä *Finnish Place Names Outside Finland* -nimiseltä sivustolta (jatkossa FPNOF) sellaisessa muodossa, jossa se on sivustolla ollut 15.9.2020 ja jota on sittemmin rajattu. Lisäksi siis esittelen tässä luvussa aineiston rajauksen ja erillisissä alaluvuissa tarkastelen, miten paikannimet jakautuvat Minnesotassa piirikunnittain sekä millaisia nimien tarkoitteet ovat paikanlajeiltaan.

Suomen Sukututkimusseura on vuonna 1917 perustettu kaikille avoin kansalaisjärjestö, jonka toimintaan kuuluu suomalaisen sukututkimuksen edistäminen (ks. Suomen Sukututkimusseura). Sukututkimusseuran nettisivuilla on saatavilla monipuolisia lähteitä ja ohjeita sukututkimuksesta kiinnostuneille: sivuilla on esimerkiksi tarjolla useita lähteitä siirtolaisuudesta kiinnostuneille, joihin myös FPNOF-sivusto lukeutuu. FPNOF-sivustolle on koottu ulkomailla esiintyviä paikannimiä, jotka on tulkittu suomalaisperäisiksi. Koska paikannimet kertovat muun muassa asutushistoriasta (ks. Ainiala ym. 2008: 64), lienee FPNOF-sivuston perimmäinen idea auttaa sukututkijoita tai sukututkimusta harrastavia paikannimien avulla. Kuka tahansa sivustolla vieraileva on voinut lisätä sivustolle suomalaisperäiseksi tulkitsemansa paikannimen lähettämällä seuralle sähköpostia tai täyttämällä lomakkeen. Sivustolla on kehoitettu lisäämään mahdolliset kirjalliset lähteet sekä nimien selitykset, mutta kaikkien nimien kohdalla näin ei ole.

FPNOF-sivuston nimikokoelmat on jaoteltu niin sanottuihin virallisiin nimiin (*Official*), ryhmänsisäisiin nimiin (*In-group names*), tien- ja kadunnimiin (*Roads & streets*) ja hautausmaiden nimiin (*Cemeteries*). Lisäksi ei-suomalaisille nimille (*Not Finnish*) ja paikantamattomille (*Not found*) nimille on omat kokoelmansa. Keskityin aineistoa kootessani ainoastaan ensimmäiseen eli virallisten nimien kokoelmaan, jossa paikannimet on jaoteltu edelleen Yhdysvaltojen ja Kanadan kokoelmiin osavaltioiden tarkkuudella sekä kokoelmaan ”Muut”, joka käsittää kahdeksan muuta maata, mutta niiden listaaminen ei kuitenkaan ole tämän tutkimuksen kannalta oleellista.

Keräsin aineistoni Minnesotan nimikokoelmasta. Kaikkiaan Minnesotan nimikokoelmassa oli 174 paikannimeä, mutta jätin yhden nimen (*Dopelius*) pois, koska sen rooli listassa oli vain ”see Topelius” eli ”ks. kohta Topelius”. Nimikokoelman 173 nimestä 119 nimelle on merkitty jokin kirjallinen lähde. Tämä tarkoittaa sitä, että nimi on poimittu kyseisestä kirjallisuudesta tai sitten

kirjallisuus tarjoaa jotain olennaista lisätietoa nimestä tai sen taustoista. Käyn seuraavaksi läpi ko. lähteet, koska analyysia tehdessäni saatan viitata niihin tukeakseni omia havaintojani.

Nimille esitetyissä lähteissä toistuu eniten amerikanvirolaisen maantieteilijä Matti Kaupsin artikkelit vuosilta 1966 sekä 1978 ja 1979¹² sekä yhdysvaltalaisen geologina sekä arkeologina työskennelleen Warren Uphamin teos vuodelta 1920¹³. Lisäksi amerikansuomalaisen S. Ilmosen teosta *Amerikansuomalaisten historia III* (1926) on myös käytetty lähteenä. Harvemmin esiintyvät lähteet ovat *Suureen länteen*¹⁴, *The Finland Community, Minnesota*¹⁵, GNIS¹⁶, *Siirtokansan kalenteri*¹⁷ sekä *Finlandssvenskar i Amerika*¹⁸. Kahdella lähteellä ei ole tekijää mainittuna.¹⁹ Vaikka nimelle onkin mainittu kirjallinen lähde, se ei automaattisesti takaa nimen suomalaisperäisyyttä. Lisäksi on mielenkiintoista huomata, etteivät lähteet ole kielitieteellisiä julkaisuja, saati kielitieteilijöiden kirjoittamia.

Aineistoni on rajautunut työskentelyni aikana tiettyjen valintojen myötä. Sen lisäksi, että aineisto rajautui jo osin siinä kohtaa, kun valitsin koota sen tietyltä sivustolta ja tietystä nimikokoelmasta, olen rajannut aineistoa kartasta löytymisen sekä paikan lajien perusteella. Aineiston kokoaminen FPNOF-sivustolta rajasi siis itsessään aineistoa, sillä Yhdysvalloissa esiintyviä suomalaisperäisiksi tulkittavia paikannimiä on todennäköisesti olemassa enemmänkin kuin mitä sivustolle on koottuna. Aineiston kokoaminen yhdestä paikasta on mielestäni hyvä ja selkeä rajaus tutkielmaani varten. Tämän jälkeen aineisto rajautui siten, että kokosin paikannimiä vain Minnesotan nimikokoelmasta. Valitsin Minnesotan, koska tiesin ennalta, että heti Michiganin osavaltion jälkeen suomalaisväestöä asettui eniten sinne, joten sen perusteella aineistoakin saattaisi olla kattavammin saatavilla (ks. esim. Jönsson-Korhola 2003b: 396).

Lukuun ottamatta yhtä nimeä, oli kaikista 173 nimestä annettu sijaintitiedot vähintään piirikunnan tarkkuudella. Annetuista sijaintitiedoista huolimatta kävin nimet läpi karttojen avulla, sillä halusin varmistaa, että nimet ovat olemassa myös kartalla; tämä ei sinänsä olisi ollut pakollinen työvaihe, sillä myös kadonneita nimiä voi analysoida. Halusin kuitenkin tarkastella mahdollisimman olemassa olevaa nimistöä. Työskentelyni apuna käytin Google Earthin (GE) maksutonta karttapalvelua sekä TopoZonen (TZ) palvelua, joka tarjoaa Yhdysvaltain geologisen tutkimuskeskuksen (USGS) topografisia karttoja koko Yhdysvaltain alueelta. Paikannimien

¹² *Finnish Place Names in Minnesota: A Study in Cultural Transfer* (1966) ja *Finnish Place Names as a Form of Ethnic Expression in the Middle West, 1880–1977*, osat 1 ja 2 (1978, 1979).

¹³ *Minnesota Geographic Names. Their Origin and Historic Significance* (1920).

¹⁴ Kero 1996.

¹⁵ Darrel H. Davis 1935.

¹⁶ GNIS=Yhdysvaltain geologisen tutkimuskeskuksen nimitietosysteemi.

¹⁷ Saari 1934.

¹⁸ Myhram 1972.

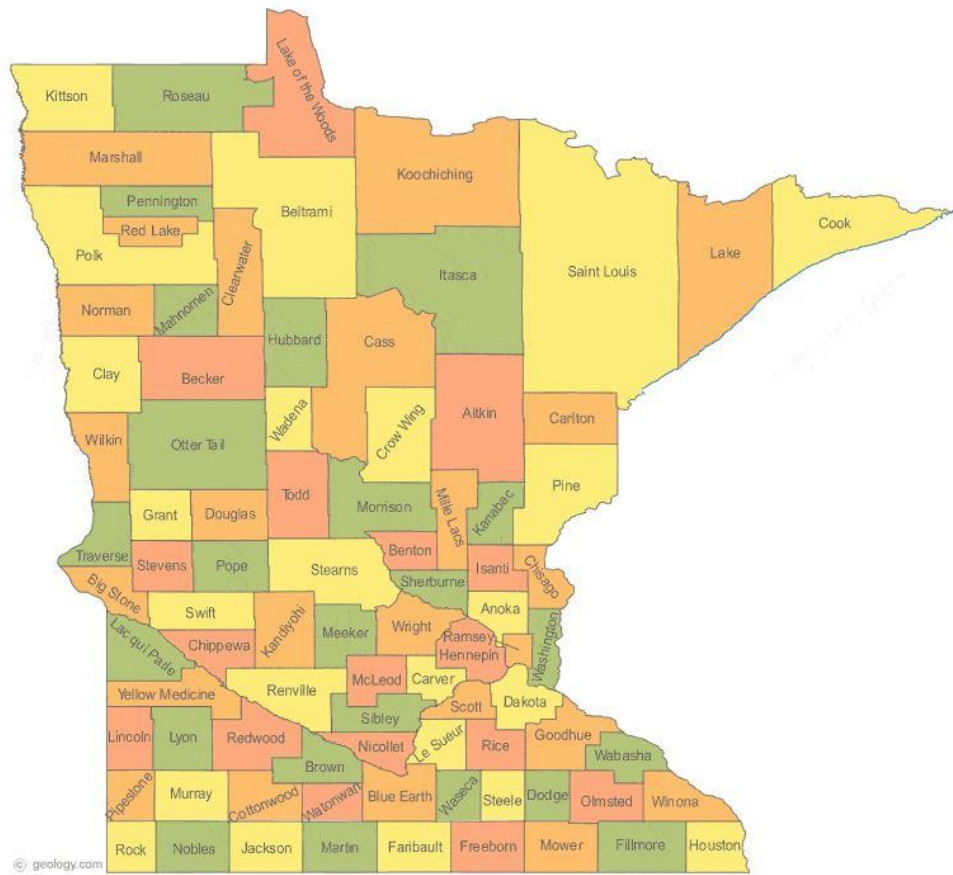
¹⁹ *Evankelis-luterilainen kansalliskirkko: Ensimmäiset 50 vuotta; 50 Years and More of Suomi*.

paikantaminen karttojen avulla selkeytti ja rajasi aineistoa entisestään: 173 nimestä 136 nimeä löytyi kartoista – joko molemmista tai vähintään jommankumman palvelun kartasta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kartoista paikantamattomien paikannimien tarkoituksia olisi tai olisi ollut olemassa: esimerkiksi osa kulttuurinimistä, joita ei enää kartalta löydy, on merkitty kouluiksi, kirkoiksi tai postikonttoreiksi, ja ne ovat saattaneet olla historiallisissa suomalaisyhteisöissä merkittäviä paikkoja, mutta ovat ajan saatossa jääneet hylätyiksi tai väistyneet uusien nimien tai rakennusten tieltä.

Koska haluan tarkastella mahdollisimman perinnäisiä paikannimiä, rajasin aineiston vielä koskien paikan lajeja. Toisin sanoen analysoitavaksi jäivät nimet, joiden tarkoituksia ovat järvi, puro, lahti, saari, niemi, suo ja hiekkasärkkä sekä kirkko, hautausmaa, leiri ja asutus. Aineistosta rajautui pois viisi nimeä, joiden tarkoituksia olivat selkeät, kuten tähystystorni, lentotukikohta, valtionmetsä, puisto ja vesitasoasema. Lisäksi aineistosta rajautui pois kolme nimeä, jotka viittaavat ihmisen luomaan ja/tai määrittelemään metsäalueeseen, jonka rajat ovat kuitenkin epäselkeät. Näin ollen lopullinen aineisto koostuu 129 nimestä.

5.1 Paikannimien lukumäärä piirikunnittain

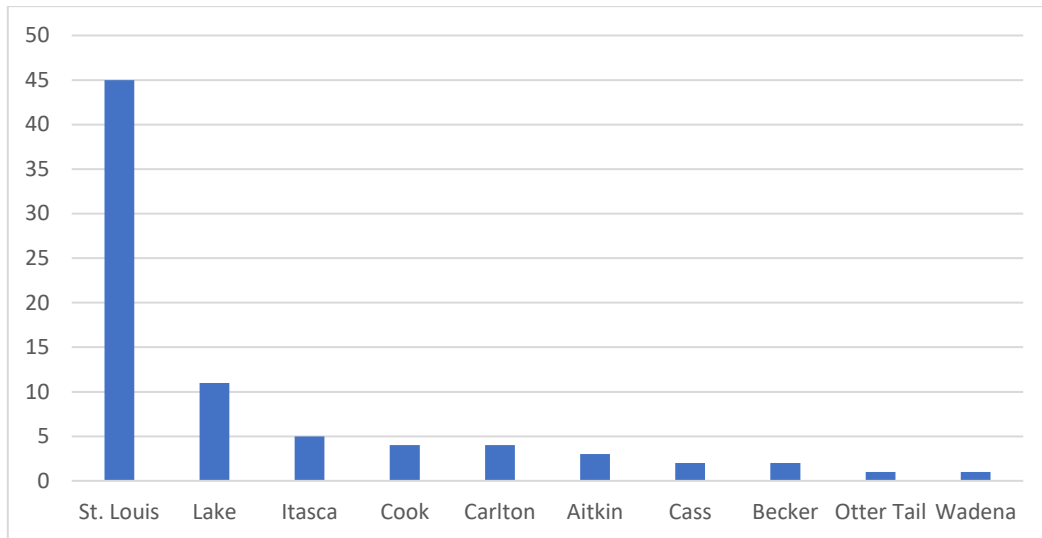
Tässä luvussa kartoitan paikannimien lukumäärät ja sijainnit piirikuntien tarkkuudella. Tarkoituksena on siis käydä läpi, kuinka monta luonto- ja kulttuurinimeä kussakin piirikunnassa on. Lisäksi tarkastelen, kuinka monta eri paikan lajia aineistossa on. Ensimmäisenä alla oleva kuva Minnesotan osavaltiosta (ks. Kuva 2).

Kuva 2. Minnesotan osavaltio ja piirikuntien nimet (US Maps).

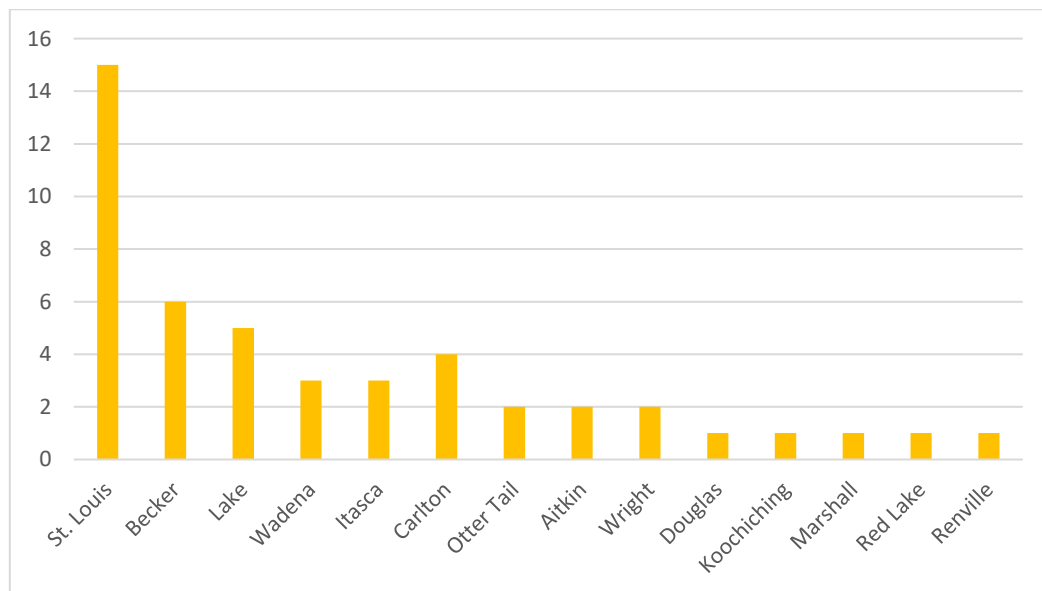
Aineistoni 129 paikannimeä jakautuvat piirikunnittain seuraavanlaisesti. Luontonimistä (81 kpl) yli puolet eli 45 nimeä sijaitsee St. Louisin piirikunnassa ja 11 puolestaan Laken piirikunnassa. Loput nimet sijaitsevat Itasca, Cookin, Carltonin, Aitkinin, Cassin, Beckerin, Otter Tailin ja Wadenan piirikunnissa (ks. Kaavio 1).

Muutama aineiston nimi sijoittuu kartalla kahden piirikunnan alueelle: *Heikkila Lake* sijoittuu sekä St. Louisin että Carltonin piirikunnan alueelle. Koska suurin osa järvestä on St. Louisin piirikunnan puolella, otan sen huomioon St. Louisiin kuuluvana järvenä. Lisäksi seuraavat purot, *Petrel Creek* ja *Hypo Creek*, kulkevat St. Louisin ja Laken piirikunnassa, mutta huomioidin ne vain St. Louisin piirikunnassa.

Kaavio 1. Luontonimien lukumäärät piirikunnittain.

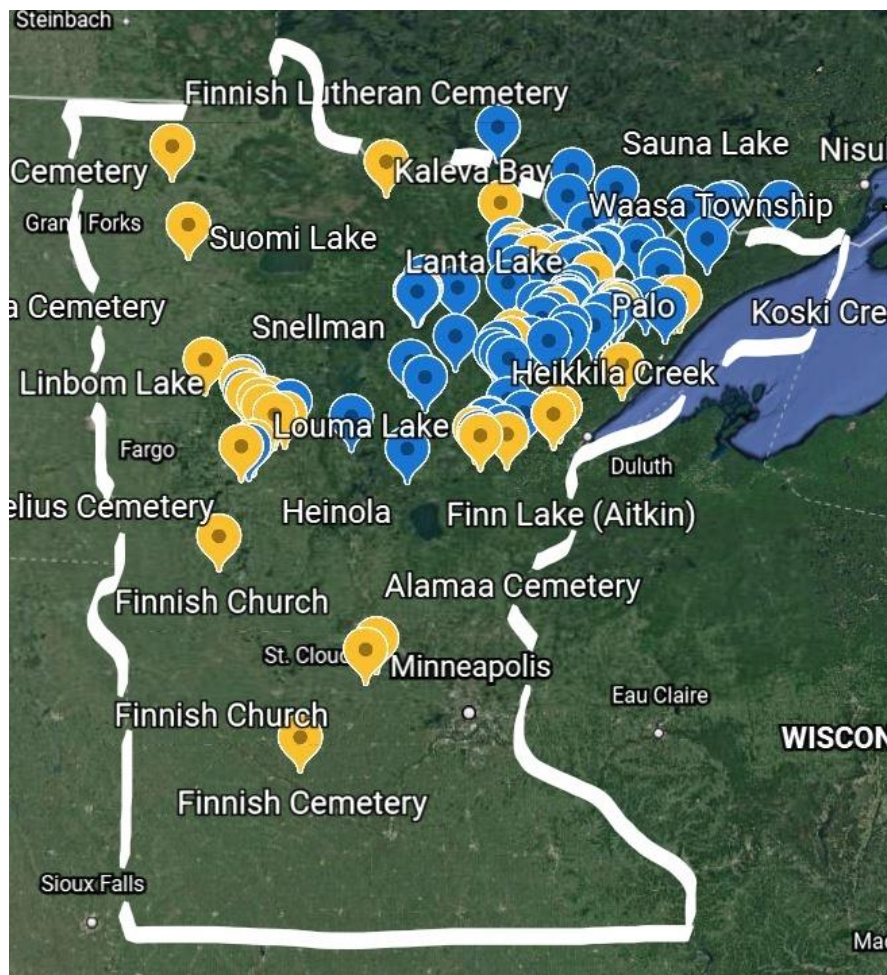
Kulttuurinimet (48 kpl) jakautuvat hieman tasaisemmin: 15 nimeä sijaitsee St. Louisin piirikunnassa, kuusi nimeä Beckerin piirikunnassa ja viisi nimeä Laken piirikunnassa. Loput nimet sijaitsevat Carltonin, Itascaan, Wadenan, Otter Tailin, Wrightin, Aitkinin, Red Laken, Renvillen, Marshallin, Douglasin ja Koochichingin piirikunnissa (ks. Kaavio 2).

Kaavio 2. Kulttuurinimien lukumäärät piirikunnittain.

Sekä luonto- että kulttuurinimien kohdalla suurin osa paikannimistä sijaitsee St. Louisin piirikunnassa. Se on pinta-alaltaan Minnesotan suurin piirikunta ja sen eteläosa ulottuu Laken ja Cookin piirikuntien ohella Yläjärven rannalle. Kulttuurinimiä sijaitsee hieman useammassa piirikunnassa kuin luontonimiä, mutta suurimmilta osin samat piirikunnat toistuvat. Alla olevasta

karttakuvasta voi nähdä konkreettisemmin, miten paikannimet sijoittuvat kartalla. Nimien keskittymä osavaltion pohjoisosissa tukee tietoa siitä, että suomalaiset asuttivat juuri niitä seutuja. Nimien sijainneissa näkyy myös se, että asutus keskittyi tiiviisti Itascaan ja St. Louisiin ulottuvan kaivosalueen (*Mesabi Range*) varrelle.

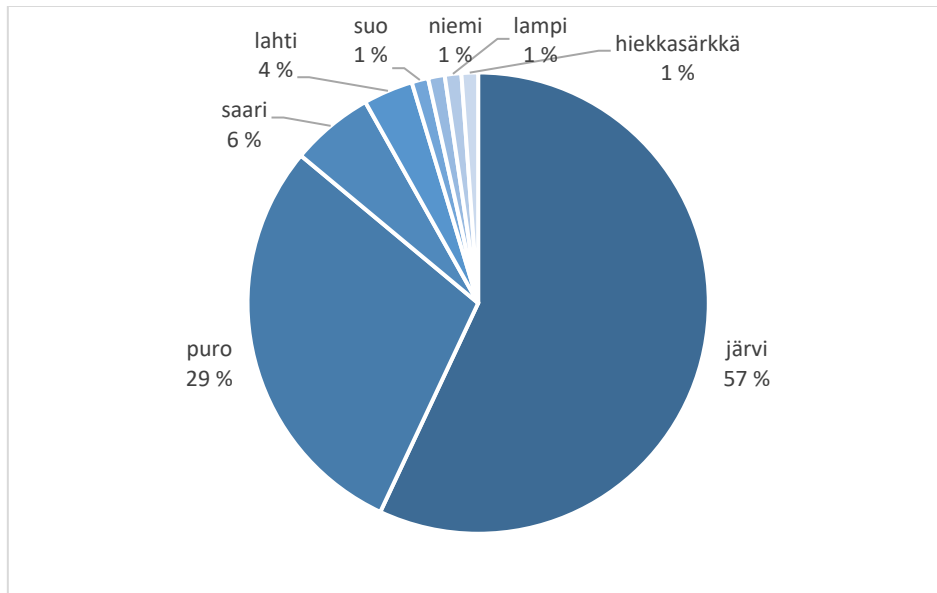
Kuva 3. Aineiston paikannimet kartalla (GE, luontonimet sinisellä ja kulttuurinimet keltaisella).

5.2 Paikannimien tarkoitteet

Luontonimien paikan lajien osuus on selkeä (ks. Kaavio 3). Yli puolet (45 kpl) nimien tarkoitteista on järviä. Seuraavaksi suurimman ryhmän (25 kpl) muodostavat purot. Loput luontonimien tarkoitteista ovat saaret, lahdet, suo, niemi, lampi ja hiekkasärkkä.

Viimeisimpänä mainittu tapaus (hiekkasärkkä) vaati tarkempaa selvittämistä, koska FPNOF-sivustolla nimen *Marsyla Reef* tarkoite on määritelty englanninkielisellä sanalla *bar*. Sanakirjan (Rekiaro & Robinson 2005, s.v. *bar*) mukaan se voi olla suomeksi joko 'tanko', 'baari', 'kapakka' tai 'hiekkasärkkä'. Kartalla (USGS) paikka sijoittuu kuitenkin selkeästi veteen. Lisäksi nimen

perusosa *reef* merkitsee suomeksi 'riuttaa' (MOT, s.v. *reef*). *riutta* puolestaan merkitsee 'suunnilleen merenpinnan tasoon ulottuvaa pitkähköä hiekka-, kallio- tai korallimuodostumaa' (KS, s.v. *riutta*²⁰). Näin ollen määrittelen nimen luontonimiin kuuluvaksi.

Kaavio 3. Luontonimien tarkoitteet.

Kulttuurinimien paikan lajeissa on enemmän huomionarvoisia seikkoja, vaikka jako onkin selkeä (ks. Kaavio 4). Aineiston kulttuurinimistä yhdeksän on lähteiden mukaan sekä postikonttoreita (*post office*) että kyliä (*village*). Kartalla nimet eivät kuitenkaan viittaa postikonttoreihin, vaan pikemminkin itse kylään tai entiseen asutuskeskittymään. Tämä ei poissulje sitä, että postikonttoreita ei enää olisi kyseisissä kylissä, mutta todennäköisempänä pidän sitä, että kylät tai yhteisöt ovat nykyään asukasluvultaan niin pieniä, ettei postikonttoreille ole tarvetta. Postin merkitys ja postikonttoreiden olemassaolo on ollut merkittävämpää vanhoissa suomalaisyhteisöissä. Kun postikonttori on ollut pienen suomalaisyhteisön ydin, se on voitu nimetä kylän nimen mukaan, tai vastaavasti postikonttorin nimi on siirtynyt myös kylän nimeksi – pidän molempia vaihtoehtoja mahdollisina, mutta jälkimmäistä kenties todennäköisimpänä, koska alueelle perustettu postikonttori on edustanut koko paikkaa, ja asutus on voinut muodostua sen ympärille. Näin ollen olen vaihtanut entiset postikonttorit merkitsemään vain asutusta.

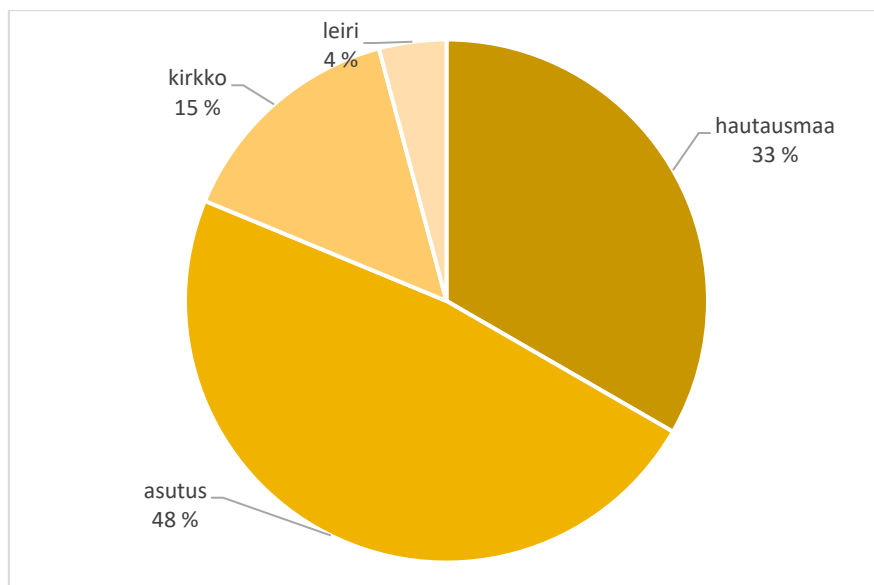
Kulttuurinimissä on nimiä, jotka ilmaisevat tarkasti kohteen lajin (esim. *Alamaa Cemetery*), mutta myös nimiä, joissa on esimerkiksi suomalaisen *kunta*-sanatan tavoin laajempaan mutta rajattuun alueeseen viittaava termi (esim. *Alango Township*). Sanakirjan mukaan *township* merkitsee

²⁰ KS = Kielitoimiston sanakirja.

'kaupunkikuntaa' (MOT, s.v. *township*), ja tällaiseen alueeseen viittaavia nimiä on aineistossa kahdeksan. Kaupunkikunnan sisällä voi siis olla kyliä ja kaupunkeja, joten termi viittaa laajempaan alueeseen eikä esimerkiksi tiettyyn kylään; sitä vastoin voi myös olla, ettei asutuskeskittymiä nykyisin enää ole, ja kaupunkikunnan alue voi olla hyvinkin harvaan asuttua seutua. Koska *township* on ihmisen määrittelemä ja rajaama alue, on kyse ennemmin kulttuurinimestä kuin luontonimestä. Se ei kuitenkaan ole yhtä helposti luokiteltavissa asutusnimeksi, koska termi ei viittaa tarkkaan kohteeseen. Tässä tutkielmassa kuitenkin määrittelen ne osaksi asutusnimiä, koska kyse on loppujen lopuksi maantieteellisesti pienistä alueista, joissa on asutusta; esimerkiksi aiemmin mainitun *Alango Townshipin* läpi ajaa autolla reilussa 10 minuutissa (Google Maps 2021). Toisin sanoen asutusnimiä on kaikkiaan 23 kappaletta.

Toiseksi suurin osuus kulttuurinimien tarkoitteista on hautausmaat, joita on 16 kappaletta. Kirkkojen osuus on yllättävän pieni suhteessa hautausmaiden määrään (7 kpl). Voi olla, että pienimmissä kylissä asutuksen vähentyessä vain hautausmaat ovat jääneet muistuttamaan suomalaisasutuksesta. Lisäksi suomalaisyhteisöä palvelleet kirkot on voitu nimetä uudelleen. Aineistossa on neljä selkeästi suomalaisperäistä kirkon nimeä, joilla on uudet nimet. Nimet kuitenkin löytyvät GE:n kartasta myös vanhoilla nimillään. Näin ollen en rajaa nimiä aineistosta pois, vaan analysoin ne. Analyysia tehdessä otan huomioon myös kirkkojen uudet nimet, mutta en analysoi niitä, koska ne eivät sellaisinaan esiintyneet FPNOF-sivustolla.

Seuraavien nimien perusosat, *Mannila Camp* ja *Niemi Camp*, viittaisivat leiriin. Molemmat paikat löytyvät USGS:n kartasta (TZ). Paikkoja ei löydy GE:n kartasta suoraan hakemalla pelkällä nimellä, mutta ne löytyvät, jos käyttää hakuna TZ:n palvelusta löytyviä koordinaatteja. Kartat eivät tarjoa merkittävää lisätietoa paikkojen ominaisuuksista. Sekä FPNOF-sivustolla että USGS:n kartassa paikan lajiksi on merkitty *locale*, joka merkitsee suomessa '(tapahtuma)paikkaa' (Rekiaro & Robinson 2005, s.v. *locale*.) Paikat voivat myös liittyä metsätöihin, joiden pariin siirtolaiset työllistyivät, sillä työmiehien mainitaan asuneen ”kämpissä” (ks. Kero 1996: 168). Olen kuitenkin luokitellut paikat leireiksi.

Kaavio 4. Kulttuurinimien tarkoitteet.

6 Kontaktionomastinen analyysi

Analyysin ensimmäisessä osassa tarkastelen paikannimien nimenosien kieltä. Pyrkimyksenä on siis selvittää, ovatko nimenosat suomea vai englantia vai jotain muuta kieltä. Lisäksi tarkastelen, miten nimi on mukautunut vastaanottajakieleen. Analyysiosa jakautuu kahteen osaan, sillä tarkastelen luonto- ja kulttuurinimiä erikseen erillisissä alaluvuissa. Analyysin tukena käytän sanakirjojen lisäksi seuraavia teoksia: *Sukunimet, A Dictionary of First Names ja History of the Finns in Minnesota*.²¹

Analyysin ensimmäisessä osiossa en ensisijaisesti tarkastele nimien rakenteita ja nimeämisperusteita, vaan analysoin vain nimenosien kieltä. On toki huomioitava, että nimen rakenne selvinnee jo tässä kohtaa analyysia, ja etenkin kulttuurinimien kohdalla on kiinnostettava enemmän huomiota siihen, onko nimi yksi- vai kaksiosainen. Lisäksi näen tarpeelliseksi pohtia hieman myös nimissä esiintyvien sanojen merkityksiä tai tarkoitteita, joihin ne voisivat esimerkiksi Suomessa viitata, koska muuten analyysi jäisi mielestäni puutteelliseksi.

6.1 Luontonimet

Aineiston luontonimien osuus on 81 nimeä, ja kaikki näistä nimistä muodostuvat sekä määrite- että perusosasta. Aineisto koostuu erilaisista nimistä, mutta aineistosta löytyy myös nimiä, jotka toistuvat

²¹ Mikkonen & Paikkala 2000; Hanks, Hardcastle & Hodges 2006; Wasastjerna 1957.

muutaman kerran. Tässä aineistossa samannimisiä paikkoja ei kuitenkaan ole samassa piirikunnassa. Esimerkiksi *Finn Lake* toistuu aineistossa viisi kertaa. Lisäksi *Finn Creek* -nimisiä paikkoja on kaksi, samoin *Maki Creek* -nimiä. Muutoin sama määriteosa saattaa toistua kahdesti, mutta eri perusosat erottavat paikat toisistaan (esim. *Heikkila Lake* ja *Heikkila Creek*).

Olen luokitellut nimet eri ryhmiin pitääkseni analyysin mahdollisimman selkeänä. Kaikkien luontonimien perusosat ovat englantia, mutta määriteosissa on variaatioita. Näin ollen ryhmät ovat 1) englanninkieliset nimet, 2) suomenkieliset määriteosat, 3) ruotsinkieliset määriteosat, 4) Englantiin mukautuneet nimenosat ja 5) muut tapaukset, joka kattaa vaikeat tai jollain tavalla epäselkeiksi jääneet tapaukset, joita ei voi luokitella edellä esitettyihin ryhmiin kuuluvaksi. Etenen analyysissä tässä järjestyksessä.

6.1.1 Englanninkieliset nimet

Nimet, joiden nimenosat ovat vain englantia, muodostavat selkeimmän ryhmän. Aineistossa on 14 nimeä, joiden kaikki nimenosat eli sekä määrite- että perusosat ovat englantia. Suluissa oleva luku koskee nimeä *Sauna Lake*, jonka määriteosan *Sauna* voi tulkita joko suomeksi tai englanniksi; tästä syystä huomioin nimen myös seuraavassa ryhmässä 2.

Muita tähän ryhmään kuuluvia nimiä ovat aiemmin mainitsemani *Finn Lake* (5 kpl), *Finn Creek* (2 kpl), *Finn Bay*, *Finn Pond*, *Finlander Island*, *Finlander Bay*, *Lucky Finn Lake*, *Wolf Lake* ja *Devils Island*. Lukuun ottamatta nimiä *Sauna Lake*, *Wolf Lake* ja *Devils Island* kaikkien muiden nimien määriteosat viittaavat suoraan suomalaisiin; toisaalta saunankin voi ehdottomasti katsoa kuuluvan olennaisena osana suomalaisuuteen, mutta tässä kohtaa tarkoitan suomalaisiin viittaamista kansana.

Sanakirjojen (Rekiaro & Robinson 2005; MOT, s.v. *Finn*) mukaan sana *Finn* tarkoittaa suomeksi 'suomalainen'. On kuitenkin huomionarvoista, että *Finn* on myös tavanomainen irlantilainen henkilönnimi (ks. Hanks ym. 2006, s.v. *Finn*). Nimelle on esitetty muitakin etymologioita, mutta niiden läpikäynti ei ole tutkimukseni kannalta oleellista, sillä määriteosa on kuitenkin englantia. *Finn* sana ilmenee myös nimessä *Lucky Finn Lake*, ja sitä määrittää 'onnekasta' tai 'onnea tuovaa' merkitsevä *lucky*. Toinen mielenkiintoinen tapaus on *Finlander*-nimet. Suomalaisiin viittaavana, kenties vähän pejoratiivisena nimityksenä "Finlander" tuli esille jo luvussa 4 (ks. s. 17). *Finland* merkitsee *Suomea*, mutta nimeen on liitetty myös *er*-pääte. Sanakirjan mukaan *Finlander* tarkoittaa 'suomalaista' tai 'suomenruotsalaista'.

Toisin kuin edellä analysoidut nimet, nimissä *Devils Island* (GE:n kartassa myös muodossa *Devils Islands*) ja *Wolf Lake* ei ole suoranaisesti suomalaisiin viittaavaa sanastoa. Kaupsin (1966: 391) mukaan voi olla mahdollista, että molemmat nimet ovat käännöksiä aiemmista suomenkielisistä

varianteista *Paholaiassaari* ja *Susijärvi* – tämä perustuu kuitenkin vain Kaupsin ajatuksiin, eikä asiasta ole sen enempää todisteita. Jos kuitenkin tukeudun Kaupsin ajatuksiin ja analysoin nimet käännettyiksi nimiksi, joiden alkuperäinen merkitys on säilynyt, on kyse todennäköisesti semanttisesta mukautumisesta. Koska tapauksia on kuitenkin vain kaksi, en tee niille erillistä lukua.

6.1.2 Suomenkieliset määriteosat

Aineistossa on 42 nimeä, joiden määriteosat ovat selkeästi suomea tai ne ovat tunnistettavissa esimerkiksi suomenkieliseksi appellatiiviksi, propriksi tai sen lyhennelmäksi. Suurin osa tämän ryhmän nimien määriteosista (24 kpl) on tulkittavissa suomalaiseksi sukunimeksi tai sen lyhennelmäksi, ja niistä jokainen löytyy *Sukunimet*-teoksesta tukemaan tätä päätelmää. Suomea osaava tunnistanee helposti esimerkiksi nimen *Moilan Lake* määriteosan olevan lyhentynyt versio sukunimestä *Moilanen*. Sen sijaan *nen*-päätteisiä määriteosia on neljä: *Kaunonen Lake*, *Lehtinen Creek*, *Leskinen Lake* ja *Leskinen Creek*. Kahden nimen, *Kaleva Bay* ja *Kalleva Island* – joista jälkimmäisessä on todennäköisesti kirjoitusvirhe – määriteosan voisi myös tulkita olevan sukunimi, mutta sillä voi olla myös muita merkityksiä. Lisäksi näistä 24 sukunimeen viittaavasta määriteosasta seitsemän on *la*-päätteisiä, jolloin ne voisivat viitata myös esimerkiksi talonnimeen (esim. *Mattila Lake*, *Jokela Lake* ja *Kumpula Lake*).

Aineistossa on myös neljä nimeä, joiden määriteosana on suomalainen etunimi (*Eino Lake*, *Kari Lake*, *Toimi Creek* ja *Urho Creek*). Näistä nimistä määriteosan *Kari* voi tulkita olevan myös sukunimi, mutta toisaalta myös nimitys luonnonpaikalle. Etunimenä *Kari* on alkanut yleistyä merkittävästi vasta 1920-luvulta eteenpäin; tätä ennen *Kari* on ollut etunimenä vain alle 50 ihmisellä (ks. DVV 2021²²). Myöskään määriteosa *Toimi* ei ole yksiselitteinen: se on suhteellisen harvinainen ja vanha etunimi, jonka suosio oli huipussaan vuosina 1900–1939 (DVV 2021), mutta toisaalta se on myös ’toimintaa’, ’tehtävää’ ja ’työtä’ merkitsevä sana (KS s.v. *toimi*).

Nimet *Walli Lake*, *Wouri Lake* ja *Louma Lake* ovat luokiteltuna myös tähän ryhmään, koska niiden määriteosat eivät ole selkeästi tulkittavissa fonologisesti mukautuneiksi. Esimerkiksi Suomessa sukunimien *Valli* ja *Vuori* variantteja ovat olleet *Walli* ja *Wuori* (ks. Mikkonen & Paikkala 2000). *W*:lliset muodot ovat odotuksenmukaisia, etenkin jos nimet ovat vanhoja, sillä mm. *w*:tä käytettiin lähes yksinomaan aina 1850-luvulle asti. Tällöin *w* ja *v* ovat viitanneet samaan foneemiin. Vuosisadan loppupuoliskolla *w*:n rinnalle alkoi ilmestyä tavallinen *v*, ja 1880-luvun lopulla *w* korvattiin *v*:llä esimerkiksi sanakirjoissa. Erisnimet kuitenkin muuttuivat hitaammin. (Ks. esim.

²² DDV = Digi- ja väestötietovirasto.

VVKS²³ ja Jussila 1998). *Valli* voi merkitä myös harjumaista muodostelmaa (KS, s.v. *valli*) ja *vuori* luonnonpaikkaa, jolloin *Walli-* ja *Wouri-*määriteosiin voisi toki liittyä fonologista mukautumista, mutta koska tapaus on epävarma, tarkastelen nimeä vain osana tätä ryhmää. Koskien nimiä *Wouri Lake* ja *Louma Lake* voi olla, että määriteosiin on virheellisen ääntämisen ja kirjoittamisen takia jäänyt *uo* diftongin sijaan *ou*.

Luontonimissä on kahdeksan nimeä (*Joki Creek, Kallio Lake, Kari Lake, Koski Creek, Lahti Creek, Vaara Creek, Kuusi Lake* ja *Saukko Lake*), joiden määriteosat voi tulkita luonnonpaikkaa, kasvia ja eläintä merkitseviksi nimityksiksi. Samat ilmaukset kuitenkin löytyvät myös *Sukunimet*-teoksesta (Mikkonen & Paikkala 2000), jolloin ne voitaisiin tulkita myös suomalaisiksi sukunimiksi. Nimeämisperusteita tarkastelemalla voidaan todennäköisesti saada parempi selvyys sille, onko määriteosana englantiin lainautunut appellatiivi vai propri.

Lopuksi epäselvemmän ryhmän muodostavat nimet *Suomi Lake, Lanta Lake* ja *Sauna Lake*, joskin niidenkin määriteosat ovat suomea. *Sauna-*määriteosan voi toki tulkita myös englanniksi, mutta selkeyden vuoksi pidän sen osana tätä ryhmää.

6.1.3 Ruotsinkieliset määriteosat

Suhteessa suomenkielisten määriteosien runsaaseen määrään aineistossa on vain kuusi nimeä, joiden määriteosa on ruotsia. Kuten suomenkielisissä määriteosissa, myös ruotsinkielisissä korostuvat sukunimet (*Forsman Creek, Petrel Creek, Snellman Island, Sandabacka Lake, Linbom Lake* ja *Lax Lake*).

*Petrel-*määriteosa tunnetaan sukunimenä ennemmin muodossa *Petrell*, *Linbom-*määriteosa puolestaan muodossa *Lindbom* ja *Sandabacka-*määriteosa muodossa *Sandbacka*, mutta olen kuitenkin huomionut nimet vain tässä ryhmässä, koska niiden erot alkuperäiseen asuun ovat verrattain pieniä; kyse voi olla kirjoitusvirheestä tai sukunimen kirjoittamisen variaatiosta.

Viimeisenä luetellun *Lax Lake*-nimen määriteosa *Lax* merkitsee ruotsiksi 'lohta' (MOT, s.v. *lax*), mutta Kaupsin (1979: 29) ja Uphamin (1969) mukaan määriteosa voisi olla muodostettu sukunimestä *Waxlax*, joka puolestaan juontaa juurensa Mustasaareen Vakslaksin tilalle.²⁴ Nimen kohdalla tulee myös pohtia sitä tosiasiaa, että suomen *lahti*-sana on alun perin ollut *laksi*-asuinen (ks. esim. Hurttu 2006). Pitäisin kuitenkin todennäköisenä, että tässä aineistossa määriteosa viittaisi sukunimen osaan sen sijaan, että määriteosalla olisi *lahti*-sanan merkitys.

²³ VVKS = Virtuaalinen vanha kirjasuomi.

²⁴ Myös *Vaaksalaksi-* ja *Va(a)ksilaksi-*muodot mainitaan (ks. Nissilä 1950: 189).

Toisin kuin suomenkielisissä määriteosissa, ruotsinkieliset määriteosat ovat ainoastaan propreja tai sen osia; määriteosissa ei siis ole esimerkiksi ruotsinkielisiä nimityksiä luonnonpaikoille, mikä kertonee siitä, että suomen kieltä on käytetty enemmän ja monipuolisemmin nimetessä uusia paikkoja.

6.1.4 Englantiin mukautuneet nimenosat

Tähän ryhmään olen luokitellut nimet, jotka ovat jollain kielen tasolla mukautuneet englantiin. Fonologisesti mukautuneita nimiä on 11 ja morfologisesti mukautuneita yksi. Lisäksi kokonaan semanttisesti mukautuneita nimiä eli kokonaan käännettyjä nimiä on kaksi. Osittain käännettyjä nimiä voi puolestaan olla kaikkien paitsi *Finn-*, *Lucky Finn-* ja *Finlander-*alkuisten nimien perusosat, jolloin lukumäärä olisi kaikkiaan 67; on kuitenkin huomioitava, että kääntämisen sijaan kyse voi olla myös epeksegeesistä. Osittain käännettyjen nimien suureen määrään vaikuttaisi se, että perusosat ovat niin stereotyyppisiä, että niitä on helppo kääntää englantiin (Sandnes 2016: 547). Fonologisesti mukautuneiden määriteosien määrään puolestaan vaikuttaa selkeästi se, että lainanimien on mukauduttava vastaanottajakieleen vähintään fonologisesti.

Toistuvien fonologien mukautumistapa on *ä:n* korvautuminen *a:*lla, mikä johtuu siitä, ettei englannin kielessä ole *ä*-äännettä saati */ä/-*grafeemia. Tästä esimerkkinä seuraavat nimet: *Heikkila Lake*, *Hiekkila Lake*, *Heikkilla Lake*²⁵, *Heikkila Creek*, *Maki Creek* (2 kpl), *Maki Lake*, *Lempia Lakes*, *Tynjala Creek*, *Kahtava Lake* ja *Marsyla Reef*. Nimien määriteosat ovat näin ollen tunnistettavissa suomalaisperäisiksi, mutta mukautumisen myötä ne nimet ovat osa englannin kieltä. Edellä luetelluista nimien määriteosista ainakin neljä on tunnistettavissa suomalaisiksi sukunimiksi, mutta määriteosan *Maki* voi tulkita myös luonnonpaikan nimitykseksi (*mäki*) ja *la-*päätteen takia määriteosa *Heikkila* voi olla myös talon tai tilan nimeen viittaava. Lisäksi nimen *Lempia Lakes* määriteosa *Lempia* lienee lyhennetty versio sukunimestä *Lempiäinen* (Mikkonen & Paikkala 2000: 305).

Aineistosta morfologisesti mukautuneeksi nimeksi tulkitseen nimen *Rahkos Lake*, sillä määriteosa sisältäne englannin genetiivin tunnuksen *s* (*Rahkos*). Tästä voisi päätellä, että järven alkuperäinen suomenkielinen nimi on voinut olla **Rahkonjärvi*, jolloin englantiin kääntäessä myös genetiivin päätte on käännetty. Näkemystäni tukisi myös se, että Wasastjernan teoksessa (1957: 440, 483, 590) esiintyy sukunimi *Rahko*. Myös sukunimi *Rahkola* tulee teoksessa esille, josta *Rahko* voi olla sittemmin lyhennetty variantti (mts. 409). Toisaalta *s* voi olla myös ns. jäännön konsonantin

²⁵ Sen lisäksi, että nimet *Hiekkila Lake* ja *Heikkilla Lake* ovat mukautuneet fonologisesti (**Heikkilä*), määriteosissa on todennäköisesti myös kirjoitusvirheitä.

muutoksesta genetiivissä (*Rahkonen-* : *Rahkosen-* > ?*Rahkosenjärvi*). Asian varmistaminen vaatisi kuitenkin enemmän tietoa, mukaan lukien varman tiedon järven alkuperäisestä nimestä.

Nimet *Devils Island* (GE:n kartassa myös muodossa *Devils Islands*) ja *Wolf Lake* on jo luokiteltu ensimmäiseen ryhmään, mutta koska kyse on todennäköisesti käännyistä nimistä, huomioin ne myös tässä ryhmässä. Toisin kuin muissa ensimmäiseen ryhmään kuuluvissa nimissä, näissä nimissä ei ole suomalaisiin viittaavaa sanastoa, mikä voinee olla yksi syy kääntämiselle: nimet ovat olleet helposti käännettävissä. Kaupsin (1966: 391, 393) mukaan voi olla mahdollista, että molemmat nimet ovat käännoksiä ryhmänsisäisistä suomenkielisistä nimistä *Paholaisaari* ja *Susijärvi*. Tämä perustuu kuitenkin vain Kaupsin toteamukseen, eikä asiasta ole sen enempää todisteita. Kuitenkin Kaupsin ajatukseen nojaten nimet voisi todeta käännyiksi nimiksi, joiden alkuperäinen merkitys on säilynyt. Tällöin olisi kyse semanttisesta mukautumisesta. Määriteosassa *Devils* on kuitenkin genetiivin tunnus *s*, vaikka suomenkielinen variantti ei ole muodossa **Paholaisensaari* – voi kuitenkin olla, että pienen käyttäjäkunnan keskuudessa nimen merkitys on ollut se, että saari on paholaisen, vaikkei se ilmene nimestä kieliopillisesti. Toisaalta määriteosan *s*:llinen muoto on voitu ottaa käyttöön olemassa olleen nimistön luomaa mallia noudattaen.

6.1.5 Muut tapaukset

Viimeiseen ryhmään olen luokitellut nimet, joiden määriteosien kieli ei ole yhtä yksiselitteisesti tulkittavissa kuin edellisiin ryhmiin kuuluvien nimien määriteosat, tai tapauksia on liian vähän, jotta erilliseen ryhmään luokittelu olisi järkevää. Kuten muidenkin ryhmien nimien perusosat, myös tähän ryhmään kuuluvien nimien perusosat ovat englantia. Tähän ryhmään kuuluvat seuraavat nimet: *Aikio Island*, *Boriin Creek*, *Kylen Lake* ja *Hypo Creek*.

Ensimmäisenä mainitun nimen *Aikio Island* määriteosa *Aikio* on saamelainen sukunimi (ks. Mikkonen & Paikkala 2000: 61), mutta koska tapauksia on vain yksi, en tehnyt sille erillistä ryhmää. Hieman epäselvemmän ryhmän muodostavat loput nimet. Määriteosista sekä *Boriin* että *Kylen* viittanevat sukunimeen, mutta ne eivät ole tyypillisiä suomenkielisiä sukunimiä. Silti ne on esitetty suomalaisperäisiksi. Teoksessa *History of the Finns in Minnesota* (1957) on maininta molemmista nimistä. *Boriin*-nimi tulee ilmi seuraavasti: ” -- and others in this same line were Arvid Roine, who had bought out Simi and **Boriin** in 1914, -- ” (mts. 503). Lainaus kertoo, että edelliset omistajat, Simi ja Boriin ostettiin ulos erään Arvid Roinen toimesta. *Boriin* ei edusta tyypillistä suomalaista henkilönnimeä; tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö sen niminen henkilö olisi ollut suomen kansalainen tai polveutuisi suomalaisista. *Boris* sen sijaan on venäläinen nimi (ks. Hanks yms. 2006, s. v. *Boris*) ja tässä kohdin voisikin pohtia, onko *Boriin*-muoto genetiivitaivutuksen tulos (vrt. *kauris*

: *kauriin*). Kotimaisten kielten keskuksen mukaan nimi kuitenkin taipuisi *Boris* : *Boriksen* (ks. Etunimien taivutus), mutta se ei mielestäni täysin poissulje vaihtoehtoa, etteikö nimeä olisi vieraassa ympäristössä voitu taivuttaa edellä mainitulla tavalla.

Kylen Lake -nimen määriteosa *Kylen*, myös muodossa *Kylén*, on Suomessa esiintyvä, joskin harvinainen sukunimi; *Kylén*-muoto on Ruotsissa yleisempi.²⁶ Wasastjernan (1957) teoksessa *Kylen*-nimi esiintyy sellaisenaan kuvatekstissä ”[–] *Katri and Nikolai Kylen's homestead in 1907.*” (mts. 352), mutta myös muodossa ”*John K. Ylen*” (mts. 646). Olen kuitenkin luokitellut nimen tähän ryhmään, koska se ei muistuta tyypillistä ruotsalaista tai suomalaista sukunimeä (vrt. Aiemmat alaluvut 6.1.2 ja 6.1.3).

Jäljelle jää nimi *Hypo Creek*, jonka määriteosan merkitys on hämärtynyt, mikä tekee sen analysoinnista haastavaa. Lähin yhteys määriteosaa *Hypo* voisi olla sukunimi *Hyppönen* (Mikkonen & Paikkala 2000: 139), mutta tämän nimen kohdalla analyysi jäänee vain spekulatioksi.

6.2 Kulttuurinimet

Seuraavaksi analysoin kulttuurinimien nimenosien kieltä. Aineistossani on kaikkiaan 48 kulttuurinimeä. Kuten luontanimien kohdalla, luokittelen myös kulttuurinimet eri ryhmiin. Ryhmät ovat lähes samat kuin luontanimien ryhmät, mutta koska luontanimien perusosat olivat kaikki englanninkielisiä, tarkastelin perusteellisemmin vain määriteosia. Kulttuurinimissä puolestaan on sekä yksi- että kaksiosaisia nimiä, joten kiinnitän enemmän huomiota myös perusosiin. Näin ollen ryhmät ovat: 1) englanninkieliset nimet, 2) suomenkieliset nimenosat, 3) ruotsinkieliset nimenosat ja 4) Englantiin mukautuneet nimet.

Kulttuurinimien joukossa muutama kirkonnimi, joilla on nykyään uudet nimet. Tuon analyysissä esille uuden nimen, mutta en analysoi sitä. Näin ollen keskityn analysoimaan vain sitä nimeä, joka on esitetty FPNOF-sivustolla.

6.2.1 Englanninkieliset nimet

Nimiä, joiden kaikki nimenosat ovat Englantia, on kaikkiaan 11 kappaletta. Ryhmän 11 nimestä viisi on hautausmaiden nimiä (*Finland Cemetery*, *Finnish Lutheran Cemetery* ja *Finnish Cemetery* x3), joiden määriteosat viittaavat jälleen suomalaiseen tai Suomeen. Yhdessä nimessä on myös uskonnollista sanastoa (*Lutheran*).

²⁶ Ks. DVV ja Sukunimi-info.

Samoin neljä kirkonnimeä (*Finnish Church* x4) viittaavat niin ikään suomalaisiin. Kaksi *Finnish Church* -nimistä kirkkoa on säilyttänyt nimensä, mutta Carltonissa sijaitsevilla kahdella muulla *Finnish Church* -nimisellä kirkolla on nykyisin uudet nimet: *Bethesda Evangelical Lutheran Church* ja *St. Matthews Lutheran Church*.

Tähän ryhmään kuuluvat myös kaksi asutusnimeä: *Finland* ja *Wolf Lake*. Viimeksi mainittu ei sisällä suomalaisiin viittaavaa sanastoa. *Finland* puolestaan merkitsee Suomea.

6.2.2 Suomenkieliset nimenosat

Tähän ryhmään kuuluvat nimet, jotka ovat joko sellaisinaan suomea (esim. *Heinola*) tai sisältävät suomenkielisen nimenosan (esim. *Alamaa Cemetery*). Tällaisia nimiä on aineistossa 23 kappaletta.

Tässä ryhmässä hautausmaiden nimiä on yhdeksän, joista ainakin kuuden määriteosa voisi olla tulkittavissa suomalaiseksi sukunimeksi (*Alajoki Cemetery*, *Alamaa Cemetery*, *Aura Cemetery*, *Mannila Camp*, *Salo Cemetery*, *Sarikoski Cemetery* <?Saarikoski, *Toivola Cemetery* ja *Topelius Cemetery*). Edellä mainituista määriteosa *Alamaa* voi myös viitata alavaan maahan; sitä ei myöskään löydy *Sukunimet*-teoksesta, mutta *Ala*-alkuisia sukunimiä on Suomessa paljon (ks. Mikkonen & Paikkala 2000). Sukunimen lisäksi *Alajoki* voisi viitata myös laajaan viljelyalueeseen, joka sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla Ilmajoella; samoin *Salo*-niminen kunta sijaitsee Lounais-Suomessa.

Muuhun kuin suoranaisesti henkilönnimiä tai Suomessa sijaitsevia paikannimiä sisältäviä nimiä ovat *Suomi Cemetery* ja *Toimi Cemetery*. *Suomi*-määriteosan merkitys on selkeä, ja *Toimi*-määriteosan kohdalla voinee pohtia samaa kuin luontonimenkin (*Toimi Creek*) kohdalla (ks. luku 6.1.2).

Ryhmään kuuluu 12 asutusnimeä, sekä kylien tai yhteisöjen – kenties entisten sellaista – että kaupunkikuntien nimiä, joissa esiintyy sana *Township*. Joissain nimissä esiintyy samaa sanastoa kuin edellä analysoiduissa hautausmaiden nimissä, mikä osaltaan voi jo tarjota tietoa siitä, minkä mukaan hautausmaita on nimetty. Tähän kuitenkin perehdytään tarkemmin vasta seuraavassa analyysiosiossa. Kaupunkikuntien eli *townshipien* nimiä ovat seuraavat: *Kalevala*, *Toivola*, *Waasa* ja *Wuori*. Nimissä näkyy Suomen ja suomalaisen kulttuurin korostaminen (*Waasa* ja *Kalevala*) sekä sukunimet. Muita asutusnimiä ovat *Esko*, *Heinola*, *Palo*, *Salo*, *Salo Corner*, *Suomi* ja *Toimi*. Jälleen kerran nimet viittaavat vahvasti suomalaisiin henkilönnimiin, mahdollisesti Suomessa sijaitsevaan paikannimeen tai itse Suomeen.

Jäljelle jäävät nimet, *Suomi Church* ja *Niemi Camp*, joista ensimmäinen viittaa jälleen selkeästi Suomeen; nimellä on nykyään myös eri nimi, johon sisältyy kuitenkin edelleenkin hieman suomenkielistä ainesta: *Suomi Evangelical Lutheran Church*. Uudessa nimessä korostetaan enemmän

tiettyä kristinuskon suuntausta. Määriteosa *Niemi* voi puolestaan olla propri tai nimitys luonnonpaikalle.

6.2.3 Ruotsinkieliset nimenosat

Kulttuurinimissä on kaikkiaan yhdeksän nimeä, joissa on ruotsinkielistä ainesta. Nimet ovat valtaosin asutusnimiä, mukaan lukien yksi kaupunkikunnan nimi; lisäksi ryhmässä on myös yksi hautausmaan ja kirkon nimi.

Kuten luontonimien kohdalla, myös asutusnimissä korostuu ruotsalainen sukunimi: *Forsman*, *Snellman*, *Runeberg*, *Runeberg Township* ja *Wahlsten*. Asutusnimistä *Larsmont* on hieman mielenkiintoisempi tapaus, sillä se muistuttaa kovasti sukunimeä. Sen sijaan Pohjanmaalla sijaitsevan Luodon ruotsinkielinen nimi on *Larsmo*. Uphamin (1920: 294) tietojen mukaan paikka olisi nimetty vain läheisen uudisasukkaan mukaan, mutta tarkempaa tietoa tästä tarjoaa Myhram (1972: 265), joka kertoo paikan saaneen nimensä uudisasukkaiden kotipaikkakunnan eli Larsmon mukaan. Tästä voinee päätellä, että asukkaat ovat olleet suomenruotsalaisia ja siten ruotsinkielisiä. Aineiston nimimuotoon on kuitenkin lisätty perään *nt*-aines. Voi olla, että *nt*-pääte olisi otettu englannin kielen sanoista *mount* tai *mountain*, mutta tämä jäänee vain arvioksi. Yksi asutusnimi, *Lax Lake*, poikkeaa edellä esitetyistä nimistä, ja sama nimi esiintyy myös järvennimenä kyseisen kylän välittömässä läheisyydessä (ks. s. 29).

Ruotsalaiset sukunimet näkyvät myös hautausmaan ja kirkon nimessä: *Snellman Cemetery* ja *Runeberg Church*. Viimeksi mainitulla on nykyään uusi nimi, *Runeberg Apostolic Lutheran Church*; kuten muissakin uusissa kirkonnimissä, myös tässä nimessä tuodaan esille tietty kristinuskon suuntaus.

6.2.4 Englantiin mukautuneet nimet

Englantiin mukautuneita nimiä on kaikkiaan neljä, ja nimet ovat mukautuneet vain fonologisesti. Mukautuneet nimet ovat ensisijaisesti asutusnimiä (*Alango Township*, *Leiding Township* ja *Makinen*), mutta ryhmään kuuluu myös yksi hautausmaan ja kirkon nimi (*Mantyla Cemetery* ja *Alango Church*). Jälkimmäisenä mainitulla kirkolla on nykyisin uusi nimi, mutta viittaus Alangoon on säilynyt: *St. Paul's Lutheran Church-Alango*.

Nimessä *Makinen* ja määriteosassa *Mantyla* alkuperäiset *ä*-äänteet ja /*ä*/-grafeemit on korvattu *a*:lla (**Mäkinen* ja **Mäntylä*). Sen sijaan *Alango* ja *Leiding* ovat mukautuneet muodoista **Alanko* ja

**Laitinen*. Toisin sanoen **Alanko*-nimessä *nk*-äänne olisi mukautunut *ng*-äänteeksi ja **Laitinen*-nimen ensimmäisessä tavussa *a* olisi mukautunut *e*:ksi, *t* *d*:ksi ja *nen*-päätte puolestaan lyhyempään muotoon *ng*. Keron (1996: 127) mukaan kyse voi olla myös siitä, että suomalaissiirtolaiset itse tai suomea taitamattomat viranomaiset ovat sekoittaneet nimimuotoja, jolloin kyse ei ehkä suoranaisesti olisi mukautumisesta. Lisäksi *Alango*-nimen kohdalla on voinut vaikuttaa se, että sillä on ollut tuttu heikkovartaloinen muoto, esimerkiksi genetiivi *Alangon*.

Leiding-nimen kohdalla niin ikään voisi pohtia myös leksikaalista mukautumista, eli **Laitinen* olisi korvattu äänteellisesti samanlaiselta kuulostavalta, mutta merkitykseltään täysin erilaisella englanninkielisellä sanalla. *Leiding* ei kuitenkaan merkitse englannin kielessä mitään, joten siltä osin ainakin leksikaalinen mukautuminen kumoutuu.

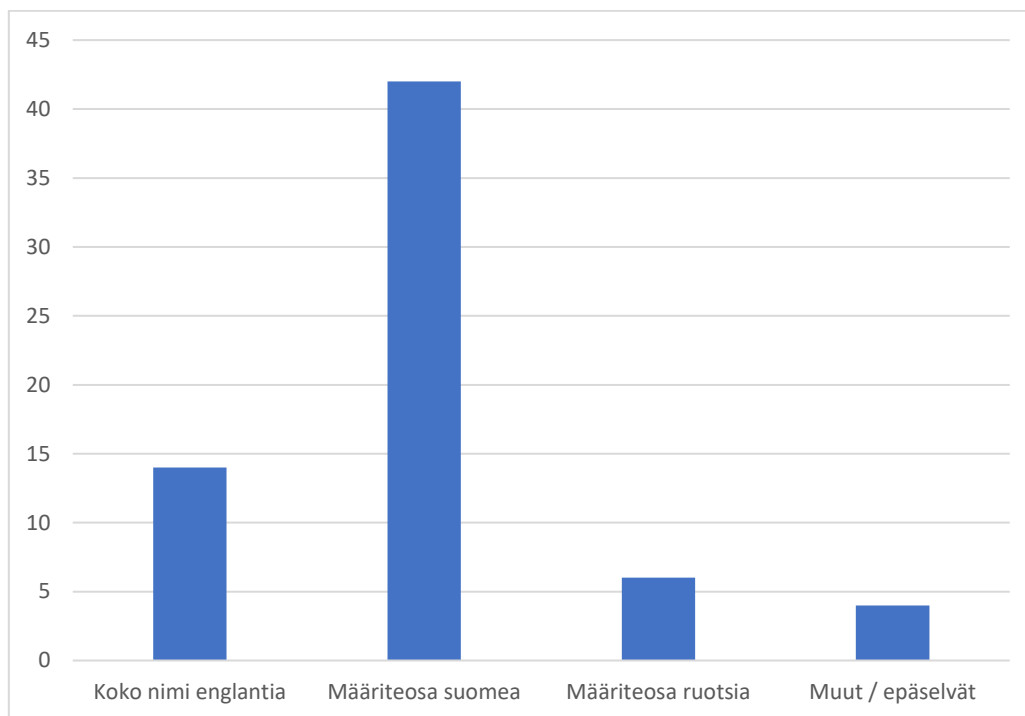
Vaikka seuraava toteamus ei vielä tähän analyysiosioon varsinaisesti kuulukaan, on syytä huomioida se, että kaupunkikuntien nimet *Alango Township* ja *Leiding Township* ovat todennäköisesti saaneet nimensä alueilla sijainneiden samannimisten kylien mukaan; näin ollen ei välttämättä voi täysin todeta, että juuri nämä nimet olisivat fonologisesti mukautuneita, koska ne voivat olla liitynnäisiä. Sama pätee nimeen *Alango Church*. Tällöin kylännimet olisivat mukautuneita, mutta koska niitä ei ole aineistossa – toisin sanoen kylät lienevät jo kadonneen – asiaa ei voi todeta varmaksi. Wasastjernan (1957) teoksessa kuitenkin mainitaan lukuisia kertoja *Alango* pelkästään kylään viittaavana.

6.3. Yhteenveto

Analyysin ensimmäinen osio osoittaa, että kaikkien luontonimien perusosat ovat englantia, mutta määriteosissa on aineksia kolmesta eri kielestä, englannista, suomesta ja ruotsista (ks. Kaavio 5). Luontonimistä 14 nimeä on kokonaan englanninkielisiä, ja niistä kaksi (*Wolf Lake* ja *Devils Island*) ovat todennäköisesti käännöksiä aiemmista ryhmänsisäisistä suomenkielisistä varianteista (**Susijärvi* ja **Paholaiassaari*). Edellä mainitut nimet eroavat muista englanninkielisistä nimistä siten, etteivät ne sisällä suomalaisiin viittaavaa sanastoa. Tästä voisi siis päätellä, että *Finn*-, *Lucky Finn*- ja *Finlander*-alkuiset nimet olisivat muiden kuin suomalaisten antamia nimiä. Pitäisin hyvin epätodennäköisenä, että englantia taitamaton suomalainen nimeäisi luonnonpaikkoja englanniksi, saati nimeäisi niitä oman kansallisuutensa mukaan.

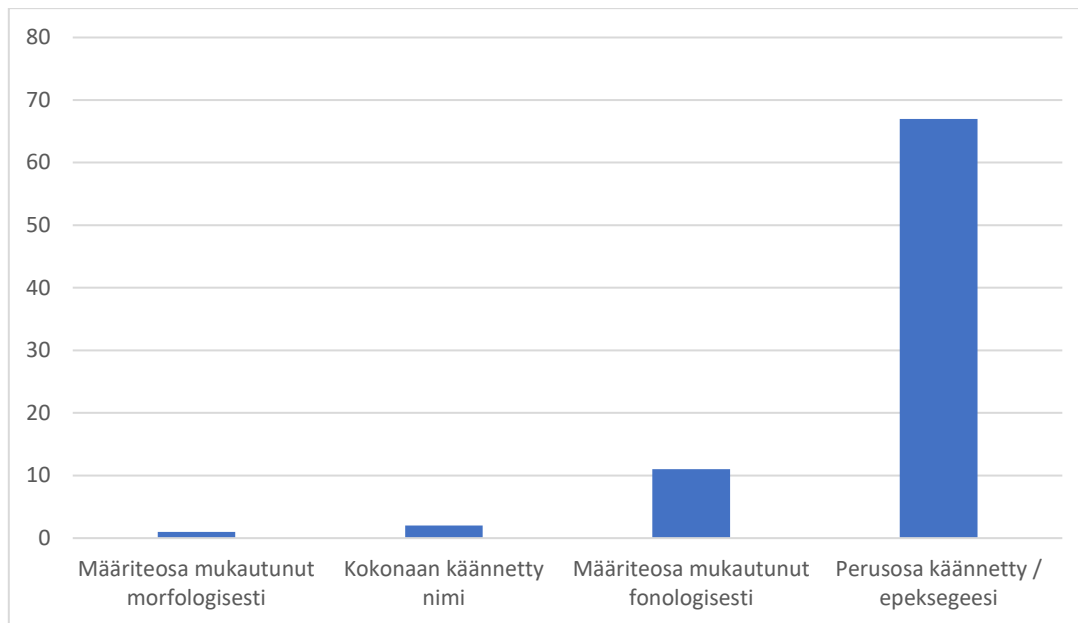
Suomenkielinen aines nimien määriteosissa on selkeästi nähtävissä yli puolessa nimistä. Kun otetaan lisäksi huomioon fonologisesti ja morfologisesti mukautuneet määriteosat (yht. 11 kpl), luku kasvaa 54:een. Huomattavasti pienemmän osuuden muodostavat ruotsinkieliset määriteosat (6 kpl)

sekä nimet, jotka eivät ole yhtä selkeästi tulkittavissa (4 kpl). Lisäksi on mielenkiintoista, että luontonomissa ei ole nimiä, joiden määriteosana olisi ruotsinkielinen luonnonpaikan nimitys.

Kaavio 5. Luontonomien nimenosien kieli.

Analyysi osoittaa, että kaikki nimet, paitsi *Finn-*, *Lucky Finn-* ja *Finlander-*alkuiset nimet, voisi katsoa mukautuneet Englantiin semanttisesti eli nimet on käännetty joko kokonaan (*Wolf Lake* ja *Devils Island*) tai osittain; jälkimmäinen kattaisi aineiston loput luontonomit vain nimen perusosan osalta. En kuitenkaan tämän tutkimuksen puitteissa voi todeta varmaksi, että kyse on semanttisesta mukautumisesta, koska kyse voi olla myös epeksegeesistä; varma vastaus saataisiin vain siten, että alkuperäinen nimimuoto olisi tiedossa. Lopuista nimistä 11 nimen määriteosa on mukautunut Englantiin fonologisesti ja yhden morfologisesti; 42 nimen määriteosa voi olla Suomesta lainattu appelliivi tai propri, ja kuuden nimen määriteosa on niin ikään lainattu ruotsinkielinen propri tai sen osa. Lisäksi yhden nimen määriteosana on saamelainen sukunimi ja kolmen nimen määriteosat ovat kielellisesti hankalasti tulkittavissa (*Boriin-*, *Kylen-* ja *Hypo-*määriteosat).

Kaavio 6. *Luontonimien nimenosien mukautuminen englantiin.*

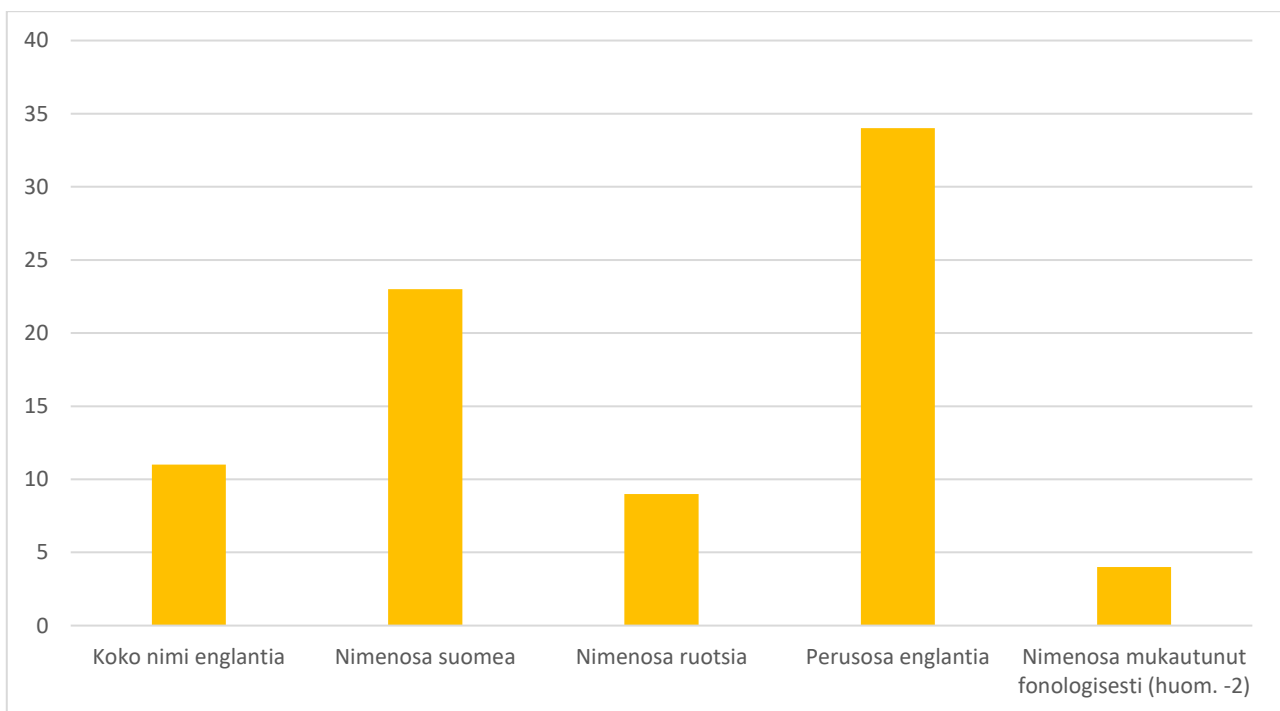
Edellä esitetyt kaaviot havainnollistavat luontonimien nimenosien kieltä (Kaavio 5) ja nimenosien mukautumista englantiin (Kaavio 6). Kaaviossa 5 huomio kiinnittyy kohtaan, jossa ilmaistaan perusosan kääntämistä tai epeksegeesiä, sillä niiden osuus on merkittävä suhteessa muihin mukautumistapoihin. Kaavio 6 puolestaan ilmaisee, että suomenkielisten määriteosien määrä on merkittävä. Kuten teoriaosuudessa totean, Sandnesin (2016: 548) mukaan paikannimet, jotka sisältävät aineksia useammasta kuin yhdestä kielestä, ovat yleensä osittaisen mukautumisen, lainaamisen tai tarkentavan perusosan lisäämisen eli epeksegeesin tulosta. Arvioisin, että tässä kohtaa teoria kohtaa hyvin tulosten kanssa.

Myös aineiston kulttuurinimissä on kaikkiaan 11 nimeä, jotka ovat kokonaan englanninkielisiä. Näidenkin nimien kohdalla voi pohtia sitä, onko kyse muiden kuin suomalaisten antamista nimistä. Lisäksi nimissä korostuvat henkilönnimet, joista osan voi myös katsoa viittaavan Suomessa sijaitsevaan paikkakuntaan (esim. *Salo*). Kulttuurinimissä korostuu luontonimiä enemmän merkittävien suomalaisten nimet (*Runeberg*, *Snellman*), historiallisesti merkittävän suomalaisen kaupungin nimi (*Waasa Township*), Suomen valtion nimi sekä kansalliseepoksen nimi (*Kalevala Township*).

Verrattuna luontonimiin, kulttuurinimissä on havaittavissa huomattavasti vähemmän mukautumista englantiin; neljästä tapauksesta kaksi on sikäli epävarmoja, että kyseessä on kaupunkikuntien nimet, jotka on voitu nimetä kyseisellä alueella sijaitsevan kylän tai merkittävimmän asutuskeskuksen mukaan. Jo tässä kohtaa analyysia on siis nähtävissä myös

nimenmuodostustapoja. Tällä tarkoitan sitä, että esimerkiksi hautausmaiden ja kylien nimissä toistuvat samat proprit, mistä voi olettaa, että kylässä sijaitseva hautausmaa on nimetty kylän mukaan.

Aineistossa on kuitenkin 18 nimeä, joiden määriteosat ovat suomea, mutta perusosat (*Camp*, *Cemetery* ja *Church*) ovat englantia. Kuten luontanimien kohdalla, kyse voi olla nimien osittaisesta kääntämisestä eli semanttisesta mukautumisesta tai epeksegeesistä. Kulttuurinimien kohdalla edellä mainitun päättely voi tämän tutkimuksen puitteissa olla luontonimiin verrattuna hankalampaa, koska suomalaisyhteisöissä esimerkiksi kirkot ovat voineet olla vain *Kirkkoja*. Tästä syystä en luontanimien tapaan esitä erillistä kaaviota kulttuurinimien mukautumisesta, koska mielestäni se ei välttämättä selkeyttäisi tuloksia – etenkin, kun tuloksiin liittyy epävarmuutta ja useampien vaihtoehtojen mahdollisuuksia. Sen sijaan olen ilmaissut kaaviossa 7, että perusosat ovat englantia. Koska kulttuurinimissä on sekä yksi- että kaksiosaisia nimiä, olen käyttänyt määrite- ja perusosien sijaan termiä nimenosa. Huomaa, että kohdassa nimenosien mukautuminen on merkintä -2, mikä merkitsee sitä, että neljästä nimestä kaksi on epävarmoja.

Kaavio 7. Kulttuurinimien nimenosien kieli ja mukautuminen englantiin.

7 Typologinen analyysi

Tässä luvussa teen tarkemman analyysin paikannimien rakenteista sekä lisäksi pyrin selvittämään nimien nimeämisperusteet. Kuten teorialuvuissa jo esitin, kaksiosaiset paikannimet koostuvat sekä

määrite- että perusosasta ja yksiosaiset nimet vain perusosasta (ks. luku 2.1.1). Nimen rakenteen selvittäminen on tärkeä osa nimen semanttisen taustan ymmärtämistä, ja kun edellisessä analyysiosiossa olen tarkastellut nimenosien kieltä, minun on helpompi ymmärtää ja löytää kielenulkoisia perusteita nimeämislle. Koska aineistoa on paljon, en käy jokaista nimeä yksitellen läpi, vaan nostan esille joitain esimerkkejä.

Koska paikannimet esiintyvät eri maassa, olen nimeämisperusteita tarkastellessa täysin karttojen ja historiallisten teosten sekä aiempien tulkintojen varassa (esim. Kaups 1966). Tämä on tärkeä huomio, sillä jos tutkisin paikannimiä Suomessa, esimerkiksi muistitietoa olisi todennäköisesti enemmän saatavilla ja tarvittaessa paikkaa voisi mennä itse katsomaan. Tämän tutkimuksen kohdalla näin ei valitettavasti ole.

Kun tutkitaan nimen semanttista taustaa, on kyse aina jostain kielenulkoisesta asiasta, jonka mukaan nimi on annettu. Tällöin mahdollisia perusteita nimeämislle voi olla useampiakin, eikä vastaus siten ole aina selkeä tai varma. Tuon analyysissäni kuitenkin esille milloin nimellä voi olla useampi kuin yksi nimeämisperuste.

7.1 Luontonimien rakenne ja nimeämisperusteet

Tässä luvussa käyn läpi luontonimien rakennetta ja nimeämisperusteita. Luontonimien kohdalla jako yksi- tai kaksiosaisiin nimiin on selkeä, sillä kaikki 81 nimeä ovat kaksiosaisia. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki nimet muodostuvat erityispiirrettä ilmaisevasta määriteosasta sekä paikan lajia ilmaisevasta perusosasta. Analyysi jakautuu neljään eri alalukuun nimeämisperusteiden perusteella, ja ryhmät ovat 1) paikan sijainti tai asema, 2) paikalla oleva tai esiintyvä, 3) paikan suhde ihmiseen ja 4) muut tapaukset.

7.1.1 Paikan sijainti tai asema

Tässä ryhmässä on 12 nimeä, joiden nimeämisperusteena on paikan sijainti tai asema, ja nimeämisperuste on puolestaan ilmaistu läheisen paikannimen osalla tai luonnonpaikan nimityksellä. Paikan sijainnin tai aseman voi jaotella edelleen paikan täsmälliseen tai suhteelliseen sijaintiin, ja nämä nimet olen tulkinnut ensimmäiseksi mainittuun. Yhdeksästä nimestä tulkitsen 10 nimeä liitynnäisiksi eli sellaisiksi nimiksi, jotka sisältävät lähellä sijaitsevan paikannimen nimenosan. Tällaiset nimet antavat suhteellisen suoraa tietoa sijainnistaan tai asemastaan suhteessa alueen muuhun nimistöön.

Esimerkiksi *Kangas Laken* läpi virtaava *Kangas Creek* on todennäköisesti nimetty järven mukaan, jolloin järvennimen voisi tulkita olevan kantanimi. Samanlainen tapaus on nimien *Leskinen Lake* ja *Leskinen Creek* kohdalla: puro on todennäköisesti saanut nimen järven mukaan, koska se virtaa järven läpi. *Kangas Creek* ja *Leskinen Creek* ovat siis määriteliitynnäisiä, koska niiden määriteosa on otettu järvennimen määriteosasta. Järven nimen tulkitsemista kantanimeksi perustelen sillä, että merkittävämmät paikat yleensä nimetään ensimmäisenä ja kuvittelisin järven olevan näkyvämpi ja siten merkittävämpi luonnonpaikka kuin pieni puro tai joki (ks. esim. Mallat 2017: 87). Toisin kuin purojen nimet, järvien nimeämisperusteet liittynevät ihmiseen; tätä ryhmää käsittelem kuitenkin vasta seuraavassa luvussa.

Edellä mainittujen lisäksi tulkitsem nimen *Alango Creek* olevan määriteliitynnäinen, sillä se on nimetty asutusnimi *Alangon* mukaan. Nimi siis kertoo, että se on Alangossa sijaitseva puro. Samoin *Suomi*-nimisessä kylässä sijaitseva *Suomi Lake* sekä *Wuori Townshipissä* sijaitseva *Wouri Creek* (?*Wuori*) ovat todennäköisesti saaneet nimensä kylännimen ja kaupunkikunnan nimen mukaan. Vastaavanlainen tapaus löytyy myös Toivolasta, jonka mukaan on nimetty *Toivola Swamp*.

Myös nimet *Finlander Bay* ja *Finlander Island* sisältävät saman määriteosan ja sijaitsevat myös kartalla lähekkäin, joten toinen nimistä on todennäköisesti nimetty toisen mukaan. En kuitenkaan pidä vastausta yhtä yksiselitteisenä kuin aiemmin mainittujen nimien kohdalla, mutta voisi olla, että lahti on nimetty saaren mukaan. Tällöin saaren nimeämisperuste olisi eri kuin lahdella.

Mielenkiintoinen tapaus on myös nimi *Joki Creek*, joka erkanee suuremmasta *Whiteface River* -nimisestä joesta. Mielestäni on huomionarvoista pohtia sitä, että *Joki Creek* sisältää mahdollisen kantanimen perusosan (*Whiteface River*), joskin suomenkielisenä. Tästä syystä nimen voisi tulkita perusosaliitynnäiseksi. Määriteosa *Joki* ilmaisee paikan sijainnin suuremman joen läheisyydessä. Nimi on kuitenkin voinut syntyä myös täysin itsenäisesti ilman yhteyttä *Whiteface Riveriin*.

On lisäksi tärkeää huomioida, että edellä esitetyt analyysit mahdollisesta kantanimestä ovat vain arvioita, ja varma vastaus vaatisi kattavamman aineiston sekä tarkempaa tutkimusta. Kantanimien selvittäminen ei myöskään ole tämän tutkimuksen tavoite.

7.1.2 Paikalla oleva tai esiintyvä

Tähän ryhmään kuuluu kaikkiaan kuusi nimeä: *Koski Creek*, *Kallio Lake*, *Kuusi Lake*, *Wolf Lake*, *Sauna Lake* ja *Saukko Lake*. Ainoastaan *Wolf Lake* -nimen taustoista on tarjolla enemmän tietoa: Kaupsin (1966: 388) mukaan nimi on ainoa kuvaileva paikannimi, joka on käännetty suomesta englanttiin (su. *Susijärvi*). Ennen suomalaisten saapumista alueelle vuonna 1888 järven nimi oli *Lake Nuttall* (Kaups 1966: 391). Syitä järven nimeämiselle voi löytää kaksi: lähteissä mainitaan, että järvi

olisi nimetty sen muodon mukaan, mutta toisaalta mainitaan myös, että alueella on ollut paljon susia (Upham 1920: 31). Analysoijan roolissa pitäisin jälkimmäistä vaihtoehtoa todennäköisempänä, koska kartasta katsottuna järven muodosta on vaikeaa löytää mitään mikä tukisi nimeämisperusteen liittyvän järven topografiseen ulottuvuuteen.

Muista mainituista nimistä ei ole lisätietoja, jolloin analyysi on täysin karttojen ja sanasemanttisen tarkastelun armoilla. *Sauna Lake* sijaitsee osavaltion pohjoisosissa lähellä Kanadan rajaa kaukana asutuksesta, mutta kaukainen sijainti ei poissulje sitä, etteikö järven äärellä olisi voinut olla saunaa. Loput nimet, *Kallio Lake*, *Koski Creek*, *Kuusi Lake* ja *Saukko Lake* ovat määriteosiensa puolesta tulkittavissa sukunimiksi, mutta kaikkia näitä nimiä yhdistää myös se, että ne sijaitsevat osavaltion pohjoisosissa, joka on hyvin metsäistä aluetta, kaukana suomalaisten asutuskeskittymistä. Kartasta (GE) voi nähdä, että esimerkiksi *Kallio Laken* ranta on paikoin kallioista ja *Kuusi Lakea* ympäröivät kuuset. *Saukko Lake* -nimen suhteen voi vain spekuloida sitä, että järvi olisi nimetty siellä esiintyvien saukkojen mukaan.

Sen sijaan *Koski Creek* eroaa edellä esitetyistä nimistä siten, että kartan mukaan purossa ei ole lainkaan koskista kohtaa. Toisin sanoen purossa itsessään ei näyttäisi olevan mitään koskeen viittaavaa. Puro kuitenkin laskee – tai erkane – *Temperance River* -nimiseen jokeen, ja juuri siihen kohtaan jokea, jossa on koski. Voisi siis olla, että *Koski Creek* on saanut nimensä siitä, mutta täysin varmaksi asiaa ei voi todeta.

7.1.3 Paikan suhde ihmiseen

Suurin nimeämisperusteiden ryhmä on paikan suhde ihmiseen, joka kattaa jopa 59 nimeä, joista yksi nimi on epävarma tapaus ja kahdella nimellä voi olla myös jokin toinen nimeämisperuste. Käytin analyysia tehdessäni ensisijaisesti ylemmän tason numerokoodia (40), koska ilman tarkempia tietoja en voi olla varma tarkemmasta suhteesta, eli onko paikan suhde ihmiseen esimerkiksi omistus tai asuminen (41), käyttö (42) tai tapahtuma (43) (ks. Liite 1). Yhdelle nimelle löytyi kuitenkin suhteellisen varma nimeämisperuste liittyen omistukseen, nautintaan tai asumiseen.

Jos mahdollisesta nimeämisperusteesta ei ole löytynyt tietoa kirjallisuudesta, olen tulkinnut nimeämisperusteen liittyvän ihmiseen, jos nimen nimeämisperuste on ilmaistu etunimellä (*Eino Lake* ja *Urho Creek*), sukunimellä (43 kpl²⁷), jollain muulla proprilla (*Kaleva Bay*, *Kalleva Island* ja *Kumpula Lake*) tai ihmiseen tai yhteisöön viittaavalla sanalla (*Finlander Island* ja Finn-alkuiset

²⁷ 43 nimestä kahden nimen nimeämisperusteen ilmaisu voi liittyä muuhunkin kuin sukunimeen.

nimet). Sukunimi on voinut olla selkeästi suomalainen (esim. *Jokela Lake*) tai englannin kieleen mukautunut, mutta silti suomalaisiksi sukunimeksi tunnistettava (esim. *Tynjala Creek*).

Nimistä *Eino Lake* ja *Urho Creek* ei löydy tietoa tukemaan nimeämisperusteen selvittämisessä. Määriteosissa esiintyvien henkilönnimien takia tulkitseen paikkojen kuitenkin liittyvän jollain tavalla ihmiseen. On toki huomioitava, että sanalla *urho* voi olla esimerkiksi 'sankarin' merkitys (KS, s.v. *urho*). Tässäkin tapauksessa nimeämisperuste voisi liittyä ihmiseen esimerkiksi paikalla tapahtuneen asian kautta.

Sukunimien osuus nimien määriteosissa on selkeästi suurin. Toisin sanoen voi todeta, että nimeämisperusteita on ilmaistu eniten sukunimillä. FPNOF-sivustolla esitetyn lähdekirjallisuuden mukaan (esim. Upham 1920: 294; Kaups 1966: 390) *Lax Lake* on saanut nimensä suomenruotsalaisen John Waxlaxin mukaan, joka oli alueen ensimmäisiä asuttajia. Nimen nimeämisperuste lieneekin tältä osin varmin, sillä kirjallisuuteen nojaten voi todeta, että järvi on saanut nimensä alueella asuneen henkilön mukaan. Muiden sukunimen sisältävien nimien nimeämisperusteen liittymistä ihmiseen voi perustella siten, että nimillä otetaan uusia paikkoja haltuun ja nimistössä omistamista tai paikan käyttämistä on helpointa ilmaista henkilönnimellä (Ainiala ym. 2008: 18). Varsinkin uudessa maassa ja uusilla asuinalueilla henkilönnimen käyttäminen nimeämisessä on voinut korostua, ja kyseistä nimeämistapaa on suosittu enemmän kuin esimerkiksi paikkaa kuvailevaa nimeämistä.

Kuten analyysin ensimmäisessä osiossa kävi ilmi, aineistossa on nimiä, joiden määriteosan voi tulkita sekä sukunimeksi että esimerkiksi luonnonpaikan nimitykseksi. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Maki Creek*, *Kangas Lake* ja *Joki Creek* (*Joki Creek* käsitelty myös luvussa 7.1.1, ks. s. 40). Paikat on toisin sanoen voitu nimetä jonkun henkilön mukaan, ja tämä lieneekin todennäköisin vaihtoehto. Esimerkiksi Kaups (1966: 388) on tulkinut edellä mainitut nimet henkilönnimeen viittaaviin ja siten omistusta ilmaiseviin. Mielestäni näin epävarmoissa tapauksissa ei voi täysin poissulkea sitäkään vaihtoehtoa, että esimerkiksi *Maki Creek* virtaisi mäkisellä alueella, tai että *Kangas Laken* äärellä olisi kangasmetsää. Näistä nimistä ei ole mainittu sellaisia tietoja, jotka auttaisivat löytämään selkeän nimeämisperusteen. Voi kuitenkin todeta, että Wasastjernan (1957) ja Ilmosen (1926) teoksissa mainitaan henkilöitä, joiden sukunimi on *Mäki* ja *Kangas*.

Nostan esille yhden mielenkiintoisen tapauksen liittyen *Jaskari Lake* -nimeen. Nimi esiintyy USGS:n kartoissa kyseisellä nimellä, mutta GE:n kartasta myös variantilla *Naawonigaming*. Ottaen huomioon järven sijainnin alkuperäisväestön reservaatin alueella, on kyseessä hyvin todennäköisesti odžibwankielinen variantti. Tästä huolimatta järvi löytyy myös jälkimmäisestä kartasta laittamalla hakukenttään *Jaskari Lake*. GE:n kartassa nimen *Naawonigaming* perässä lukee suluissa uskoakseni nimen kolmas variantti tai kenties nykyinen englanninkielinen nimi *Mid Portage Lake*. Eri variantit kertonevat eri kieliyhteisöjen käyttämistä nimistä. Huomionarvoista on, että eri varianteilla voi olla

eri nimeämisperusteita ja funktioita. *Jaskari* on suomalainen sukunimi, joten järvellä on suhde ihmiseen. Tässä tutkimuksessa en perehdy paikan muihin nimivariantteihin.

Mielenkiintoinen tapaus on myös *Nisula Lake*, joka sijaitsee todella kaukana asutuksesta lähellä Kanadan rajaa. *Nisula* on suomalainen talonnimi ja sukunimi, ja nimeä on esiintynyt eniten Pohjanmaalla. Mikkosen ja Paikkalan (2000: 405) mukaan on mahdollista, että joidenkin Nisula-talonnimien taustalla olisi vehnänviljelystä kertova *Nisu*-alkuinen paikannimi; sana *nisu* merkitseekin 'vehnää' (KS, s.v. *nisu*). Kaups (1966: 388) on tulkinnut *Nisulan* viittaavan juuri henkilönnimeen, mutta esimerkiksi Ilmonen (1926: 165) kuvailee, että "[--] työväestä osa siirtyy kesäkuukausiksi maanviljelystöihin ja viljankorjuuseen Dakotan laajoille nisupelloille." Näin ollen järvellä voisi olla muukin nimeämisperuste, vaikkei se sijaitsekaan Dakotan preerioilla.

Kun nimeämisperustetta ei ole ilmaistu ei-proprisella substantiivilla tai henkilönnimellä, on kyseessä jokin muu propri. Tästä käytän esimerkkeinä nimiä *Kaleva Bay* ja *Kalleva Island*.²⁸ Paikat sijaitsevat samassa piirikunnassa, mutta eivät lähekkäin. *Kalleva Islandin* lähin merkittävä kaupunki on *Eveleth*, joka on tunnettu tärkeimpänä suomalaisasutuksen keskuksena: siellä esimerkiksi toimi suomalaisjärjestö nimeltä *The Kaleva Order*.²⁹ (Wasastjerna 1957: 457, 467.) Kyseinen järjestö on toiminut myös muissa suomalaisyhteisöissä, kuten *Elyssä*, joka sijaitsee puolestaan lähellä *Kaleva Bayta* (mts. 385–387). *Kaleva* on toki suomalainen myös sukunimi (Mikkonen & Paikkala 2000: 185), mutta pitäisin kuitenkin mahdollisena, että paikannimillä olisi yhteys järjestöihin, ja tällöin myös ihmiseen. Kaups (1966: 388) on luokitellut edellä mainitut nimet muistonimiksi.

Olen luokitellut myös *Finlander Bay* -nimen sekä *Lucky Finn*- ja *Finn*-alkuiset nimet tähän ryhmään. Vaikka nämä nimet voivat olla muiden kuin suomalaisten itsensä nimeämiä paikkoja, on niillä silti mielestäni yhteys ihmiseen, koska nimen antanut ei-suomenkielinen henkilö on todennäköisesti halunnut ilmaista nimeämisellä, että alueilla elää suomalaisia. Myös Kaups (1966: 378) on tätä mieltä. Perustelu tuntuu loogisemmalta kuin se, että suomalaiset itse olisivat nimenneet luonnonpaikkoja englanniksi. Lisäksi epäloogiselta tuntuisi myös se, että suomalainen nimeäisi puroja ja järviä oman kansallisuutensa mukaan suomeksi. Nimien sanasemanttisen luokittelun osalta oletan, että *Finlander*- ja *Finn*-alkuiset nimet on ilmaistu ihmiseen ja yhteisöön viittaavalla sanalla. Syntaktis-semanttisessa analyysimallissa ei esimerkiksi ole sellaista leksikaalista kategoriaa kuin 'kansallisuus'. Suomen kielessä ei myöskään ilmaista kansojen ja kansallisuuksien nimityksiä isolla

²⁸ *Kalleva Island* on voi olla väärin äännetty tai kirjoitettu, sillä netistä löytyy tietoa *Kaleva Islandista*, jolla on sama sijainti.

²⁹ Minnesotan suomalaisyhteisöissä oli myös muita *Kaleva*-nimeen viittaavia järjestöjä, kuten *Knights of Kaleva*, *Ladies of Kaleva*, *Kalevan Choir* jne. (ks. Wasastjerna 1957).

alkukirjaimella, minkä takia en automaattisesti luokittelisi ilmausta *propriseksi* substantiiviksi; en kuitenkaan sulje tätä vaihtoehtoa pois.

Lucky Finn Lake -nimi poikkeaa hieman muista edellä mainituista nimistä ja on sikäli mielenkiintoinen, että määriteosa merkitsee 'onnekasta suomalaista' tai 'onnea tuovaa suomalaista'. Järvi sijaitsee erämaassa aivan osavaltion pohjoisosissa lähellä Kanadan rajaa. Nimi herättää siis ensisijaisesti positiivisia miellelyhtymiä ja samalla ajatuksen, että nimen on voinut antaa suomalaisista – tai jostain tietystä suomalaisesta – pitänyt henkilö tai yhteisö. On toki huomioitava, että nimeämisperuste voi liittyä myös tapahtumaan, jossa suomalainen on ollut onnekas. Sanasemanttisen luokittelun osalta sopivin ilmaisu voisi olla edellisten nimien tapaan ihmiseen viittaava ei-proprinen ilmaus.

7.1.4 Muut tapaukset

Tähän ryhmään olen luokitellut nimet, joilla on tai voisi olla löydettävissä useampi kuin kaksi nimeämisperustetta, tai tapaukset ovat niin yksittäisiä, ettei niille kannata luoda omaa ryhmää. Lisäksi tähän ryhmään luokittelen kuuluvaksi myös ne nimet, joille ei ole tämän tutkimuksen puitteissa mahdollista löytää nimeämisperustetta.

Olen luokitellut tähän ryhmään nimen *Kahtava Lake*, jonka nimeämisperusteen löytäminen ei ole yksinkertaista, vaan vaihtoehtoja on muutama. Nimen määriteosa on fonologisesti mukautunut suomenkielisistä paikannimestä *Kähtävä*, joka on pieni kylä Alavieskassa Pohjois-Pohjanmaalla. *Kähtävä* esiintyy myös kahdessa järven nimessä, jotka ovat *Iso-Kähtävä* ja *Pikku-Kähtävä*, ja ne sijaitsevat suhteellisen lähellä Kähtävän kylää. Koska kyseessä on järvi, on se voinut luonnollisilta ominaisuuksiltaan muistuttaa nimenantajaa jommastakummasta kotimaan järvestä. Nimeämisperuste voisi kuitenkin olla myös se, että nimenantaja on voinut asua jommankumman järven lähellä tai hyödyntää järveä samalla tavalla uudessa maassa kuin kotimaassakin. Jos nimi on kuitenkin annettu ennemmin kylännimen mukaan, on järven nimennyt voinut asua Kähtävällä. Samalla voinee todeta, että nimessä on vertailevan siirrynnäisen aineksia, koska määriteosa viittaa jo olemassa olevaan, joskin Suomessa sijaitsevaan, paikannimeen. Nimistöntutkimuksessa käytetään termiä siirrynnäinen koko nimestä, eikä vain osasta nimeä. Tästä syystä en totea nimeä vertailevaksi siirrynnäiseksi, mutta mielestäni ei voi poissulkea sitäkään mahdollisuutta, että järvennimi on alun perin ollut vain *Kähtävä*, johon on myöhemmin lisätty perusosa *Lake*.

Hieman epäselväksi jäävät nimien *Kumpula Point* ja *Kumpula Lake* nimeämisperuste. Paikat eivät sijaitse toistensa välittömässä läheisyydessä. Kummastakaan nimestä ei ole esitetty lisätietoja, jotka auttaisivat nimen sisällön ymmärtämisessä. *Kumpula* on suomalainen sukunimi, mutta *la-*

päänteen takia sen voi tulkita myös talon- tai tilannimeksi, jolloin nimeämisperusteena olisi paikan suhde ihmiseen, joka on ilmaistu joko henkilönnimellä tai muulla proprilla. Toisaalta kartasta voi nähdä, että järven rantaviiva on kumpumainen, jolloin voisi ajatella, että nimeämisperuste voisi liittyä järven luonnolliseen ominaisuuteen. *Kumpula Point* on kapea niemi *Whitewater Lake* -nimisellä järvellä, ja se näyttäisi toimivan leirintäalueena. Toisin sanoen karttakaan ei tarjoa vihjeitä nimeämisperusteelle.

Myös *Devils Island* -nimen nimeämisperusteet jäävät epävarmoiksi. Nimi on todennäköisesti käännetty suomenkielisestä variantista **Paholaisaari*. Nimen sisältämä sanasto kertoo paikan negatiivisista assosiaatioista. Paikalla voisi täten olla suhde ihmiseen esimerkiksi pelottavan tapahtuman kautta tai vastaavasti paikalla on jokin muunlainen luonnollinen ominaisuus, joka herättää ajatuksia paholaisesta tai pahuudesta. Tähän liittyen onkin tärkeää ottaa huomioon, että saari sijaitsee suolla. Suomalaisessa kansankulttuurissa suo symboloi vaaraa, pelkoa ja kuolemaa: soihin liittyy vahvasti legenda niihin uppoamisesta. Soita kuvaillaan myös muun muassa viljelijän pahimmiksi vihollisiksi. (Kivelä 2006: 16.)

Olen luokitellut tähän ryhmään nimen *Snellman Island*. Minnesotassa on kylä nimeltä Snellman, mutta kyseinen saari ei sijaitse edes samassa piirikunnassa. Tästä voinee siis jo päätellä, ettei saaren nimellä välttämättä ole mitään tekemistä kylännimen kanssa. Nimestä ei ole mainittuna lisätietoja, mutta määriteosa viittaa yhteeseen vaikutusvaltaisimpaan Suomessa 1800-luvulla eläneeseen mieheen, Johan Vilhelm Snellmaniin. Näin ollen voisikin ajatella, että nimi on muistonimi. Syntaktis-semanttisessa analyysimallissa ei kuitenkaan ole ilmaistuna sellaista nimeämisperusteen ryhmää, johon voisi luokitella johonkin merkittävään henkilöön viittaavat nimet.

Lanta Lake-, *Lahti Creek*- ja *Vaara Creek* -nimien nimeämisperusteet jäävät niin ikään spekulatioksi. *Lanta Lake* -nimen nimeämisperuste voisi liittyä esimerkiksi järven veden laatuun. *Lahti Creek* on kartan mukaan erittäin rehevöitynyt pieni puro, joka laskee pieneen *American Lakeen*. Tässä järvessä tai lähialueilla ei ole sellaisia vesistöjä, joissa olisi lahtia, joten nimeämisperusteen on tultava jostain muualta – kuten esimerkiksi henkilönnimestä. *Vaara Creek* -nimen suhteen kartoista on hanakala löytää mitään, mikä tukisi *vaara*-sanana merkityksiä – oli kyseessä sitten merkitys liittyen johonkin vaaralliseen asiaan tai metsän peittämään korkeaan mäkeen (KS, s.v. *vaara*).

Tämän tutkimuksen kenties läpinäkymättömin nimi on *Hypo Creek*, jonka kielellinen analyysi ei tuottanut tulosta. Kuten ensimmäisessä analyysiosiossa totesin, määriteosan lähin yhteys voisi olla sukunimeen *Hyppönen*, mutta sitä on hankala todeta varmaksi; saman toteaa myös Kaups (1979: 40). Näin ollen nimeämisperuste jää tämän nimen kohdalla selvittämättä.

7.2 Kulttuurinimien rakenne ja nimeämisperusteet

Tässä luvussa käyn läpi kulttuurinimien rakennetta ja nimeämisperusteita. Kuten luontonimien analyysi, myös kulttuurinimien analyysi jakautuu eri alalukuihin seuraavasti: 1) paikan sijainti tai asema, 2) paikan suhde ihmiseen ja 3) muut tapaukset.

Kulttuurinimien suhteen jako yksi- tai kaksiosaisiin nimiin ei ollut yhtä selkeää kuin luontonimien kohdalla. Etenkin kaupunkikuntien (*township*) nimien määrittelemisen joko yksi- tai kaksiosaisiksi ei ollut niin yksinkertaista, koska tietyn ja tarkan tarkoitteen sijaan *township* viittaa laajaan alueeseen (vrt. nimeen, jonka perusosa on *kirkko*). Olen kuitenkin tulkinnut kaupunkikuntien nimet kaksiosaisiksi, jolloin esimerkiksi nimessä *Runeberg Township* määriteosa *Runeberg* määrittää sitä aluetta, jota puolestaan *Township* luonnehtii. Näin ollen kulttuurinimien rakenteet jakautuvat seuraavasti: 34 nimeä on kaksiosaisia, jolloin määriteosa ilmaisee erityispiirrettä ja perusosa kertoo paikan lajin. Tällaisia nimiä ovat hautausmaiden, kaupunkikuntien, kirkkojen ja leirien nimet. Loput 14 nimeä ovat yksiosaisia, ja ne ovat yksinomaan kylien nimiä. Yksiosaisista nimistä 10 on nimittäviä ja neljä erityispiirteen ilmaisevia.

7.2.1 Paikan sijainti tai asema

Tähän ryhmään kuuluu kaikkiaan 17 nimeä, joista 12 nimen nimeämisperuste liittyy paikan täsmälliseen sijaintiin (koodi 11, ks. Liite 1). Loput viisi nimeä eivät ole määriteltävissä yhtä tarkasti. Olen luokitellut tähän ryhmään mm. kaksi kaupunkikunnan nimeä. Yksi kaupunkikuntien nimien analysointiin liittyvä ongelma on se, ettei kaikkien kaupunkikuntien perustamisajankohdasta ole tietoa. Esimerkiksi nimet *Alango Township* ja *Toivola Township* ovat saaneet nimensä siten, että nimet *Alango* ja *Toivola* olivat käytössä asutusnimenä jo ennen samannimisen kaupunkikunnan perustamista (Kaups 1966: 384). Tällöin *Alango Township* ja *Toivola Township* olisivat määriteltävissä liitynnäisiksi, koska ne on nimetty jo olemassa olevan asutusnimen mukaan.³⁰ Muiden kaupunkikuntien nimien tapaukset eivät ole yhtä varmoja, ja siksi analysoinkin niitä vasta alaluvussa 7.2.3.

Muita tähän ryhmään kuuluvia nimiä on etenkin hautausmaiden ja kirkkojen nimiä, jotka ovat niin ikään nimetty jo olemassa olevan asutusnimen mukaan – tai ennen varsinaista kylännimeä alueella mahdollisesti sijainneen postitoimiston mukaan, jonka ympärille asutus on muodostunut.

³⁰ Asutusnimeä *Alango* (**Alanko*) käytettiin ensimmäisen kerran vuonna 1906. Paikallisen kirkon pastori ehdotti ko. nimeä, koska hänen mielestään matka Elystä Sandoniin oli kuin kävelisi laakson läpi. (Wasastjerna 1957: 558.)

Näin ollen nimet ovat myös liitynnäisiä. Tällaisia nimiä ovat mm.: *Alango Church* (nyk. *St. Paul's Lutheran Church-Alango*), *Finland Cemetery*, *Salo Corner*, *Snellman Cemetery*, *Suomi Cemetery*, *Suomi Church* (nyk. *Suomi Evangelical Lutheran Church*), *Toimi Cemetery* ja *Toivola Cemetery*. Kaikkien edellä mainittujen nimien määriteosa kertoo, että hautausmaa tai kirkko sijaitsee samannimisessä kylässä. *Salo Corner* puolestaan on kuulemma nimetty erään Henry Salon mukaan, joka toimi alueella kauppiana; tämä tieto on lisätty FPNOF-sivustolle Frank Karastin toimesta (lisäyspäivämääräksi on merkitty 29.8.2003).

Lisäksi asutusnimet *Lax Lake* ja *Wolf Lake* ovat yksiosaisia metonyymisiä siirrynnäisnimiä eli asutus on saanut nimensä siten, että läheisen järven nimi on siirtynyt myös asutuksen nimeksi.

7.2.2 Paikan suhde ihmiseen

Tähän ryhmään kuuluu 20 nimeä, joista kolmen nimen voi määritellä tarkemmin liittyvän omistukseen, asumiseen tai nautintaan (koodi 41). Suurimman ryhmän muodostavat henkilönnimipohjaiset asutusnimet sekä suomalaisiin kansana viittaavat kirkkojen ja hautausmaiden nimet.

Asutusnimistä *Esko*, *Heinola*, *Toivola*, *Wahlsten*, *Makinen* ja *Toimi* on saatavilla tietoa nimeämisperusteen selvittämiseksi. *Esko* on nimetty erään Peter Eskon mukaan (Kaups 1979: 29) ja *Heinola* on saanut nimensä siksi, että Matti Heinonen piti kotonaan kauppaa, jonka mukaan kylä sai nimen (Wasastjerna 1957: 164–166). Vaikka kauppiaan sukunimi on ollut *Heinonen*, on nimenantaja hyödyntänyt tiettyä nimielementtiä, *la*-johdinta. *Toivola* puolestaan sai nimensä erään Heikki Toivolan mukaan, joka oli yksi alueen ensimmäisistä asuttajista (Wasastjerna 1957: 589). Uphamin (1920: 491) mukaan *Wahlsten* on nimetty ruotsalaisen tukkimiehenä työskennelleen August Wahlstenin mukaan. *Makinen* on nimetty erään John Mäkisen mukaan, joka piti alueella kauppaa ja postitoimistoa vuodesta 1905 eteenpäin (Wasastjerna 1957: 575). *Toimi* sen sijaan ei välttämättä viittaa henkilönnimeen, vaan nimen sisältö voisi pikemminkin liittyä *toimi*-sanana merkityksiin tai juontua sanasta *postitoimi* tai *postitoimisto*: Wasastjerna (1957: 603) mukaan Toimi tunnettiin itsenäisenä postipiirinä, missä suomalaiset toimivat postinkantajina ja postimestareina. Postitoimisto avattiin ensimmäisen kerran vuonna 1910, eikä Wasastjerna teoksessa mainita ketään toimiston henkilökuntaan kuulunutta Toimi-nimistä henkilöä.

Kuten luontonimien kohdalla, myös kulttuurinimistä *Finnish Cemetery* -nimet (3 kpl), *Finnish Church* -nimet (4 kpl) sekä nimi *Finnish Lutheran Cemetery* voivat olla muiden kuin suomalaisten antamia nimiä; tämä ei kuitenkaan ole varma toteamus eikä se saa myöskään tukea kirjallisuudesta. Nimien nimeämisperusteet ovat silti mielestäni liitettävissä ihmiseen, koska määriteosat kuitenkin

viittaavat suomalaisiin eli tiettyyn yhteisöön: nimet on siis nimetty siten kuin ovat, koska kirkoissa messut on todennäköisesti toimitettu suomeksi ja hautausmaille on kenties haudattu vain suomalaisia. On toki mahdollista, että kirkot olisivat alun perin olleet nimeltään vain *Kirkkoja*.

Kylännimet *Finland* ja *Suomi* viittaavat selkeästi Suomeen, toinen on vain nimetty englanniksi. Davisin (1935: 383) mukaan *Finland*-kylän asuttaminen alkoi vuonna 1895, ja kaikki asukkaat olivat suomalaisia; *Finland*-nimi otettiin kuitenkin käyttöön vasta vuonna 1911 junaradan saapumisen myötä. Kylä on siis todennäköisesti saanut nimen Finland siksi, että asukkaat ovat olleet yksinomaan suomalaisia, ja tällöin paikalla on suhde ihmiseen. Vahva suomalaisasutus on lisäksi voinut herättää assosiaatioita kotimaasta, jolloin *Finland* voisi olla vertaileva siirrynnäinen; nimeämisen taustalla on voinut olla myös pyrkimys säilyttää muisto kotimaasta. Samat perusteet ja funktiot ovat löydettävissä myös *Suomi*-nimen taustalta: Saaren (1934: 151–152) mukaan kylä nimettiin Suomeksi, koska asukkaat olivat suomalaisia. Alueen uudisasutus käsittikin 30 suomalaisperhettä (Ilmonen 1926: 183).

7.2.3 Muut tapaukset

Tässä ryhmässä tarkastelen nimiä (11 kpl), joiden analysoiminen on hankalaa tai tapauksia on niin vähän, että ne itsessään muodostaisivat liian pienen ryhmän. Uupuvien taustatietojen lisäksi yksi syy analyysin hankaluudelle voi olla se, että syntaktis-semanttinen analyysimalli sopii parhaiten perinnäisten paikkojen ja siten etenkin luonnonpaikkojen analysointiin: siksi analyysimallista ei välttämättä löydy sopivaa nimeämisperusteen ryhmää tai leksikaalista kategoriaa.

Tähän ryhmään olen jaotellut mm. kuusi kaupunkikunnan nimeä (*Kalevala Township*, *Leiding Township*, *Runeberg Township*, *Waasa Township* ja *Wuori Township*). Ainoastaan viimeisenä mainitun *Wuori Township* -nimen taustalta löytyy suhde paikalla olevaan tai esiintyvään: Uphamin (1920: 492) mukaan kaupunkikunnan lounaisosassa on poikkeuksellisen korkea ja massiivinen mäki, joka on osa *Mesabi Range* -kaivosaluetta. Vanhassa kirjoitusasussa olevalla *wuori*-sanalla olisikin siten suora merkitysyhteys nimettyyn paikkaan. Lisäksi Ilmosen (1926: 175) mukaan kaupunkikunnan kaikki virkailijat olivat suomalaisia.

Seuraavia nimiä (*Kalevala Township*, *Runeberg Township* ja *Snellman*) yhdistää se, että ne viittaavat Suomen kansalliseepokseen sekä merkittävään suomalaiseen runoilijaan. *Snellman*-nimen taustoista ei löydy yksiselitteisiä ja tarkkoja tietoja, mutta nimestä voi kuitenkin päätellä, että paikka on nimetty J. V. Snellmanin mukaan. Toisin sanoen edellä esitettyjä nimiä yhdistää se, että ne ovat harkitumpia kuin esimerkiksi aineiston luontonimet, ja muistuttavat siten kovasti muistonimiä. Muistonimet mm. heijastavat aikansa arvostuksia ja niissä muistetaan myös kansallisesti merkittäviä henkilöitä (ks. Ainiala ym. (2008: 134). J. L. Runeberg ja J. V. Snellman olivat merkittäviä 1800-

luvulla suomalaisen kirjallisuuden ja suomen kieleen vaikuttaneita henkilöitä, ja samalla vuosisadalle sijoittuu myös Kalevalan julkaisu. Tästä syystä nimille ei myöskään ole löydettävissä selkeää nimeämisperusteen ryhmää syntaktis-semanttisesta analyysimalista. Ainialan ja Sjöblomin (2020: 809) mukaan muistonimet ovat nimikategorialtaan kompleksisempia kuin perinnäiset paikannimet, ja siksi niitä olisikin helpompi analysoida funktionaalis-semanttisen analyysimallin avulla.

Sen sijaan nimiä *Palo* ja *Waasa Township* ei voi mielestäni todeta yhtä lailla muistonimiksi kuin edellä esitettyjä, mutta ne ovat kuitenkin tietoisien nimeämisen tuotoksia. Kaupsin (1966: 386) mukaan *Waasa* oli valittavana nimeksi useamman vaihtoehdon joukosta; muita nimiä olivat *Oulu* ja *Joki*. Suomalaiset asukkaat eivät kuitenkaan tulleet yhteisymmärrykseen, joten nimen valitsi piirikunnan virkailija – virkailijan kansallisuudesta ei kuitenkaan ole tietoa, eikä muutenkaan voida tietää, mikä seikka on lopulta johtanut *Waasa*-nimen valintaan. *Palo*-nimen taustalta löytyy samanlaista nimen valintaa kuin *Waasa Township* -nimen kohdalla: alueelle vuonna 1905 perustetulle postitoimistolle esitettiin useampia nimiehdotuksia, joista asukkaat valitsivat Palon. Postin toiminnan lakattua vuonna 1933, Palo jäi alueen asutusnimeksi. (Kaups 1966: 390; Wasastjerna 1957: 579.)

Analyysiosion ensimmäisessä osassa käsitelin jo hieman nimeä *Leiding Township* (ks. luku 6.2.4 s. 35), jossa totesin, että muoto *Leiding* olisi fonologinen mukautuma sukunimestä *Laitinen* (ks. Myös Kero 1996: 127). Lisäksi on epäselvää, onko *Leiding Township* saanut nimensä alueella sijainneen samannimisen kylän mukaan vai jollain muulla perusteella. Nimen taustoista ei löydy juuri muita tietoja, kuin paikka se olisi saanut nimensä erään alueelle saapuneen skandinaavisen perheen mukaan (Upham 1920: 485).

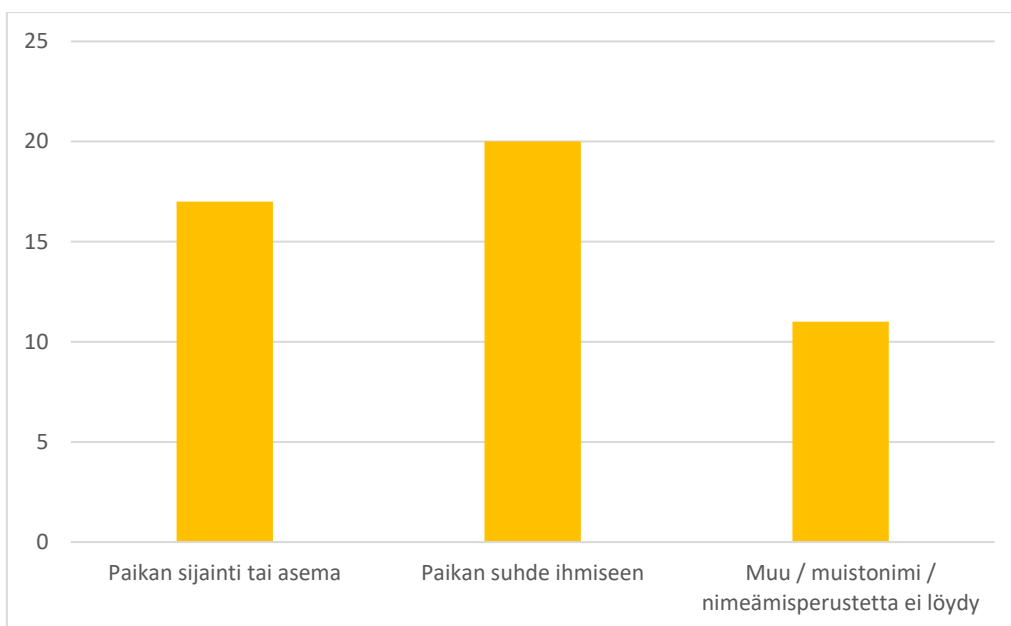
Loput tähän ryhmään kuuluvat nimet ovat *Alamaa Cemetery* sekä *Salo Township*. Salo on Lounais-Suomessa sijaitseva kunta, ja Uphamin (1920: 16) mukaan kaupunkikunta sai aikoinaan nimensä uudisasukkaiden kotipaikkakunnan mukaan. Edellä mainitun perusteella nimellä voisi olla suhde ihmiseen. Olen kuitenkin luokitellut nimen tähän ryhmään, koska kaupunkikuntaa ei ole nimetty tietyn alueella asuvan henkilön mukaan, jolloin nimeämisperuste voisi olla asumisen, omistamisen tai käytön kautta muodostunut suhde paikkaan. Rajanveto ei kuitenkaan ole selkeä.

Sen sijaan *Alamaa Cemetery* -nimen taustoista ei löydy tietoja. Voi olla, että hautausmaa on nimetty asutusnimen mukaan, mutta toisaalta *Alamaa*-nimisestä asuinalueesta ei löydy tietoja. Samalla myöskään kartoista ei ole pääteltävissä mitään, mikä liittyisi esimerkiksi maan alavuuteen.

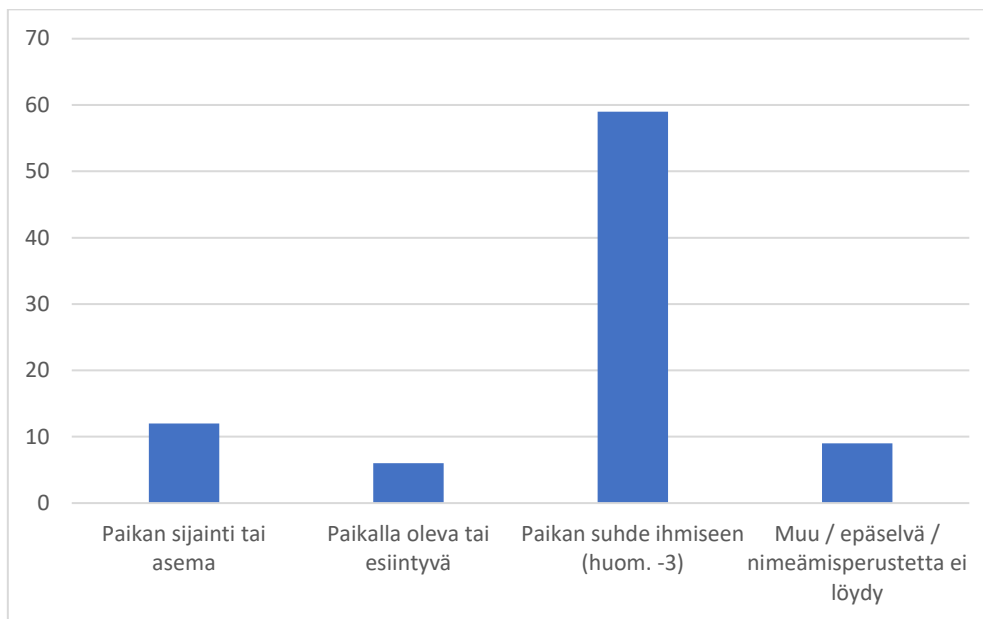
7.3 Yhteenveto

Paikannimien typologinen analyysi osoittaa, että sekä luonto- että kulttuurinimissä suurin nimeämisperusteiden ryhmä on paikan suhde ihmiseen. Muita analyysissä esiin nousseita ja merkittäviä nimeämisperusteiden ryhmiä ovat paikan sijainti tai asema sekä luontoonimien kohdalla paikalla oleva tai esiintyvä (ks. Kaavio 8 ja 9). Molemmissa ryhmissä on kuitenkin myös nimiä, joille ei ole tämän tutkimuksen puitteissa mahdollista löytää nimeämisperustetta, tai vastaavasti niitä voi olla useampi. Paikan suhdetta ihmiseen on ilmaistu eniten henkilönnimillä. Tämä puolestaan kertonee siitä, että sen sijaan että paikkoja olisi nimetty niitä kuvaillen, on nimeämisellä haluttu pikemminkin kertoa paikan omistamisesta, käytöstä tai lähellä asumisesta.

Monia kulttuurinimien Muut tapaukset -ryhmään kuuluvia nimiä yhdistää se, että ne ovat harkittuja ja tietoisien nimeämisprosessin läpikäyneitä. Toisin sanoen muutamia kaupunkikuntia tai asutusalueita on nimetty merkityksellisten suomalaisten henkilöiden mukaan (esim. *Runeberg Township* ja *Snellman*) sekä Suomen kansalliseepoksen mukaan (*Kalevala Township*). Kaksi nimeä on valittu useamman nimivaihtoehdon joukosta (*Palo* ja *Waasa Township*) – joko asukkaiden tai virkailijan toimesta. Näille nimille ei siis ole löydettävissä nimeämisperusteen ryhmää, koska ne ovat olleet harkittuja. Ryhmään kuitenkin kuului myös kaksi nimeä, jotka ovat saaneet nimensä joko uudisasukkaiden Suomessa sijainneen kotipaikkakunnan mukaan (*Salo Township*) tai mahdollisesti sukunimen tai alueella sijainneen samannimisen kylän mukaan (*Leiding Township*).

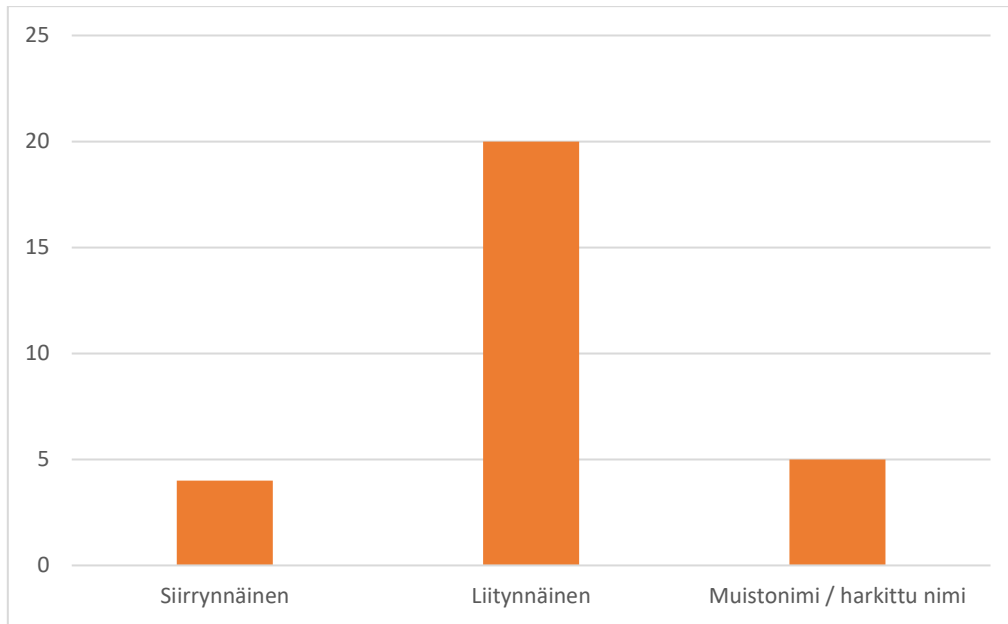
Kaavio 8. Kulttuurinimien nimeämisperusteet.

Kaavio 9. Luontonimien nimeämisperusteet.

Analyysi kertoo, että kaikki luontonimet ovat rakenteeltaan kaksiosaisia, mikä on luontonimille hyvin tyypillistä. Myös kulttuurinimissä kaksiosaisien nimien määrä on suurempi kuin yksiosaisien, mutta samalla kylien nimet ovat järjestelmällisesti yksiosaisia – silloinkin, kun nimen asu on ns. kaksiosainen (esim. *Lax Lake* ja *Wolf Lake*). Tällöin on kyse metonyymisistä siirrynnäisistä eli nimistä, jotka pohjautuvat läheisen (luonnon)paikan nimeen (ks. Kaavio 10). Aineistossa on havaittavissa myös pari vertailevaa siirrynnäistä (esim. *Suomi* ja *Finland*): tällöin nimetty paikka rinnastunut johonkin nimenantajan tuntemaan paikkaan, jolloin paikka saa nimen tämän mukaan (ks. Ainiala ym. 2008: 104). Tulos ei kuitenkaan välttämättä vastaa koko totuutta, sillä analyysissä ilmenee, että esimerkiksi *Salo Township* on saanut nimensä asukkaiden kotipaikkakunnan mukaan. Tämä ei kuitenkaan kerro, onko paikka muistuttanut uudisasukkaita kotiseuduista vai onko nimeämisellä vain haluttu muistaa kotimaata; lisäksi kuten totesin *Kahtava Lake* -nimen kohdalla, *Salo Township* olisi helpompaa tulkita siirrynnäiseksi, ellei nimessä olisi nimenosaa *Township*.

Epäsuoraa nimeämistä on siis suosittu vähemmän kuin suoraa nimeämistä (ks. Kaavio 10). Analyysi osoittaa, että nimeämisessä on hyödynnetty jo olemassa olevaa paikannimistöä. Tällainen nimeäminen on tarkoituksenmukaista ja taloudellista, sillä nimet ovat tarjonneet – ja tarjoavat toki edelleen – suoraa informaatiota esimerkiksi sijainnistaan: *Alango Creek* sijaitsee *Alango Township*issä, *Kangas Creek* sijaitsee *Kangas Laken* lähellä ja *Toivola Cemetery* sijaitsee *Toivolassa*. Liitynnäisten osuus koko aineistosta on 20 kappaletta.

Kaavio 10. *Nimenmuodostustapoja (koko aineisto).*

8 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut Minnesotassa sijaitsevia suomalaisperäisiksi esitettyjä paikannimiä. Tutkimuksen lähtökohtana oli oletus, että Suomesta Pohjois-Amerikkaan lähteneet siirtolaiset ovat nimenneet uusia asuinalueitaan ensisijaisesti suomeksi – tämä siksi, että etenkin ensimmäisen polven siirtolaiset ovat ainakin aluksi olleet kielitaidottomia. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä kieltä aineiston paikannimien nimenosat nykyisin ovat ja millaista englannin kieleen mukautumista nimissä on mahdollisesti tapahtunut. Lisäksi yhtenä tavoitteena oli tarkastella paikannimien rakennetta ja semantiikkaa, jotta voitaisiin ymmärtää, miksi nimet on nimetty siten kuin on. Olen koonnut analyysin tulokset yhteenvetolukuihin 6.3. ja 7.3.

Tutkimuksen kannalta laajempia kysymyksiä puolestaan olivat, miten kielikontaktit näkyvät aineiston paikannimistä, millaiset nimet ylipäätään on esitetty suomalaisperäisiksi ja millä perusteella ne ovat suomalaisperäisiä. Myös metodologiset kysymykset ovat mielenkiintoisessa roolissa, vaikkakaan tutkimusmenetelmien sopivuuden selvittäminen ei ollutkaan tutkimuksen päätavoite.

Pelkästään kontaktionomastisen analyysin perusteella kävi ilmi, että keskeisin tapa mukauttaa suomenkielisiä luontonimiä on ollut nimien perusosien kääntäminen tai sen myöhempi lisääminen ja määriteosan lainaaminen tai fonologinen tai morfologinen, mukauttaminen – sen sijaan kulttuurinimissä oli havaittavissa huomattavasti vähemmän mukauttamista. Toisaalta luontonimissä esiintyi paljon suomenkielisiä appellatiivisiksi luonnonpaikkojen ilmauksiksi määriteltäviä

määriteosia, jotka olisivat niin sanotusti käännettävissä. Se, ettei appellatiivisia ilmauksia ole käännetty, voisi kertoa verrattain nopeasti hiipuneesta suomen kielen taidosta suomalaisasutuksen alueilla. Toisaalta, jos appellatiivisiksi ilmauksiksi tulkitut nimet ovatkin olleet sukunimiä, on ymmärrettävää, ettei niitä ole käännetty. Lisäksi ottaen huomioon paikannimien sijainnit, ovat kyseiset alueet tänä päivänä erittäin hajanaisesti asuttuja; esimerkiksi kyliksi tai yhteisöiksi määritellyt asutuskeskittymät voivat olla nykyään hylättyjä tai asukasluvultaan hyvin pieniä. Myös luontonimien tarkoitteet ovat vähäisiä ja merkityksettömiä puroja ja järviä, jotka saattavat sijaita kaukana asutuksesta. Tällöin nimet eivät ole laajan käyttäjäpiirin käytössä. Nimien systemaattista kääntämistä ei ole välttämättä nähty tarpeelliseksi – etenkin valtaväestön silmissä.

Kielikontaktit näkyvät aineiston paikannimissä lähinnä englantiin mukauttamisena. Paikkoja on todennäköisesti aluksi nimetty suomeksi, mutta englannin kielen taidon lisääntyessä nimien mukauttaminen, kenties jopa muuttaminen tarkentavan perusosan lisäämisen keinoin, on nähty tarpeelliseksi, jotta kommunikointi ja ymmärrys paikkojen laadusta on säilynyt kielenkäyttäjien keskuudessa. Lisäksi, kuten aiemmin olen jo esittänyt, kokonaan englanninkieliset nimet, eli *Finn-*, *Finlander-*, *Lucky Finn-* ja *Finnish-*alkuiset nimet, voivat olla muiden kuin suomalaisten antamia nimiä. Suomalaisten kansallisuuteen viittaavilla nimillä on todennäköisesti haluttu osoittaa, että kyseisillä alueilla tai kyseissä paikoissa elää ja toimii suomalaisia. Näistä nimistä voi tehdä alustavia päätelmiä siitä, kuka tai ketkä näitä nimiä ovat antaneet: esimerkiksi *Lucky Finn Lake* -nimen on voinut antaa suomalaisista tai jostain tietystä suomalaisesta pitänyt henkilö. Aineistosta käy parhaiten ilmi se, että paikkoja on nimetty suomen- tai ruotsinkielisen henkilönnimien mukaan, mikä osaltaan kertonee siitä, että suomalaisyhteisössä on haluttu ilmaista omistamista, käyttöä tai asumista. Jo pelkästään tämän perusteella suomalaisyhteisöistä voi mielestäni saada tiiviin kuvan. Aineksia nimeämiseen ei siis ole tämän aineiston valossa otettu englannista tai alkuperäisväestön kielestä.

Tutkimuksen perusteella voi myös todeta, että syntaktis-semanttinen analyysimalli toimii tällaisen aineiston analysoinnissa moitteettomasti – etenkin luontonimien kohdalla. Analyysia olisivat toki helpottaneet laajemmat tiedot nimien taustoista, esimerkiksi muistitietona. Ainoat ongelmakohdat analyysissa olivat selvästi harkitummat ja muistonimiksi tulkittavat nimet: sellaista nimeämisperusteiden kategoriaa ei analyysimallissa ole. Ainiala ym. (2008: 101) toteavatkin, että nimeämisperusteita on enemmän kuin analyysimallissa esitetyt neljä perustetta, ja tästä syystä analyysi ei voi olla täysin kattava. Ensimmäisessä analyysiosiossa, eli kontaktionomastisessa analyysissa tarkoitus oli tarkastella ainoastaan nimenosien kieltä, mutta nimenosien analyysi vaati ajoittain myös semantiikan huomioimista. En kuitenkaan näkisi tätä ongelmana, koska muuten analyysin ensimmäinen osio olisi saattanut jäädä pintapuoliseksi; lisäksi yhtä lailla typologisessa analyysissa tulee huomioida nimenosien kieli.

Suomalaisperäisiksi nimiksi on esitetty sellaisia nimiä, jotka sisältävät luonnonpaikkojen nimityksiä, suomen- ja ruotsinkielisiä propreja tai englanninkielisen nimityksen suomalaisille. Lisäksi saamelaisen sukunimen sisältävä nimi (*Aikio Island*) on esitetty suomalaisperäisenä. Henkilöiden, jotka ovat esittäneet nimet suomalaisperäisiksi – jo ennen kuin niitä on koottu internetsivustoille – on täytynyt osata tunnistaa suomenkielistä ainesta ja lisäksi tuntea siirtolaisuuden historiaa. Monet FPNOF-sivustolle kootut nimet onkin kerätty eri lähteistä, jotka on julkaistu 1920–1990-lukujen välisellä ajalla. Suomalaisten luomaa nimistöä on siis huomioitu, joko siihen keskittyen tai toissijaisesti, mutta nimistön kielitieteellinen analyysi on jäänyt uupumaan. Lisäksi mielestäni on hyvä huomioida, että nimiä tarkastelleet tutkijat (esim. Matti Kaups ja Warren Upham) eivät ole olleet kielitieteilijöitä, vaan mm. maantieteilijöitä, historioitsijoita, arkeologeja ja geologeja.

Millaisin perustein paikannimet sitten ovat suomalaisperäisiä? Tämän tutkimuksen tuottamien tuloksien perusteella sanoisin, että sellaiset nimet, joissa on suomalaiseen henkilönnimeen, paikannimeen, merkittävään suomalaiseen henkilöön tai runoelmaan viittaavaa sanastoa – joko Englantiin mukautuneina tai ei – voidaan katsoa suomalaisperäisiksi. Lisäksi sellaiset nimet, jotka eivät viittaa edellä mainittuihin asioihin, mutta sisältävät suomenkielisiä sanoja, ovat suomalaisperäisiä. Aineistossa on myös ruotsin kieltä sisältäviä nimiä. Analyysi on osoittanut, että osa ruotsia sisältävistä tai kokonaan ruotsinkielisistä nimistä on suomenruotsalaisen tai ruotsalaisen henkilön mukaan nimettyjä – raja suomalaisperäisyyden ja ruotsalaisperäisyyden välillä on siis häilyvä.

Sen sijaan kokonaan englanninkielisiä nimiä en tulkitsisi suoraan suomalaisperäisiksi, koska voi olla, että ne ovat muiden kuin suomalaisten itsensä antamia nimiä. Lisäksi, jos nimien suomalaisperäisyyttä tarkastellaan vain kielen kannalta, eivät nimet kielellisesti ole suomalaisperäisiä, koska ne eivät silminnähden sisällä suomenkielistä ainesta. Nimillä kuitenkin on yhteys suomalaisiin: esimerkiksi *Finnish Church*- ja *Finnish Cemetery* -nimiä on todennäköisesti annettu sen perusteella, että kirkko on perustettu suomalaisyhteisöön ja messut on toimitettu siellä suomeksi, ja hautausmaalle on kenties haudattu vain suomalaisia.

Lopuksi pohdin jatkotutkimukseen sopivia aiheita. Suomalaisperäisten paikannimien tutkimukselle myös jatkossa olisi mielestäni paljon tilaa. Amerikansuomalaisten luomaa paikannimistöä voisi tutkia myös muiden osavaltioiden, kuten Michiganin ja Wisconsinin osalta, koska myös suomalaisväestöä muutti runsaasti myös sinne – Kanadasta puhumattakaan. Tutkimusta voisi toki tehdä kokoamalla nimiä FPNOF-sivustolta, ja sen lisäksi vaikkapa kartoistakin, mutta laajempaa analyysiä varten tutkimus vaatisi matkaamista Pohjois-Amerikkaan. Tällöin tutkija voisi päästä tutkimaan arkistoja, joiden annista olisi varmasti paljon hyötyä. Lisäksi, jos olisi mahdollista

saada selville nimien alkuperäiset muodot, voitaisiin siten tutkia myös nimien muuttumista rakenteellisesti.

Myös sosio-onomastinen tutkimus olisi mielenkiintoinen vaihtoehto nimien typologiselle tutkimukselle. Toisen polven amerikansuomalaisten tavoittaminen ei välttämättä ole enää lainkaan mahdollista, mutta olisi mielenkiintoista tehdä tutkimusta olemassa olevien suomalaisperäisten paikannimien käytöstä. Toisaalta suomalaiset kokoontuvat edelleen vuosittain erilaisille festivaaleille, joten ei olisi täysi mahdottomuus tavoittaa nuorempaa polvea, joilla voisi olla muistitietoa nimistä (ks. esim. FinnFest USA). Tällainen tutkimus vaatisi luonnollisesti kenttämatkan seuduille, joissa vielä on suomalaisista polveutuvaa väestöä – tai vastaavasti festivaaleille tai tapahtumiin, minne amerikansuomalaiset kokoontuvat.

Mielenkiintoinen näkökulma suomalaisperäisiin paikannimiin olisi lähestyä paikannimien käyttöä esimerkiksi alkuperäisväestön näkökulmasta; toisin sanoen miten käyttävät olemassa olevaa suomalaisperäistä paikannimistöä, tai ovat käyttäneet – jos sen selvittäminen olisi mahdollista – tai millaisia nimivariantteja he käyttävät paikoista, joilla on suomalaisperäinen nimi (esim. *Jaskari Lake*, ks. s. 43–44). Myös tällainen tutkimus vaatisi matkaamista Pohjois-Amerikkaan ja luonnollisesti myös alkuperäisväestön hyväksynnän.

Lähteet

Aineisto

FPNOF = Finnish Place Names Outside Finland <http://www.genealogia.fi/place/> (tarkistettu 5.5.2021)

Kirjallisuus

50 Years and More of Suomi, s. 4. – 50th Anniversary Publication Compiled by Residents of Suomi, MN.

AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

AINIALA, TERHI – SJÖBLOM, PAULA 2020: *Nimistöntutkimus*. – Luodonpää-Manni, Milla; Hamunen, Markus; Konstenius, Reetta; Miestamo, Matti; Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä IV*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1457. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

BRINK, STEFAN 2016: Transferred Names and Analogy in Name-formation. – Hough, Carole (toim.) *The Oxford Handbook of Names and Naming* s. 158–166. The United Kingdom: The Oxford University Press.

DAVIS, DARREL H. 1935: *The Finland Community in Minnesota*. – *The Geographical Review* 25 s. 382–394. Saatavilla https://www-jstor-org.libproxy.helsinki.fi/stable/209307?refreqid=excelsior%3A1ec224a9e1a6332fad536bd0e5098d63&seq=1#metadata_info_tab_contents (tarkistettu 4.2.2021)

EICHLER, ERNST 1980: Grundfragen der toponymischen Integration. – Andersson, Thorsten; Brylla, Eva & Rostvik, Allan (toim.), *Ortnamn och språkkontakt. NORNA-rapporter 17*. Uppsala, s. 128–142.

Evankelis-luterilainen kansalliskirkko. Ensimmäiset 50 vuotta. 1949. S. 335.

GRAVES, KATHY DAVIS – EBBOTT, ELISABETH 1962: *Indians in Minnesota*. Minneapolis: University of Minnesota Press. E-kirja saatavilla <https://ebookcentral-proquest-com.libproxy.helsinki.fi/lib/helsinki-ebooks/reader.action?docID=310765> (viitattu 14.2.2021)

HANKS, PATRICK – HARDCASTLE, KATE – HODGES, FLAVIA 2006: *A Dictionary of First Names*. The United Kingdom: Oxford University Press.

HOUGH, CAROLE 2016: Settlement Names. – Hough, Carole (toim.), *The Oxford Handbook of Names and Naming* s. 87–103. The United Kingdom: Oxford University Press.

HURTTA, HEIKKI 2006: Mikä on Kauklahti? – *Kotimaisten kielten keskus: Kieli-ikkuna* 17.9.2006. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kieli-ikkuna_%281996_2010%29/mika_on_kauklahti (viitattu 21.4.2021)

ILMONEN, S. 1926: *Amerikansuomalaisten historia III. Yhdysvalloissa ja Canadassa olevat suomalaiset asutukset*. U.S.A: Hancock, Michigan.

JUSSILA, RAIMO 1998: Voi wee! – *Kotimaisten kielten keskus: Kieli-ikkuna* 23.6.1998. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kieli-ikkuna_%281996_2010%29/voi_wee%21 (viitattu 10.5.2021)

JÖNSSON-KORHOLA, HANNELE 2003a: Pajalasta Prispäneen. Johdantoa moniin suomiin. – Jönsson-Korhola, Hannele & Lindgren, Anna-Riitta (toim.), *Monen suomi maailmalla. Suomalaisperäisiä kielivähemmistöjä* s. 9–29. Tietolipas 190. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

————— 2003b: Pussaa se peipipoki kitsistä petiruumaan. Suomalaiset ja suomen kieli Amerikassa. – Jönsson-Korhola, Hannele & Lindgren, Anna-Riitta (toim.), *Monena suomi maailmalla. Suomalaisperäisiä kielivähemmistöjä* s. 386–448. Tietolipas 190. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KALLAT, MAIJA 2007: *Naiset rajalla. Kyöpeli, Nainen, Naara(s), Neitsyt, Morsian, Akka ja Ämmä Suomen paikannimissä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1122. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KAUPS, MATTI 1966: *Finnish Place Names in Minnesota: A Study in Cultural Transfer*. – *Geographical Review* 56 s. 377–397. Saatavilla https://www.jstor.org.libproxy.helsinki.fi/stable/212463?sid=primo&origin=crossref&seq=12#metadata_info_tab_contents (viitattu 4.2.2021)

————— 1979: *Finnish Place Names as a Form of Ethnic Expression in the Middle West, 1880–1977*. – *Finnish Americana*, osa 2, s. 28–49. Minnesota: New York Mills.

KERO, REINO 1996: *Suureen länteen. Siirtolaisuus suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

KIVELÄ, ANNE 2006: Suo vetää puoleensa. Esteettisen suokokemuksen mahdollisuudet matkailussa. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.

KIVINIEMI, EERO – PITKÄNEN, RITVA LIISA – ZILLIACUS, KURT 1974: *Nimistöntutkimuksen terminologia – Terminologin inom namnforskningen*. Helsinki: Castrenianumin toimitteita 8.

KIVINIEMI, EERO 1971: *Suomen partisiippinimistöä. Ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilön- ja paikannimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 295: Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

——— 1975: *Paikannimien rakennetyypeistä*. Suomi 118:2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

——— 1977: *Väärät vedet. Tutkimus mallien osuudesta nimenmuodostuksessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 337. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

——— 1980: Nimistö Suomen esihistorian tutkimuksen aineistona. – *Virittäjä* 84 s. 319–338.

——— 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomi 148. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KIVISTO, PETER – LEINONEN, JOHANNA 2014: *Ambiguous Identity: Finnish Americans and the Race Question*. – Kostiainen, Auvo (toim.), *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*. S. 75–87. Michigan State University Press.

KOVACS, MAGDOLNA 2009: Koodinvaihto ja kielioppi. – Kalliokoski, Jyrki; Kotilainen, Lari & Pahta, Päivi (toim.), *Kielet kohtaavat* s. 24–49. Tietolipas 227. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KRANZMAYER, EBERHARD 1934: *Zur Ortsnamenforschung Im Grenzland*. – *Zeitschrift für Ortsnamenforschung* 10: 2. München und Berlin.

KULONEN-HENDRICKS, RAILI 2016: Suomalaisperäiset paikannimet Delawaren laaksossa. Uuden Ruotsin siirtokunnan perintöä jäljittämässä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

LINDSTEDT, JOUKO – WAHLSTRÖM, MAX 2020: *Kielikontaktien tutkimus*. – Luodonpää-Manni, Milla; Hamunen, Markus; Konstenius, Reetta; Miestamo, Matti; Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä III*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1457. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

MIKKONEN, PIRJO – PAIKKALA, SIRKKA 2000: *Sukunimet*. Helsinki: Otava.

MYHRAM, ANDERS 1972: *Finlandssvenskar i Amerika. The Finland-Swedes in America*. Svenska litteratursällskapet i Finland.

NAERT, AINO 1995: *Ortnamn i språkkontakt. Metoddiskussion med utgångspunkt i ortnamnskicket i ett finsk-svenskt kontaktområde*. Uppsala, Sweden: Uppsala University.

NISSILÄ, VILJO 1950: Etelä-Pohjanmaan asutushistoriaa paikannimistön valossa. – *Virittäjä* 54 s. 178–190.

PEDERSEN, AUD-KIRSTI 2017: *The Transmission of Toponyms in Language Shift Societies*. – Ainiala, Terhi & Östman, Jan-Ola (toim.), *Socio-Onomastics: The Pragmatics of Names* s. 21–44. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

PELLIJEFF, GUNNAR 1980: *Ortnamn i språkkontakt*. – Andersson, Thorsten; Brylla, Eva & Rostvik, Allan (toim.), *Ortnamn och språkkontakt. NORNA-rapporter 17*. Uppsala, s. 13–27.

- PITKÄNEN, RITVA LIISA 1985: Lainanimistöntutkimuksen näkökulmia. – *Virittäjä* 89 s. 471–477.
- REKIARO, ILKKA – ROBINSON, DOUGLAS 2005: *Suomi–englanti–suomi-sanakirja*. Jyväskylä: Gummerus Sanakirjat.
- SAARI, G. 1934: ”Suomi”. – *Siirtokansan kalenteri* s. 151–152.
- SANDNES, BERIT 2010: *From Starafjall to Starling Hill. An Investigation of the Formation and Development of Old-Norse Place-Names in Orkney*. Scottish Place-names Society. E-kirja saatavilla <https://www.spns.org.uk/Starafjall.pdf> (viitattu 6.2.2021)
- 2016: Names and Language Contact. – Hough, Carole (toim.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*. S. 540–553. The United Kingdom: Oxford University Press.
- SOMERO, PASI 2017: ”Hikikylpymiehet” ja ”luonnonlapset”. Suomalaisten ja intiaanien kanssakäyminen, sosiaalinen asema ja näkemykset toisistaan Pohjois-Amerikassa n. 1850—1950. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- STEWART, GEORGE R. 1954: *A Classification of Place Names*. – *Names Vol 2* s. 1–13.
- VIRTARANTA, PERTTI – JÖNSSON-KORHOLA, HANNELE – MARTIN, MAISA – KAINULAINEN, MAIJA 1993: *Amerikansuomi*. Tietolipas 125. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VIRTARANTA, PERTTI 1990: Pohjois-Amerikan paikannimiä amerikansuomalaisten kielenkäytössä. – *Siirtolaisuus – Migration* 17 s. 6–13. Saatavilla <https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/94532/53152> (viitattu 7.4.2021)
- 1992: *Amerikansuomen sanakirja – A Dictionary of American Finnish*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- WASASTJERNA, HANS R. (toim.) 1957: *History of the Finns in Minnesota*. Kääntänyt Toivo Rosvall. Duluth, Minnesota: Minnesota Finnish-American Historical Society. Saatavilla myös <http://www.genealogia.fi/emi/art/article410e.htm> (tarkistettu 23.3.2021)
- WALTHER, HANS 1980: Zur Problematik Typologie und Terminologie der sogenannten ”Mischnamen” (onymischen Hybride). – Andersson, Thorsten; Brylla, Eva & Rostvik, Allan (toim.), *Ortnamn och språkkontakt. NORNA-rapporter 17*. Uppsala, s. 143–162.
- WEINREICH, URIEL 1979 [1953]: *Languages in Contact: Findings and problems*. Berlin/Boston: De Gruyter, Inc.
- UPHAM, WARREN 1920: *Minnesota Geographic Names. Their Origin and Historical Significance*. Minnesota Historical Society.
- ZILLIACUS, KURT 2001: Lainanimien onomastiikkaa. – Ainiola, Terhi; Kiviniemi, Eero & Mallat, Kaija (toim.) *Kieli 14 – Nimien maailmasta*. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Verkkolähteet

DVV = Digi- ja väestötietovirasto.

FinnFest USA <https://finnfest.us/> (viitattu 11.5.2021)

GE = Google Earth <https://www.google.com/earth/>

GNIS = Geographic Names Information System https://www.usgs.gov/faqs/what-geographic-names-information-system-gnis?qt-news_science_products=0#qt-news_science_products (viitattu 4.2.2021)

Etunimien taivutus: *Boris* <https://kaino.kotus.fi/etunimientaivutus/index.php> 21.4.2021

KS = Kielitoimiston sanakirja <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

MOT Dictionaries: MOT Pro Englanti; englanti–suomi. <https://mot.it.helsinki.fi/>

Statistic Canada, 2016 Census. Table 1: Population by first official language spoken and bilingualism, provinces and territories. <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/official-languages-bilingualism/publications/statistics.html> (viitattu 12.3.2021)

Sukunimi-info: *Kylén* <https://www.tuomas.salste.net/suku/nimi/kyleen.html> (viitattu 8.5.2021)

Suomen Sukututkimusseura: Siirtolaisuus. <https://www.genealogia.fi/siirtolaisuus> (viitattu 3.2.2021)

TZ = Topozone: Free USGS Topo Maps for the Entire United States <https://topozone.com> (viitattu 16.1.2021)

United States Census Bureau: People reporting ancestry. American Community Survey. 2019: ACS 1-Year Estimates Detailed Table. TableID: B04006.

<https://data.census.gov/cedsci/table?q=Ancestry&t=Ancestry&tid=ACSDT1Y2019.B04006> (viitattu 2.1.2021)

US Maps; Minnesota County Map <https://geology.com/state-map/minnesota.shtml> (11.5.2021)

USGS = U.S. Geological Survey. <https://www.usgs.gov/> (tarkistettu 3.2.2021)

VVKS = Virtuaalinen vanha kirjasuomi: Katsaus vanhan kirjasuomen ortografiaan.

http://vvks.it.helsinki.fi/lyhenteet_ja_ortografia/katsaus_ortografiaan/index.html (viitattu 21.4.2021)

Liitteet

Liite 1. Syntaktis-semanttisen analyysin pääpiirteet (Ainiala ym. 2008: 108–110)

Syntaktisten osien lukumäärä

Nimenosan syntaktis-semanttinen funktio

A = paikan lajia ilmaiseva (Musta/lahti)

B = nimittävä (Iso / Mustalahti; Porvoo)

C = erityispiirrettä ilmaiseva (Musta/lahti)

Nimeämisperusteet

10. Paikan sijainti, asema

11. Täsmällinen sijainti (Ahvenlahden/kari, Ranta/pelto)

12. Suhteellinen sijainti (Ala/suo, Etelä/pelto)

20. Paikan (luonnollinen) ominaisuus

21. Topografinen ulottuvuus tai hahmo (Laaja/lahti, Vähä/mäki, Koukku/järvi)

22. Maaperän, veden, materiaalin laatu tai ominaisuus (Musta/järvi, Teva/järvi, Hieta/lahti)

23. Muunlainen ominaisuus (Vanha/kylä)

30. Paikalla oleva, esiintyvä

31. Yksilöllinen tarkoite (Riihi/mäki)

32. Kollektiivinen tarkoite (Haapaniemi, Ilves/kallio)

40. Paikan suhde ihmiseen

41. Omistus, nautinta, asuminen (Anttila, Antin/pelto)

42. Käyttö, tekeminen, alkuperä (Onki/kallio, Tanssi/kallio, Laidun/mäki)

43. Tapahtuma (Surma/luoto, Riita/maa)

Leksikaalinen analyysi

S Substantiivi

N Propri

NP Paikannimi

NK Koko nimi

NO Paikannimen osa

NH Henkilönnimi

NHE Etunimi

NHS Sukunimi

NHL Lisänimi

NM Muu propri

SA Ei-proprinen substantiivi, tarkoitteena:

SP Paikka, artefakti yms.

PL Luonnonpaikka

PK Kulttuuripaikka, artefakti

PM PL/PK

MVI Luonnonaines (maa, vesi, lumi, jää; sääilmiöt)

SK Kasvikunta

KL Luonnonkasvit

KK Viljelykasvit

SE Eläinkunta

EK Kotieläimet

EY EL/EK

SH Ihminen, yhteisö

HK Kulttuurituote (esine, väline ase, tarveaine ym.)

HE Sosiaalinen elämä (työ, hovi, riita, uskomukset, tunteet, ajanjako jne.)

D Adjektiivin(n) yhdyssanamuoto

B Paikan averbin t. lokaalipotposition yhdyssanamuoto

V Verbin yhdyssanamuoto, partisiippi

X Numeraali, prepositioilmaus

SS Sijaintia ilmaiseva sanaliitto

SM Muu sanaliitto